Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Eshle ravreve

Shulḥan ʿarukh : mi-Ṭur Yoreh deʿah

Ḳaro, Yosef
יסוי ,וראק

Könisberg, 609 [1858 oder 1859]

הקדצ תוכלה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10195

Visual Library

כל גיליתיו כמקומו דאפילו תקופת תמוז הקלרים ג"כ ילמוד אחד המרבה ואחד הממעיט ומ"מ ילמוד מעט ומ"מ (בגירוזין דף ס"ה ע"א) לא איברא ליה אלא לגירסא ומוקמי לה (תוספות סם) בגיני תקופת תמוז כ"ל דר"ל דאז יהיה לו עיקר הגילוי לשיים ועיין מאורו לא איברא איהרא אלא לגירסא ומוקי לה בגיני תקופת עצת האומות ודאמי אז גם כן לריך ליגע ולא ילמוד כל הגילוי אלא כ"ל העיקר יהיה לו אז ללמוד מחמת מריבות הגילוי ועיין בא"ח סי' ל"ה: **כז** יסוד כלומר יומת בלא עתו: **כז** כמקיימים ומכחשים כו' וכתוב בקוף תשובת מהר"מ מינץ דכמבאר לקוף מסכתא יבמות מעט בקוף עד שעת הסכר יומא דרלאי לתקן בו קעודה כו' ולכך מהגו כל הגעלי בתים ליגך על הישיבה בתחלת הזמן ולכך מהגו להודיעם כבאה הרב לקיים המסכתא כדי שיבאו הגי"ב ג"כ לקיומה ואז יהיו שוים תחלה וסוף ויחזרו אחר מכן לומר קדש דרבנן ועמלה בני רב פפא והיא קעודת מלוה דאפילו אבל חוץ י"ב חודש על אביו ואמו יהול לקעוד בס כו' ועי"ש גם מהרש"ל כתב בשי' מרוצה שיעון לי' דקיום מסכתא קעודה מלוה היא ואסיק דמ"מ אין לנרך שבמחה בחשובו ובסוף כתב דאפילו מי שלא קיים מסכתא מלוה רבה עשוה עם המקיים ואפילו יחיד מקיים מחייבים אחרים לקיים עמו כו' ע"ש ובתשובת מהר"ל שיעון קמ"ג דבריהם שמה בו אביו לו אמו (ג) דבאבו עלמא להתעסק אסור לאסוק לבטול בקיום מסכתא דהוי כמו דברים המותרים ואחרים מהגו בו איסור (כדלעיל שיעון ר"י"ד ועי"ש): **כח** ומ"מ מוחר לכבם כו' גם בתי"ם שיעון מ"ה כתב דמוחר לכבם לבי"ם ולבית המדרש אף מתוך הלבה שאינם עסוקה ודוקא בני תפלה (בא"ח שיעון ל"ב) אסור מקום דאי"ה לו לבין יפה מ"מ דודאי הרהורי ההלבה ירמיקוהו לתעיין בם ואי"כ ע"כ יהא לבו בדוד אם עיין הוא בהלבה ולא יבל לבין בתפלה ואם יכריח מהבנת לבו לבלק עיון ההלבה הרהו נופא הדא לו עלריך להסיר מלבו מה שהוא מבן לתפוב ויעסיק מי כך כוחת התפלה ומו יש לחלק דדוקא בני תפלה חיישין בן יהרהר בה בדברי תורה ומקום דהרהורו דברים של קדש הם לבבל לא חיישין מיהרהר במקום הטמאה כגון בבית המדרש ובבית הכסא ע"כ אלא מאחי"כ כתב אומם הדבר יהוע שקשה מאוד להסיר מלבו ההרהורי תורה אפילו במקום הטמאה מי שלבו בבטול הלבה ואף כי אמרינן ברק מי שמתו אמר רב הונא מ"מ אסור לעסוק בנבואות המעוכבות ומני שאי"א לו בלא הרהורי תורה אלמא דחיישין להרי ל"ע ע"כ וכתב ע"ז בד"מ ומיל דע"כ לריכין לחלק בין נבואות המעוכבות לומרן דאליב לא יהא מ"מ מוחר לבבם לומרן לעולם כמו מאסור לבבם לנבואות המעוכבות אלא ע"כ ליל דאינו מהרהר בומרן בלל ומהר עני מומה שמהר בנבואות המעוכבות ומ"ב אפילו מתוך הלבה שאינם עסוקה מי שרי עכל ליל כין דבלין הולך לבית המדרש לגמרן שם אם כן פומה ממנו טרדת הלמוד עד שלא מגיע המלמן וכן בבית הכסא וכלאה דגם דעת מהרא"י כן שהרי אחריך שם בתשובה המוחר והוכיח כן מהשים קפ"ק דקידושין ולא כתב האי קושיא דאמנם הדבר יהיו כי אלא להזהיר לא"ה כשבבשים לבא"ה אמר ומתבנתה מחשבת הלמוד ל"כ בשבר מעבדי מלך ברק מי שמתו דף כ"ו מ"א בשתות בשם מ"ה המוחר לבבם לבי"ם אף מתוך הלבה שאינם עסוקה ועיין בא"ח שיעון ס"ה:

בשינה באבילה ושתייה ושיחה וכיוצא בהם אלא בדברי חכמה ותלמוד תורה:

הגה כי אין אדם לומד רוב אכמתו כי אם בגילה (לשון הטור מהמנ"ם) ויש לאדם להתחיל ללמוד בגילה מש"ו בחג ואילך ומאן דלא מוסיף **כו** יסיף. (ל"י פרק יש מי מפלין וס"ם ומנמ"ם שם דף קכ"ח ע"ב ופוף מגנת ע"ם):

כד מאכל בית שאון ד"ת נשמעים בו בלילה אש אוכלתו:

כה מוכל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק [עד] או שקרא מז ושנה ופירש להבלי העולם והניח הלמודו וזנחו הרי זה בבלל כי דבר ה' בזה. [עה] (ומקור לדבר בגיטין סולין (הגהות מיימוני פ"ב בשם מז"ב) ועיין בפ"מ פינן פ"ז בפיקי י"ז):

כו מה כל המבטל את התורה מעושר סיפו לבטלה מעוני וכל המקיים את התורה מעני סופו לקיימה מעושר:

הגה **כז** [עו] כמתקיים מסכתא (ט) מלוה לשמוח ולעשות מעורה ומקבלת מעורה מלוה (ל"י פ' יש מומלין ומימרא דאביי פ' בשם מז"ב) [עז] ומקור לעסוק בדברי תורה בהקיומות המתומים [עח] ולכ לומרו בהקור לבלמיד מכם לעמוד בהקיומות המעומים מבני שלא יסיבר בדברי תורה (פסוק פ' מי שמתו)

כח [עט] ומ"מ מוחר לבבם לומרן אף מתוך הלבה שאינה עסוקה (ת"ם פינן ב"ם) ולא מיישב מיהרהר דמומרן מומר עלמו מהרהור תורה. (בגרת הרב דלא בהקבת ת"ם בהגהגם בזה):

באר הגולה

מד בגרייסא ב"ב ד' קמ"ל ע"ב עם מיימלא דהני הלמוד מסהדרין דף ל"ב ע"ש אז שם ד' ל"ב ע"ש וכבבי נהולה עז שם בדי בן קרסה והגיגה ד' ע' ע"ש וע"ב מיר מה מסבנה ע' מיר הלגום:

שפתי כהן

רמז א דמוס אים גם זו בעבק קמא דהעמים (דף כ"א ע"א עיין שם). בימולמי ערק אלמנה כוכים ובמדבר רבה קדר בראשית פרק י"ז אימא מרבי יוסי כמן לבקה ובבנקה לאמתו בליעל וכאלו עובר אלילים ומאר יש ליזהר בה כי אפשר שיבא לידי שפיכות דמים שימות העני המבקש אם לא יתן לו מיד [ג] כעובדא **א** דנחום איש גם זו:

ב [ג] בלעולם אין אדם מעני מן הצדקה ולא דבר רע ולא היזק מתגלגל על ידה שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום:

ג בכל המרחם על העניים הקב"ה מרחם עליו:

הגה [ד] ויתן אדם אל לבו שהוא מנקם כל שעה פרנסתו מהקב"ה ומתו שהוא מנקם מהקב"ה ישמע בועתו כך הוא ישמע בועתו מגיים [ה] גם יתן אל לבו כי הוא בגבול המוזר בעולם ופוף האדם שיבא הוא אז בן בנו לידי מלה זו ומכל המרחם על אחריים מרחמין עליו. (מלבון הטוב):

ד [ו] ד הצדקה דוחה את הגזירות הקשות **ב** וברעב חציל ממות כמו שאירע לצרפית (ו):

וסיל

ביאור הגר"א

רמז [ה] מלות עבה כו' וכמה פעמים כו'. נתן מתן פתח פתחה וכיולא הרבה: [ג] כעובדא כו'. פ"ג דתענית: [ג] לעולם כו'. עפ"ל ומאנו מלא ממון אבר ובפ"ל דגמין לא אמנך כו': [ד] ויתן כו'. כ"ל ומא"ם מוסיף אמנו כו': [ה] גם יתן כו'. שנת אם: [ו] הצדקה כו'.

חדושי רע"ק

ש"ך ס"ק כ"ו. (ג) דבאבו עלמא להתעסק. באר"ח ס"מ (פי' מקפ"ם) הקדק עזה דעסוק המעמים אסור וא"כ בגילה הקולמת לתעניה מוחר לאכול בקעודת קיום אבל לא על קעודת ברית מילה עיי"ם:

ביאור הגר"א

כו'. מה"ם בפ"ו דעבודין לא אמרי כו' ובאמנה והבעור בגילה כו' וכ' בה"ג וע' בגיר: [בד] לו אקרא ושנה כו'. אם מי שאינו מסגיא בל המעשה: [עה] ומקור כו'. פ"ל דיומא: [עו] כמתקיים כו'. פפ"ז דשבת ומה"ם בב"ב קכ"ח ב' וע' הבנים אם ל"ה מגיהתו יזה כו' וע' בא"ם פי' מרמ"ם בהבנ"ה ובהבנ"ל פוף מוכח: [עז] ומקור כו'. פ"ד דמגילה ומ"מ: [עח] ולכן כו'. פ"ג דבכורות: [עט] ומ"מ כו'. עיין הש"י בקדושין ל"ג ע' ד"ה לאומיה כו':

שפתי כהן

הלכות צדקה

רמז גודל שכר צדקה ואם כופין עליה. ובו ד' סעיפים:

א [א] מצות עשה ליתן צדקה כפי השגת יד וכמה פעמים נצטוינו בה במצות עשה ויש לא תעשה במעלים עיניו ממנו שנאמר לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ידך ו וכל המעלים עיניו ממנה נקרא סומכתא עיי"ש ונמצרך אל מתנלה: **ב** ובבעבר תליל מוחות ויש מבאל מיני מיתה מלבה כדאיתא בסוף שבת כמו עובדי ומל מוקפת לו אוכך ימים כדאיתא בפרק קמא דב"ב בני בנימין הלמיד: כי

באר הגולה

סימן רמז

ל בגרייסא ב"ב ד' ז' ע"ש ובסוטה דף ק"מ ע"ש

ג לשון הכתבים בפיי מה' מתנות עניים

ג שבת ל' קמ"ש ע"ב ד לשון הטור מעובדת המגילה ומגלגו שבת ל' קמ"ש ע"ב

(י כתב הכוקה בסימן לדקה עבור המתים ב"ש ים לחם לחמכתא מכתב בפ' הכתבים בחת בעבה יכבד ומגיך ליה ומתנו מיש בפר בתנו ומתן מיש בפר לדבר מה מוציל לחת מתני נומן לדקה בעבורו ומתר מלם מתן בעבור לבע לינו מוציל ומיין בתוכה מיים מיים מכלים בעיים והביאו בם בן הכתיה בעיים כמ"ש:

כ

ביאור הגר"א

רמז [ה] מלות עבה כו' וכמה פעמים כו'. נתן מתן פתח פתחה וכיולא הרבה: [ג] כעובדא כו'. פ"ג דתענית: [ג] לעולם כו'. עפ"ל ומאנו מלא ממון אבר ובפ"ל דגמין לא אמנך כו': [ד] ויתן כו'. כ"ל ומא"ם מוסיף אמנו כו': [ה] גם יתן כו'. שנת אם: [ו] הצדקה כו'.

ג כי אם בדבר זה שולחי יבוא כמו שאומרו חז"ל עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר:

רמח א אפילו עני המתפרנס מן הצדקה אם אין לו קרן שיוכל להתפרנס מן הריוח כדלקמן ס"ו רמ"ג ס"ג: **ב** ג"ד כופין כי זה לא קלי אעני דעני אין רמ"ג ומחייבים אותו כדלקמן סימן רכ"ג סע"ב הי רכ"ב בדרשים וכאי מ"ש בשמוך לא מוכח מידי ד"ל דאם יש לו פרנסתו ומחייבים אותו ולקמן ס" רמ"ג ויש כאלין לו פרנסתו והמתא כיאת מני מה שהקשה בדרשים ומלי קמ"ל דמקבלים מנהו הא אפילו חייב ליתן כמ"ש כאן ובכמה בדוחק ולפי מ"ש לק"מ קל: **ג** טפין ואע"ג דהוי מ"ע שמתן עכרם בלהם דכתיב לומען יברכך מ"מ כיון דאיכא בה מני לאין לא הקמן ולא אחמן כופין כ"כ הפוקקים: **ד** נפרנו כי בב"ח כלאה מסבין דכ"ל אפילו בפרנו ואין מתמיכין עד שיתן הוא בעצמו אלא כיון שלא לה ליתן מוב אין מוטעין לו ויורדין לנכסיו לף בפרנו. ולי"ב דכ"ל דוקא בפרנו אם אינו אחין לאין יורדין לנכסיו עד דמודעינן לים אם אפשר דלא נרע ומחוב וכמו מתנאר בחי"מ סימן קי"ו וכן לעיל סימן רמ"ט ס"ג בהג"ה: **ה** אע"כ כי כדי שלא לחם שם כתב הב"ח דמדברי הרמב"ם ועור כלאה דדוקא בים לחם מתון הרבה שהם עשירים מפלגים ומהסמ"ג כלאה דאע"פ שאין לחם מתון הרבה כיון שהם בחלב עשירים פוקקים לפוס לחם שם ומע ע"כ. וכ"ל דאם דפוקקי עליהם לעשות לחם שם הייני מוחר לעשות כן ואין הדיין מוליא מתון בזה אלא כדין וכ"מ מלבון הרמב"ם ועוד שכתבו ואם אפשר הדין עליהם לעשות לחם שם מוחר וכ"כ הסמ"ג עשן ס"ג ואם כוונת הדיין להחיבם לעשות לחם שם מוחר לפקוח לחם עד כאן מעמע דל"ל דכאלין כוונתו לעשות לחם שם מולי מתון אלא כדין ואיסורא קא עביד אף שהיתרים קומכין על דבריו לפי שהם קיבלים שהם מחייבים בכך וכשכוונתו לעשות לחם שם מוחר אבל אם אחעוטופים על יחוריים עוזר עמו ואומר שלימו חמץ שלא לחם שם אין כופין אותן כן כ"ל: **ו** כדי שלא לחם שם כתב הב"ח מלאה דוקא ביחוריים בני בני שם ומבשו ע"י פוקקים לחם לדקה ומים לחם שם אבל ביחוריים בני בעלי שם עוב אין פוקקים לחם לאחבוניהם יותר ע"כ: **ז** ודוקא כי כלו דוקא לדקה אלא לה קלנה או ולוה אחרת ש"ם לה קלנה ויכולין להמתין כי: **ח** ואיה לחם קלנה ומאניהם כי כלאה דוקא בחיה לחם קלנה ומאניהם הא לא"ה אין לעשות קלנה לקרוניהם דאליב לעולם יחמיבו ליתן מ"י קלנה והיינו דאמרינן דבעורין ליתן לדקה אפילו לפדיון שבויים

הגה [ז] והיא מעמרת ואקור לנפות הקנ"ם ג כי אם בדבר זה שנאמר ובמנוני לא נזאת ונומר (עוד מנמרא פ"ק דתענית) ו"ל דוקא בנתינת מעשר מוחר לנפות הקדום ברוך הוא אבל לא בשאר לדקה. (נ"י דכן ומשמע הש"ם שם):

רמח מי חייב בה ומי ראוי לקבלה. ובו ח' סעיפים:

א כל אדם חייב ליתן צדקה **א** אפי' עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן ממה שיתנו לו ומי שנותן פחות ממה שראוי (לו) ליתן **ב** [ח] נביח דין ג כופין אותו [ג] ומכין אותו מכת מרדות עד שיתן מה שאמרוהו ליתן [ג] ויורדים לנכסיו **ד** בפניו ולוקחין ממנו מה שראוי לו ליתן:

ב ג ממשכנים על הצדקה אפילו בערב שבת:

ג ד יחומים אין פוסקין עליהם צדקה אפילו לפדיון שבויים [ד] אפילו יש להם ממון הרבה **ה** ם אלא אם כן פוסקין עליהם לכבודם **ו** כדי שיצא להם שם:

הגה **ז** [ה] ודוקא מקה שאין לה קלנה או שיש לה קלנה אם אינה מחיבים ויכולין להמתין עד שיגדלו כגון שיש להם מבל ואין לריכין לאחיל עכשיו אבל אם לריכים לאחיל עכשיו מעכרין ומורמין להם וש"ם נלקה שיש לה קלנה כגון שהיו להם קרוביים עניים **ח** והיה להם קלנה מאניהם כל שנה ושנה ואין להם לאחיל רק זו אז יחזרו על אחחיים **ט** ויהיה נגלי ליחומים אחעוטרופים שלהם מתן ומכשיהם הקלנה לקרוניהם. (תשובת ר"י מיגש סימן ח'):

ד ונבאי צדקה אין מקבלים מהנשים ומהעבדים ומהחינוקות אלא דבר מועט אבל לא דבר גדול שחזקתו גזול או גנוב משל אחרים וכמה הוא דבר מועט ז הכל לפי עושר הבעלים וענוותם והני מילי בסחמא ח אבל אם הבעל מוחה אפילו כל שהוא י אסור לקבל מהם:

ה ט אם האשה השכירה מלמד לבנה אם ידע הבעל ושתק **יא** ודאי ניחא ליה במה שעשתה אבל אם מוחה **יב** לאלתר אין במעשיה כלום **יג** (ומשיגו אם טעמא ומתנת חוך הנים יוכל לחמות נה). (נ"י בשם תשובת הרא"ש כלל י"ג):

ו [ו] י כן שאוכל אצל אביו ועבד האוכל עם רבו נוחן פרוסה לעני או לבנו של אוהבו ואינו חושש משום גזל שכך נהגו בעלי בחים:

ז יא ארם שוע שנוחן צדקה יוחר מהראוי לו או שמיצר לעצמו ונוחן לנבאי כדי שלא יחביש אסור לחובעו ולגבות ממנו צדקה והנבאי שמכליטו ושואל ממנו עחיד הקב"ה ליפרע ממנו:

ח [ז] יב הרוצה לזכות לעצמו יכוף יצרו הרע ויחריב ידו וכל דבר שהוא לשם שמים יהיה מהטוב ויפה. אם בנה בית חפלה יהיה נאה מביח ישיבחו. האכיל רעב יאכיל מהטוב והמחוק שבשולחנו. כיסה ערום יכסה מהיפה שבכסוחו. הקדיש דבר יקדיש מהיפה שבנכסיו. וכן הוא אומר כל חלב ליי:

שיעור

סימן רמח

א מיימני דלכ אוסלא ביסין ד' ז' ע"ב
ב לסון הטור מדברי הרי"ף והכא"ם לממכיתן דלמה יסל בעיב וכו' ובריישא ל' יום לחוחי וכו' ב"ב דף ז' ה' ומסל דלכ' אכפיים לכ נחן בר חמי ומעיק ובכחוני' ז' פ"ש ע"ב ובמיוחלא בכלה סם בחו' ובי"ב הרמב"ם בפ"ז מהמ"ע דין י' ופ"ש
ג מיימני דלכ נחמן ב"ב שם ופי' כפ"י אמי' שים לו פחחון שם לנבל הנים לומל עלוד מני
ד מני לכ יהוחם בר שמואל וכו' שם
ה מיחוכלא דלכא שם
ו בפוף ב"ק
ז מבוגלא דלכ"מ שם
ח עוד בשם חשובת אביו הרא"ש
ט שם בכל י"ב מי' ומ
י חוס' הגיאה הפוכ ומהלכי הגיאם בפ"ק דב"ב
יא ב"ח בשם מיימני דלכ יאמלן בר שמואל וכו' ומבטון ומקחתי על כל לחמיו וכמוחוקי לה שם בגמ' ב"ב
יב מ' מ' ע"ב
יג ג' הרמב"ם בפוף מ' מיכוני מזגה וכחב הכ"מ שם שם דנכי בנינו ולמוי אלין:

דים לחם קלנה לפי מה שהן הבנים ויסיה נגלי ליחומים כי לכאורה קשה הב"ח על מהר"י מינ: **ט** אפילו אין לחם קלנה מני לפשוק עליהם לכבודם כדי שלא לחם שם וכן קשה לומה לא הזכיר מינן שם מעמם זה כיון שכתב שם שפנם ונבלי וחיזק הוא לחם בכמה דברים ולומה הולכך לנעשם דהיל קלנה ולפי מ"ש בפ"ק ה' דבפנ"ל שם אין כופין אותן ד"ל דהכא אין לחם קלנה כופין אותן וגם לפי מ"ש הב"ח דמדברי הרמב"ם ועוד ומשמע דבפנ"ל שם אין פוקקין אלא בעניים מופלגים ד"ל דהכא אפילו אינם עניים הרבה פוקקים עליהם אבל לא ומשמע דמדברי הרב ואע"פ שלענין הדין כלאה דהכא פוקקים עליהם בכל ענין אפילו אינם עניים הרבה וכופין אותן מ"מ היה לחם לחרב ולמהרי"ו מיקן בחשובה לבאר זה אלא כלאה עיקר דדוקא כדי לעשות לחם שם הוא דפוקקים ומשם דע"י חיכה זו מעשה לחם שם מוב אבל בשאר לקרוניהם אלא יחנו אין פוקי עליהם בדבר אין לו קלנה כיון שלא מעשה לחם שם מוב ומה מדיכה בחיה אלא כחב"ח ע"ש: **י** אסור לקבל מהם וקנס מקבלים חיב בעלה לשלם בעדם כמ"ש הרב בא"ע סימן כ"ב ס"ד והוא מה"ה סימן רפ"ב וכחב שם מעמא דדמי לבחרה ומניאו בד"מ סימן זה: **יא** ודאי ניחא ליה כי לכאורה מטעם ומעמא. דלעיל דמקחמא אינו מקפיד בלאחה על דבר זה ובחמ"ו סימן רפ"ח ס"ע ז' כחב הרב מי שהחנה עם אחד לנוחר עם בן חביבו בחמי אבי הבן ואבי הבן שחיקה בהולאה דמ"ל אף ע"פ שלא דבר אחר כלום דה"ל לאחקוקי לדעחים ולומות כי והוא ובדברי המגדל פ' זה בורר ומ"כ לכאורה קשה מאי אינה הכא אחמו אפילו אחר מי ואין לאחר ולומר דהחם ע"י דוקא שאומר אבי הבן יכנס לך דא"כ מעיעא בלא מעמא דה"ל לאחקוקי לדעחים דהוה בהולאה ומלאה דדוקא בחם שמכבו בחמי אבי הבן אמרינן דה"ל לאחקוקי לדעחים שהוא יכנס בעל בנו והלכך אינ בלאם ומשם שחיקה בהולאה דמי אבל אם לא הסכימו בחמי אבי הבן אינ ידע שהסכימו לא אמרינן מקחמא כיחא לים ומשלם הוא והכא אממוטינן בחמחא דאע"ג שלא הסכימה בחמי כיון דידע ומחק מקחמא כיחא לים בחום מעמחה והכי מסחבר: **יב** לאלחר מלאה ד"ל מיד שמע אפילו אחר כמה ימים אחר שהסכימה ואם שחק כשמע אפילו אחר כמה ימים כמחעבד לחפרע גם בחה שמעד עמו לאמרינן אגלאי מילחא לחפרע דיכיא לים בחעשים. מינה: **יג** ואפילו אם שמחה ומחנה כי דאף אם הימה ליחה ליחן אינה אלא כמו אחעוטרופים בעצמה ויכול לחלק כל זמן שירלה. שם:

כפי

ביאור הגר"א

כו'. פ"ל דנ"ב וכוף שנה: [ז] והיא כו' ואקור כו' וי"ל כו'. גם"ל דחענית:

רמח [ח] ג"ד כופין כו'. הרי"ף ורא"ש אמ"ם בנ"ב מ' ל' לחמחו כו' לפני הטיר כו' ופני הטיר חק המחני שם כרוחן ושם ג' כי הא דנמא כו' ועי' חוס' שם ל"ה אכפייה ולכ"י כלאה כו': [ב] ומכין כו'. מה"ם בפ' הכותב בדיא כו': [ג] ויורדין כו' נפנו. ע"ל קי' רפ"ה ס"ג נהנ"ם ועפ"ב: [ד] אפילו יש כו'. מוסמ"ם ביחמי דני מרוין: [ה] ודוקא כו' אבל כו'. בנמין ל"ב ח' אחעוטרופו' ולא ל"ד כו' ועי' רפ"י שם ד"ה לבנים כו' וח"ם ורא"ם בלקה כו': [ו] בן כו'. חוקפמ' הביאה הרמב"ם בפ"ב מ"ג ג' ל"ה זה מייך ושלא"ם שם בכ"ו ומרדכי בפ"ק דב"ב ומ"ם: [ז] הרוצה כו'. ומה"ם בקרן והבל ובמ"ם בספרי זוטא ומבל לבעי"ם שהיה מבוה לבל בני הטיר מפרן פוטות וכיו נחנין לו מפרן פוטות כו' ופ' בילקוט מי' תחנ"ה:

רמט א

כפי לוקח הענייס וכדלקמן סיגן ס"ג: **ב** וחומס זס שאמרו כי וכלאס דס"ס בזעבר לגיטני סמומן סמס לאסוסה ומעבר ומסקרן וחמ"כ מעבר מסרוזס וכן ומעמע בפרסס סיג: **ג** ואין לעשות מומעבר אלו כי מהרס"ל והדלקים כתבו בשם המגנת ומסרי"ע דכל מלוס מתנוס לזיוס כגון לזיוס בעל בנים או להכנים מתן וכלס לחומה וכס"ג וכן לקנות קפרים לגמוד בהם ולהסמילן לאחרים לגמוד בהם אם לא היס יכולס בידו ולא היס עושס אומס מלוס יכול לקנות מן המעבר ע"כ ובתשובת מהרי"ע מרוטנבורג דעוס פרלא קיגן ע"ס כתב ולעזר מעבדותיו לענייס (ליל לבניו) הגדולים אלינו חייב לעשל בהם מומר דאמיל לאביו מומר לחת אם הוא עני ומוס כבוד אביו אבל (ליל וכ"ע) לבניו דומר בזמקוס אלין בעיר תקנה לחת לבים אל לדקה עכ"ל ומעמע דומר אמיל יס בידו יכולס לבריכס מומקוס אחר זהס אי לדקה כדלקמן סי' רכ"ס ס"ג: **ד** מסגיגים המקל והוא אמות אוקיא אל כסף. עוד. והיינו לוס"ס לקמן ריס ס"ס דס' אקלים הייגו ג' אוקיות וחצי לרבי"ע ולר"ס הרב אם מהוא בערך ג' זהובים ריי"ס (וכתב בהגהת דרישה דסיגו ה' זהובים בזמן הזה) ח"ב המקל הוא אלים ריי"ס מאלינ והייגו זהר אולים וחי"ב מיוב הלדקה הוא עכרס גדולים כי ועי"ב כתבו בחלכות האלו אסבנאלי לדקה הולך בג"ס אבי ומומר לגבות מעות לדקה מכל אי ואי ואמיל מהן מומר מהמות מבמעבות הוא מהן יומר מבלינים המקל לגמה ומכהב כהן הוא. ואם על נב דבאי"ס אל הרא"ס אכדעם בסוף הסדורים כתב מיהן בכל פוף אמה זהר ואלי הייגו לגדת מסרדות אבל ודיגא אין חייב אלא בבלינים אמקל לכל אמה כדומעוע בא"ס ופוסקים: **ה** המביל זהמו אמיל מהן לו הרבה ומוכר על ולא יגע לבבך כי. ס"ע: **ו** ומהן לו מהמה דכיון מעדיין לא אעני לגומי אינו מהבינים אבן דבך האוהבים לתת מהמה זה לזה. ב"י: **ז** לו עומה מומות והוא עדיף מהמלוה כדאיתא בב"מ וכבי"ה הטעם ומבי אסמלוס ומעות אמבינו בלא ריומאלוס בוא אמוא כהמה מהבינו בדבר אאין מבינו כהמה כלל אבל בעומה מומות אינו בוא כלל ומאר אבינאן כהכן: **ח** מאהן כי' ע"ל ריס כ"ו: **ט** מיהן לו

רמט כמה חייב ליתן וכיצד יתנגה. ובו י"ז סעיפים:

א [א] פ' שיעור נתינתה אם ידו משגת יתן **א** כפי צורך העניים ואם אין ידו משגת כל כך ג' יתן עד חומש נכסיו מצוה מן המובחר [ב] ואחד מעשרה מדה בינונית פחות מכאן עין רעה **ב** [ג] ג' וחומש זה שאמרו שנה ראשונה מהקרן מכאן ואילך חומש שהרויח בכל שנה:

הגה דומל ומנו אדם מומומם אלא ומשכך לבריות (ב"י בשם הגמ' פ' מגרה מהמתמה) ודוקא כל ומי מייו אבל בשבת מומו ומל אדם ליתן לדקה (מ) כל מה מילכה (ב"ח בשם פ' ה' מלאת המתם ומיימי לה ר"ן ומ"ס ומלן ומכלכי) **ג** [ד] *ומלן לעבות מעבר אלו דבר אבה (ה) כגון בהות לבית הכנסת או אסר דבר אבה (א) רק יתנו לעבייס. (מהרי"ל הל' לאם הסמה):

ב ו לעולם לא ימנע אדם עצמו פחות ד' משלישית השקל לשנה ואם נתן פחות מזה לא קיים מצות צדקה:

ג [ה] ז צריך ליתן הצדקה בסבר פנים יפות בשמחה ובטוב לבב ומראונן עם העני בצערו ומדבר לו דברי תנחומין [ו] ח ואם נתנה בפנים זועפות ורעות ה הפסיד זכותו:

ד [ז] ט אם שאל לו העני ואין לו מה יתן לו לא יגער בו ויעביה קולו עליו אלא יפייסנו בדברים ויראה לבו הטוב שרצונו ליתן לו אלא שאין ידו משגת:

הגה ואסור להחזיר פני הנמשל ריקם אפילו אין נותן לו רק גרוגרת אחת מנאמר אל יפנו רק מכלם. (לבון הטור לקמן סי' ל"ן בשם הרמב"ם):

ה יאם יכול לעשות לאחרים שיתנו שכרו גדול (ב) משכר הנותן:

ו [ט] יא שמונה מעלות יש בצדקה זו למעלה מזו מעלה הגדולה שאין למעלה ממנו יב המחזיק ביד ישראל המך ו (ג) ונותן לו מתנה יג או הלואה ז או עושה שותפות או ממציא לו מלאכה כדי לחזק ידו שלא יצטרך לבריות ולא ישאל ועל זה נאמר והחזקת בו:

ז [י] יד פחות מזה הנותן צדקה לעני ולא ידע למי יתן ולא ידע העני ממי מקבל וקרוב לזה הנותן לקופה של צדקה מו ולא יתן אדם לקופה של צדקה אלא אם כן יודע שהממונה עליה ח [יז] נאמן ויודע לנהוג בה כשורה:

ח [יח] פחות מזה יז שיודע הנותן למי נותן ולא ידע העני ממי מקבל כגון גדולי החכמים שהיו הולכים בסתר ומשליכים המעות בפתחי העניים [יט] וכזה ראוי לעשות ומעלה טובה היא אם אין המסונים על הצדקה נוהגים כשורה:

ט פחות מזה יח שיודע העני ממי נוטל ולא ידע הנותן למי נותן כגון החכמים שהיו צוררים המעות בסדיניהם ומשליכים אותם לאחוריהם ובאים העניים ונוטלין כדי שלא יהיה להם בושה:

י [יט] יט פחות מזה שיתן לעני בידו קודם ששאל:

יא [יח] פחות מזה שיתן לו כראוי אחר ששאל:

יב [טו] פחות מזה שיתן לו פחות מהראוי בסבר פנים יפות:

יג [טז] פחות מזה **ט** שיתן לו בעצב:

הגה [יז] ומל כל פנים לא יפפר פלדס בלדקה אמומן ומס מפפלר לא דיו אפילו מקבל מכר אלא אפילו מעמיסין מומו עליה (מרא"ש בגיטין כ"י פ' המ"ז) [יח] ומ"מ מי מומקדים דבר לדקה מומר לו

רמט (א) רק יתנו לעניי כ"ס לבמוע בהם מומים לאמר אלא ע"ג דאיתא בפ"ק דבתרא אפילו מם אלים מומלין בזהוע מחבא לדקה מ"מ מיקרי זה פומע מדנו מן הלדקה אבל בהם בנם אלדס זן בכיו הקנכים אמרין בפרק בעבים מחתתה דהוה בכלל עומר לדקה בכל עת וכי ס"ל פ"ל אילא אדם מעבר אלו לזן בכיו הקנכים ולעבדן לקנות מלות בבים הכלבת בחעות מעבר כ"ל דאם בבעת קניית המלוס (ג) הים לעבמו ע"ז אבי דבא המעות לבלקה אחיל ולא אבוא בהבה בהם בחמ מומבר לקנות אחרים לא"ס אין זה לאמר אבבי בכל מעבר יש מומבה אבלה לבעבות אמיר אם בבעת קניים המלוס (ד) הים בבעת הבים אמרין אם אין בהם אמלות ומאיר אם בבעת אמרין אבלה לא מחבוין ליתן ומעבר ומאיר לולם לבמוע ומעבר מיל כמומע מומו ומעבר כ"ל בזה. וכתוב בדבריהם בבם תמומת מהריל מבהם אמומר ליתן מן המעבר לבהם בעל בית אל להבבים אחן לחומם אל לקנות אבבים לגמוד בהם ולהסמילן לאחרים לגמוד בהם אם לא הים יכולת בידו ולא הים עושה המלוס בכיל וכיל הבאמרים בבם אבבה אבן אמר לבלך לכתוב עליו אחמו מן המעבר לבמן ידעו בכיו דבר זה ולא יחזקוהו להם: (ב) מבכר הסמן כ"ס בגמלא גדול המעבה יותר מן הבוקה ולא פילוהו אבבכו יותר מן הבוקה ע"י כפיים הבא זה הבוקה ע"י כפיים הבאיר זכותו כמ"ש בקעיף ג' אלא פילוהו יותר מאבר עומ' לדקה אפילו בלבן ובגדול כתוב מבבר הבוקה ובמומו בע"ס הא וכן לאיתי בפ"ל ובבריהם הלם ליבבב דבגמרי קאמר יותר מן הבוקה ע"י כפיים והוא אבוה מחה אבוכמבי: (ג) ומהן לו מתנה בגדר כתוב המתבה ובלאה בבוקה אבוכמה אל מומ עיקר הבא המ"ב כאן הדבר המעולה

רמט כמה חייב ליתן וכיצד יתנגה. ובו י"ז סעיפים:

א [ב] ב שיעור נתינתה אם ידו משגת יתן **א** כפי צורך העניים ואם אין ידו משגת כל כך ג' יתן עד חומש נכסיו מצוה מן המובחר [ג] ואחד מעשרה מדה בינונית פחות מכאן עין רעה **ב** [ד] ג' וחומש זה שאמרו שנה ראשונה מהקרן מכאן ואילך חומש שהרויח בכל שנה:

הגה דומל ומנו אדם מומומם אלא ומשכך לבריות (ב"י בשם הגמ' פ' מגרה מהמתמה) ודוקא כל ומי מייו אבל בשבת מומו ומל אדם ליתן לדקה (ה) כל מה מילכה (ב"ח בשם פ' ה' מלאת המתם ומיימי לה ר"ן ומ"ס ומלן ומכלכי) **ג** [ה] *ומלן לעבות מעבר אלו דבר אבה (ו) כגון בהות לבית הכנסת או אסר דבר אבה (א) רק יתנו לעבייס. (מהרי"ל הל' לאם הסמה):

ב ו לעולם לא ימנע אדם עצמו פחות ד' משלישית השקל לשנה ואם נתן פחות מזה לא קיים מצות צדקה:

ג [ה] ז צריך ליתן הצדקה בסבר פנים יפות בשמחה ובטוב לבב ומראונן עם העני בצערו ומדבר לו דברי תנחומין [ו] ח ואם נתנה בפנים זועפות ורעות ה הפסיד זכותו:

ד [ז] ט אם שאל לו העני ואין לו מה יתן לו לא יגער בו ויעביה קולו עליו אלא יפייסנו בדברים ויראה לבו הטוב שרצונו ליתן לו אלא שאין ידו משגת:

הגה ואסור להחזיר פני הנמשל ריקם אפילו אין נותן לו רק גרוגרת אחת מנאמר אל יפנו רק מכלם. (לבון הטור לקמן סי' ל"ן בשם הרמב"ם):

ה יאם יכול לעשות לאחרים שיתנו שכרו גדול (ב) משכר הנותן:

ו [ט] יא שמונה מעלות יש בצדקה זו למעלה מזו מעלה הגדולה שאין למעלה ממנו יב המחזיק ביד ישראל המך ו (ג) ונותן לו מתנה יג או הלואה ז או עושה שותפות או ממציא לו מלאכה כדי לחזק ידו שלא יצטרך לבריות ולא ישאל ועל זה נאמר והחזקת בו:

ז [י] יד פחות מזה הנותן צדקה לעני ולא ידע למי יתן ולא ידע העני ממי מקבל וקרוב לזה הנותן לקופה של צדקה מו ולא יתן אדם לקופה של צדקה אלא אם כן יודע שהממונה עליה ח [יז] נאמן ויודע לנהוג בה כשורה:

ח [יח] פחות מזה יז שיודע הנותן למי נותן ולא ידע העני ממי מקבל כגון גדולי החכמים שהיו הולכים בסתר ומשליכים המעות בפתחי העניים [יט] וכזה ראוי לעשות ומעלה טובה היא אם אין המסונים על הצדקה נוהגים כשורה:

ט פחות מזה יח שיודע העני ממי נוטל ולא ידע הנותן למי נותן כגון החכמים שהיו צוררים המעות בסדיניהם ומשליכים אותם לאחוריהם ובאים העניים ונוטלין כדי שלא יהיה להם בושה:

י [יט] יט פחות מזה שיתן לעני בידו קודם ששאל:

יא [יח] פחות מזה שיתן לו כראוי אחר ששאל:

יב [טו] פחות מזה שיתן לו פחות מהראוי בסבר פנים יפות:

יג [טז] פחות מזה **ט** שיתן לו בעצב:

הגה [יז] ומל כל פנים לא יפפר פלדס בלדקה אמומן ומס מפפלר לא דיו אפילו מקבל מכר אלא אפילו מעמיסין מומו עליה (מרא"ש בגיטין כ"י פ' המ"ז) [יח] ומ"מ מי מומקדים דבר לדקה מומר לו

סימן רמט

א לי הלמגים בגיין מבמיע מגרייסא כמומום דף ס"ז ע"ב

ב מיימרס דבר מלגמלי בחומס המקינו וכו' סם ד' כ' ע"ל ומסמע ליה דעלמה מן המומחר לגמגו מומס וכ"ב מהיכומלמי זרים פלה

ג סם ז מהיכומלמי סם

ד סם ד' כ' ע"ל

ה סם ל' קיגן ע"ב

(י פ' מגלגלו מכי מחייב על כל פנים לעבות מלות ע ודולה לעבור מומנה בהעבר לינו בבמי לבל לי דולה לעבות בו מלות אמינו בבר המיב בבמי)

ו מיימרס דבר המי ע"ב ד' כ' ע"ל ומייחי לה מקבל

ז לי הלמגים בגיין מבמיע מהיכומלמי דרי ילמח הנומן עבומה לבני וכו' סם ע"ב

ח לי הטור וכ"ב המבריב

ט מהיכומלמי דרבי מ"ל בר לבמ ולי יומן דמי וכו' מו מבריבמ דלמבי ומומבמה סם בגמ' ע"ב

יו בחר עוקב' סם הבמומים ד' ע"ן ע"ב

יז כבי בבמ בס"ומס ים מבלן עד מוף מבמ"ן ע"ב סם בלמגים ומבמע הומ:

כנסת הגדולה

סעיף א' בהגה *ולין לבעות מעבר כי. ב"ב לבי בים לגמי' מומבים מומומים מעבר ולא מבלמי כי מבלגים לין מבריבין מן הקנן עד מיבומו ומחר מיבומו מבריבין מן הבריום לגבי לק מבמ מיבומו יומר על הולמחם מבלינלם ומבים ומלר מבבים מלגיבים לגמוד ומהמומר יבריבו לגם לבי לומר כי מימם יולמים בגם יי"ח כי לבין בחבלם בדי מימם מומר לבבות לבי"ו ומיבמ בומר מלא ע"ב למבמן מבבי ימימו בבים לבבו ולא יבבבנו מם המבר ומחר מבבבים מן הקבן מבמומו ובבל מבי בגם ישבמ מבבנו ובלבם מם מיבומים מבר יומר מל לבר בבבבי מלגיבים לבים ובקם המבבר בבו מלבבמי ומם ילבי עוד לבבומ יומר ימבין לבבומ מבבן עד מוף המבם ובבבים מבבבים מבבבים ובינ בבבים מיבומלמי המבבומים בבם לחם לבבן בבבן ומבן ומילך בבבל מבם ומבם מומם לבבומ ומבם מי מבבבים ומי לבבומ ומבם מי מבבבים ומי לבבומ ומבם מי מבבבים ומי

מעשולה יותר ומוחן לו מתנה הוא דק מלינה מעולה כל כך כמ"ש לחיב וכ"ש פי' מכחן מלא העני לגמרי לימו מתביים כ"ב וסוא דמוק ולפי ביכסת הטוב אתי שפיר דס"ק דמתינה מתנה בחוסן היותר מוגיל שיסים מכר אחר כך יסים קודם שהעני לגמרי ע"כ אמר מתנה בס"ח הידיעה: (ד) ולאו לעשות כן *כלאם הטעם דכיון מה שלא לא יוכלו הלבוד לעמוד אותו דבר לגידי אחכיבא ומ"ש מ"ח ס' כ"ט סעיף ג': (ה) ומהכי לגמתיסם בה' י"כ פי' מכרי"ח הביא ב"י בשם הרוקח הטעם משום שהוא יתי בוחן לבבות אם היה אותו הוצת בחיים היה מוחן לדקה אם היה לו ממון כי אבל אם מוחן בעבור רבע לימו מוגיל כי' עכ"ל:

רנ (א) אבל אין היחיד כי מחלק מחלך אחר הב"י שמלוק על הטור בזה שכתב דדוקא בזמיר עב הפתחים אין הלחד לריך ליתן לו די מחסורו ומטוע בלין מזיר לריך הלחד ליתן די מחסורו ואלק הבית יוקף לומה לא יודיע לעבר לבנים כי ולפי ב"ש הב"י להרלי"ש סוה כדי קעודה מתנה ומוכה לק"ע על הטור דודלי כל מחסורו אין על הלי לבד ליתן לו אבל כדי קעודה היב על כל מ' ליתן לו אלא אם כן ומזיר על הפתחים דאין על היחיד ליתן לו אפילו כדי קעודה וכן מודה הים לדיגא הב"י ולמ"ל. וים עוד פלגתא בעני המזיר על הפתחים לפי דעת הטור בין המ"ס להרלי"ש וכתבו כאן בס"ע קעיף ג' על מי קלי אין הקקין לו לומתנה מוכוה דלמנ"ס קלי היחיד המוחן ולהרלי"ש קלי על הבגלי לדקה ומלאה דעת הטור דכ"ע להרמנ"ס לרך הבגלי ליתן אפילו לומזיר על הפתחים כדי קעודה שבגלי בזוקוס הנים הוא והב"י כתב דגם להרמנ"ס קלי בגלי לדקה ומשמעות הלבון הרמנ"ס לא מוטע אלא כדעת הטור דלא מיירי שם מבגלי כלל ומ"ע לדיגא מלאה דכ"ע מודים הבגלי מתן כדי קעודה אפילו לומזיר על הפתחים אלא הבית יוקף לא פיקם דברי הרמנ"ס שכתב מתנה מרובה על כדי קעודה: (ב) עני המזיר כי מתבאר בשמוך אמור

לו בעלב והיינו שלר לו בתיתו אבל עכ"פ אינו מלאה לו עכים זוטעות דאי"כ לא מחסר בעומה מעלות דסא הפסיד זכותו ועובר על ומוס לא יבע לבבד כדלעיל ס"ק ס': י לעני כי וכ"ש אם מתן לקופה של לדקה קודם תפלה עדיף עני וכ"כ הטור בא"ח ס"ק ל"ב עוב לתת לדקה קודם תפלה: **יא** בחולות עמות כי ובחמונת הכ"מ אלבקר קיומן ב"ב כתב דדוקא יחומות אבל לא יעבתי אם יכולים הקהל לסמיא עליה אלין לאחיה יכולת לסמיא בדבר על הקדש אם בעליו עליו ואם מקבא זה דק על עולה כי ועיש: **יב** עבור מתים כי עיין מה בא"ח קוף ס' תכ"ח:

רנ א אבל אין היחיד כי וחבי"ח כתב דגם היחיד מחוייב ליתן לו כל די ומחסורו אם ידו ומצמת וכדלעיל י"ס רמ"ע וכ"כ הרמב"ם פ"ז מ"ע ליתן לדקה כי לפי מה שחסר העני אם מלוה ליתן לו אם אין לו כסות כי בפי' מלילת האמם (קף ס"ד) ת"ל אמרו על הלל הזקן שלקח לעני בן מוזנים קוס לרכוב עליו כי אלא ע"כ כל אדם שידו ומצמת מלוה ליתן לעני שאינו מחזר על הפתחים לפי מה שחסר העני ואין מכל זה הכרח וי"ל דכל זה ומיירי בשאין רגיל אצלו או שאין יד הרבים ומצמת לסייע לו: **ב** לא יפתחו לה מני זה ומחייבין את הגבאים לנות ואם יקבו בכים אפילו יותר מני מוי מתכין לפי כבודה. ריין ומגיאו ב"י ודיינו ופריסים ומקומע דיותר מני אין מחייבים לנות וכן כל הסיעורים שבסעיף ד' אימו אלא ביומיהם אבל בזמן הזה מחכים לו כפי הכלוי וכדלקמן סיומן רכ"ג קעיף ג': **ד** מהקופה כי וה"ה ומכל יחיד ויחיד מחזר אצלו אל"ל לתת לו מתנה מרובה וכ"ש הב"ח לדעת הרמב"ם ועוד:

רנא א עבריין לי עבריין ומקומע בהוא בגיל לעבור וכן בגמון העוד וקמ"ק הוא מומר לחילבן כי לגמן מומר ומקומע מרגיל נכך כדלעיל סי' ג' ס"ק ד' וכ"כ הכ"ב ס"ג אבל מומר לחילבן כי וכן בדין אלה עבר עבירה לחילבן בעם אי לא יבא עבר מכלל אחוס בזה: עם

יש מהם הרבי מלי"מגר יחיב מבוסם ומו"ל שם בב"ב ד' י' ע"א כ' תמוכ' מהריי"ק בפוכם קביים בא מם בפוכם קביים מבחב הסבב"ן בשם הר"ם מחוך היכוחלמי הרבעים:

סימן רג

ל בבייאל בחוכות ד' ס"ז ע"ב
ג מוכ בשם פפרי
ג בבייאל בכחוכות שם ע"ב
ד מבחב שם ע"ל
ה מוכ בשם הרמב"ם
ו ביי"ם בשם הרמב"ם ע"ב
ז מהלכות ע"ב
מעוכות דהסוא ע"ל
דמוכ מחזל על
הפתחים לאחת לקחים
דבא בשם
ו ביי"ם בשם הרמב"ם מתבחב
ז שבם דף ס"ל ע"ל
ח מוקבחל דקוף
פלה
ט בשם הרמב"ם מתבחב
בהכמוכות דף ס"ל
ע"ב
י תמוכ הרבבי"ל:

סימן רנא

ל מוכ ולמן קמ"ב
בשם בלי"מ דכיון
דעבר מחיב יבא
מבלל אחמים ע"ם
הכמוכ ומי אחיב
מחן ומה מחמוכ
בביעין דף מ"ם ע"ל
מבא אחי הים כולם
לבחום מכומב לוכל
בבלות לבים מכומב
הדין הוא דעבר:

נקודות הכסף

ס"ק ד' *יבלאה הטעם כו'. לחמם בדם עכם מלבר ולסמוכיה' הכוכב בבי"ם מקוב דין זה בם מבוכב עכם אחר ריש בבקא מיכים לדיגא בין הטעמים ובלאה אבא יבע בלבל מקוב דין זה שהוא מהבבי"ל מבבלבו מולי אבב לא בבשם מלאה מקום על דין זה בבי"ע מבחבר בבבר לא בבשם על כן בחב עכם אחר מלבו אחו לא יוכלב הלבוב לבמום כו' ובבי"ז הינא מהיבוב כולים לחייב עלמם אבא יבנו לא יבחוב שבו עליו ובא ליבא ובחבוב' הבבבי"ל כו' מקביד מבוכב הטעם שבו מדם חבמים ומיקין כדי ליחן אבבל לבוכי מלוה ומבם הבוכב שהיל בוכבת ומבבקמה עובם מלוה כו' ומבי"ל שם כמה לחיום על זה ומבקן ומבלן לחבם למד סביו מיבגן לבחוב כן שמום המקדיבים לבמים לחיום לחם לזכבן עוב על מלוה ולבמוה דלא לעובם מלוה מבבל. עוד מבמע שם בבבבי"ל דאבילו הקדיב בבר מוחר ביבבוב שבו עליב ולבן הבבוב יבולן לעבבב עליו ע"ם:

כנסת הגדולה

הבבי"ל וגם לבבי"ל יבוחבי עבים ולקבוב קבבים לבבי הבבים ולבבן לבבות מלוה בבים הבבבם מה לם הבבבות מקובים מחבים ב"ב לבבים גם זה מוחר הי"ל מבבל"ל מבבי"ם בחבו' כבי. לחבם המלבם מחבב הבבי

סימן רנא

ל מוכ ולבן מבב"ב בשם בלי"מ דבבן דעבר מחיב יבא מבלל אחמים ע"ם הכמוכ ומי אחיב מחן ומה מחמוכ בבבבי"ל דף ס"ם ע"ל מבא אחי הים כולם לבחום מכומב לוכל בבלות לבים מכומב הדין הוא דעבר:

נקודות הכסף

ס"ק ד' *יבלאה הטעם כו'. לחמם בדם עכם מלבר ולסמוכיה' הכוכב בבי"ם מקוב דין זה בם מבוכב עכם אחר ריש בבקא מיכים לדיגא בין הטעמים ובלאה אבא יבע בלבל מקוב דין זה שהוא מהבבי"ל מבבלבו מולי אבב לא בבשם מלאה מקום על דין זה בבי"ע מבחבר בבבר לא בבשם על כן בחב עכם אחר מלבו אחו לא יוכלב הלבוב לבמום כו' ובבי"ז הינא מהיבוב כולים לחייב עלמם אבא יבנו לא יבחוב שבו עליו ובא ליבא ובחבוב' הבבבי"ל כו' מקביד מבוכב הטעם שבו מדם חבמים ומיקין כדי ליחן אבבל לבוכי מלוה ומבם הבוכב שהיל בוכבת ומבבקמה עובם מלוה כו' ובבי"ל שם כמה לחיום על זה ומבקן ומבלן לחבם למד סביו מיבגן לבחוב כן שמום המקדיבים לבמים לחיום לחם לזכבן עוב על מלוה ולבמוה דלא לעובם מלוה מבבל. עוד מבמע שם בבבבי"ל דאבילו הקדיב בבר מוחר ביבבוב שבו עליב ולבן הבבוב יבולן לעבבב עליו ע"ם:

כנסת הגדולה

הבבי"ל וגם לבבי"ל יבוחבי עבים ולקבוב קבבים לבבי הבבים ולבבן לבבות מלוה בבים הבבבם מה לם הבבבות מקובים מחבים ב"ב לבבים גם זה מוחר הי"ל מבבל"ל מבבי"ם בחבו' כבי. לחבם המלבם מחבב הבבי

מאמר מרדכי מלי"מגר יחיב מבוסם ומו"ל שם בב"ב ד' י' ע"ל כ' תמוכ' מהריי"ק בפוכם קביים בא מם בפוכם קביים מבחב הסבב"ן בשם הר"ם מחוך היכוחלמי הרבעים:

סימן רג

ל בבייאל בחוכות ד' ס"ז ע"ב
ג מוכ בשם פפרי
ג בבייאל בכחוכות שם ע"ב
ד מבחב שם ע"ל
ה מוכ בשם הרמב"ם
ו ביי"ם בשם הרמב"ם מתבחב
ז שבם דף ס"ל ע"ל
ח מוקבחל דקוף
פלה
ט בשם הרמב"ם מתבחב
בהכמוכות דף ס"ל
ע"ב
י תמוכ הרבבי"ל:

סימן רנא

ל מוכ ולבן מבב"ב בשם בלי"מ דבבן דעבר מחיב יבא מבלל אחמים ע"ם הכמוכ ומי אחיב מחן ומה מחמוכ בבבבי"ל דף ס"ם ע"ל מבא אחי הים כולם לבחום מכומב לוכל בבלות לבים מכומב הדין הוא דעבר:

מיכתוב שמו עליו שיבא לו לזכרון (ד) ולאו לעשות כן. (תבו' רבב"ל סיומן מקפ"ג):

יד יש טוב ליתן פרוטה * לעני קודם כל תפלה שנאמר אני בצדק אחזה פניך:

טו (יט) כנבאי צדקה שיש בידם מעות צדקה ישיאו בהם **יא** בחולות עניות שאין צדקה גדולה מזו:

יז (כ) כל יש מי שאומר שמצות בית הכנסת עדיפא ממצות צדקה ומצות צדקה לנערים ללמוד תורה או לחולים עניים עדיף ממצות בית הכנסת:

הגה [כא] אם מנהגן לפקוח לדקה **יב** עבור מתים בשעת הזכרת נשמות ומנסג ותיקון הוא (ה) ומהכי לנשמותיהם. (רוקח סיומן רי"ז):

רנ כמה ראוי ליתן לכל אחד ואחד. ובו ה' סעיפים:

א כמה נותנין לעני די מחסורו אשר יחסר לו כיצד אם היה רעב ויבילוהו היה צריך לכסות יכסוהו אין לו כלי בית קונה לו כלי בית ואפילו אם הירך דרכו לרכוב על סוס ועבר לרוץ לפניו כשהיה עשיר והעני קונה לו סוס ועבר [ב] וכן לכל אחד ואחד לפי מה שצריך. [ג] ג הראוי לתת לו פת נותנים לו פת. עיסה נותנים לו עיסה. מטה נותנים לו מטה. הראוי ליתן לו פת חטה חטה צונן צונן. להאכילו לתוך פיו מאכילין. ג אין לו אשה ובא לישא משיאין לו ושוכרים לו בית ומציעים לו מטה וכלי השמישו ואחר כך משיאין לו אשה:

הגה [ג] ומלאה דכל זה בגבאי לדקה לו רגיל ביחיד

א (א) אבל אין היחיד מחוייב ליתן לעני די מחסורו אלא עודיע לעני לרגיל ואם אין רגיל יתן לו היחיד אם יהו מצמת (ג"י ודלא כמשמעות הטור) ומהו מתבאר פיומן רי"ט:

ב ראשה שבאה לינשא **ב** לא יפתחו לה **ג** מני' ווז ואם יש בבים מפרנסים אותה לפי כבודה. (ועיין לקמן סיומן ר"ז אם הגבאים לריכים לנות):

ג (ב) העני המחזר על הפתחים אין נותנין לו **ד** [ד] מהקופה מתנה מרובה אלא מתנה מועטת. (רס"ל והרא"ם ומפוקים כלאיתא בבית יוסף):

ד ו אין פותחין לעני העובר ממקום למקום מבכר בפונדיון (הרמב"ם פיכם שמקבל הפונדיון הוא פ' נרעימי שעורה) מו' סאין בסלע ואם לן נותנין לו [ה] ז מצע לישן עליו וכסת ליתן מראשותיו ו ושמן וקטניות ואם שבת נותנין לו מזון ג' סעודות ושמן וקטניות [ו] ורג ויורק [ז] ו ואם מבורין אותו נותנין לו לפי כבודו:

ה יעניי העיר מרובים והעשירים אומרים יחזרו על הפתחים והבינונים אומרים שלא יחזרו על הפתחים אלא תהיה פרנסתן מוטלת על הצבור לפי ממון הדין עם הבינונים: הגה [ח] כי עיקר מיום הלדקה לפי הממון (תשובת הרמב"ם הביא הכ"י) ויש מקומות נוהגין ליתן לפי הגדנים וים לפי הגם וסטוהן לפי הכסתו לפוי יותר לנכבה. (גם זה תשובת הרמב"ם הובאה בב"י):

רנא למי נותנין הצדקה ואיזה קודם לחבירו. ובו יד סעיפים:

א [ח] ח מי שהוא **א** עבריין בטוד על אחרת מכל מצות האמורות בתורה ולא עשה תשובה (ט) אינו חייב להחיותו ולא להלוותו

ביאור הגר"א

לחק בר מוריון גא הכתוב ללמדך כו' ועכשיו כשלדש עושה מצוה כו': [יט] נבאי כו'. כמ"ש בכתובות ס"ג מ"ב יחוס כו' לו זו אשה כו' ושם יחוס ויתומה מבאו כו' וכן מתני' שם וכן מתניתא כו': [כ] יש מי כו'. תמ"ם בירושלמי סוף פאה ופס"ה דשקלים ל' ממא בר' מנינא ול' אומעיא דגם היו מ"ביליין גאלין כמשתא דלוד ת"ל ל"ם ג"ם לכ"ה דגם מתן מקנו לצותי אלין ת"ל כמה מפנות אינגו אלינו לבחוב לבחוב לבחוב

(* בגרישה נישין דף קיא ע"ב)
ג הרמבים פ"ח מהלכות מתנות עניים
ד לשון הרמב"ם שם פרק י" מ"י מתנות דף לי ע"ב עומה ומקה בכל עם זה הון בניו ובנותיו כשהם קטנים וכי ד מהת הגדרים דף קיא ע"ב
ה משמוק מחיין זה מחיין מלבין בלחד שעריך וכו' ו שם בשבלי והוא בשמיב: ומרים פיק הנ"ב
ז הרמב"ם בהשגה מהת הגדרים דף קיא ע"ב כל הנוטל חיטו נוטל ניר נבלי מחלה ומכת זע"ב דף קעיד ע"ב נבי הנם בר פלגה:

כנסת הגדולה

דברי הרב ז"ל מבוקש שלא היה נוכם בירושלמי בריבית הרב בעש"ע ולי יכולים ר"ש מלבי בירשה לף מן הרב בשה"ש לף מן הקרן לריך ליתן מוחם ולולי הרב ז"ל כתב שמן הקרן יפרע לחד משבחה ולא יכולמי להלוה הירושלמי לפי זה דבריו דמלינן לבדוסי מלי קלמר מחנו בלוטה מיקח לדם מפרים מוחם לחלוה דבחוחם מן הכיוח לחיבי מ"ש הם דקחמר מוחם בכל מה לחמם מנים הוח מפסיד כולו לא"ל לבדוסי אלא בקרן ועלה קלמבי בחחלה לקרן מחלן ולילך לבבר ולי"ל דהכב ז"ל מלבים בחחלה לקרן כלומר בבא לי לקרן ובדיבוא מעבדה מחלן ולילך מוחם לריוח הלו הקבה לוחה לחפרים הוחם לריוח בכל מה אבל הקבה הוחם מנוי הים מבוי דלוחם מן הקרן קלמר ומיין ביחם מבלה ע"ב דפחה קיבן לי ג':

ב עם עני ישראל נלו דוקא אלא אפילו עני עכו"ם לחוד מפרנסים מפני דרכי שלום רין ומציאתו דינו וכיב לגיל סיגן קי"א ס"ק י"ט: ג אסור לבדוקו ומקמע דסי"ם לחסור גזוה ומפרנסו ובמוד ובמ"ק ומקמע אפילו מיב אבל מיסורא ליכא וכתב הב"ח דמהלקן בין פרנסה לבדיון ולא כהילה ועוד שהרי כתבו כן בשם הרא"ש ודברי הרא"ש הם בש' ילאים סיגן מ"ז ומקמע אתם להדיא דאין מילוק בזה ע"ם והים כ"ל לבחולה דמי"ם כאן מייני בשאילו ומוחר להבעים דהיינו רגיל בכך והיינו אלא כתבו רק מי שבבר עבירה להבעים ולקחן ס"ק רכ"ב כתב הבוד מי שהמיר לעלות לי כגון שלכל בגילות להבעים אסור לבדוחו ליקבא דהמיר ומקמע שרגיל בכך וכ"ב בפרישה אלא שהוחק לחלן בחומר להבעים בין רגיל בכך לי לא דומה בכך ס"ם מיד עושה להבעים וכ"ב לגיל ס' ג' ס"ק ט"ז דמומר להבעים אפילו בשעם לי דיבו כעכו"ם וכ"מ בדברי הרמב"ם והמחבר לגיל ס' קכ"ח ס"ב דאפילו עשה עבירה פעם אחת להבעים הי' אסיקום ומוילדין אותו ואין ומעלין והים כ"ל לומר דהבוד מיילי כאן באינו מומר להבעים ולא לחילחן אלא אילו מוקם מדבר בין אוכל איסור לו הסיחר דבכה"ב אין איסור בדבר (ובכה"ב ומלק הרי"ן ס"ק דחולין ומציאתו ב"י לגיל סיגן ג' בין מי שאינו מוקם ובין להבעים ס"ם ולף שראל"ם שם כתב דדינו כלהבעים הינו מוקם דאינו מוקם לגזות והביב להבעים לענין שחיטה וכלאיתה בב"י שם ומאיב הכא ודוק) ומקמע הכא כדברי הרא"ש בב' ילאים שם מדבתב דהא דרי אחי דאסור לבדות בחומר מייני להבעים דהוי מין ואחמי לא מוקי לה כפשוטו וכדאיתא בס"ם דחמי לים שראל דבגיב הבילא ואכיל איסורא אלא ולאי מקום

(ג) מותרין לקרוביו כתב בית יוסף בשם מגדלי שהעשיר יכול ליתן לקרוביו עניים: (ד) יסיו עניים בני ביתך פירוש שמוצא פקח ומהם להשתותם בהם משקאות בעגלים: (ה) מיב להקדיש להאכיל כי כן לרך לחיות: (ו) ויכוס ויפעמוס כי הש"ל הקשה על זה ותימה הלא ומקקין קוף פרק קמא דמגילה גדולה תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות ע"כ לפיכ. ואין כאן קושיא דודאי אין לך דבר עומד בפני פיקוח נפש אלא דהתם אומר דיותר יש זכות לתי שזוכה לעסוק בתורה ולא בא לידו הצלת נפשות ומתי שבא לידו הצלת נפשות ועל ידי כך לריך לבטל תלמוד תורה ולעסוק בהצלת נפש ויליף לה מומרדכי בגמן שהחיה שלא בא לידו עסק של הצלת נפשות היה חבוש בעיני הכמים יותר ומה שאחר כך בא לידו המלוה של הצלת נפשות והולך לבטל תורה כדאיתא שם שלא מצאו אותו חכמים כמו תחילה ואיל מומה דאיתא שם גדול תלמוד תורה מבנין בית המקדש שכל זמן שבורך קיים לא עלה עזרא לבנין בית המקדש דהתם עלה זרובבל לבנות בית המקדש ולא מחבל בנין בית המקדש בשביל שלא עזרא אלא שבאה לא רלה להלעלף עמו כי תלמוד תורה גדול ומה ומלא הוא זה מומ כהתיא דבעיל ויותר תימה על בעל הדרשה שכתב בתירוץ קושיא זאת דאם הוא בעבין שלין יכול לקיים שניהם אז תלמוד תורה קודם כי הם ולאי אינו: ואפילו

ה [ח] (ג) מי שנתן ממון לנבאים לצדקה אין לו ולא ליורשיו שום כח בהם והקהל יעשו הטוב בעיני אלהים וארם:

הגה [ט] אבל קודם שנתו ליד גבאי ח אם כדר לדקה בתם

(ג) מותרין לקרוביו העניים מ [י] (ד) לתומרין דעתו לכוונתו לקרוביו [יא] והוקא אם היו לו קרובים עניים בשעת הכדר אבל אם היו עשירים אז ומצנו אין נותנין להם [יב] וכל זה בשופק לדקה לבד אבל אם פוסק לדקה עם בני העיר על דעת בני העיר כדר ודם יעבור מה שילבו. (הכל בתרומה בפ"ק דב"ב)

ו י (ד) פ יהיו עניים בני ביתך:

ז (ה) [יג] יחייב להקרים להאביל הרעב מלכסות הערום:

ח [יד] יפ איש ואשה יא שבאו לשאול מזון יב מקרימין אשה לאיש [טו] וכן אם באו לשאול כסות וכן אם באו יחום ויתומה לינשא מקרימין להשיאה היתומה:

ט יג היו לפניו עניים הרבה ואין בכים לפרנס או לכסות או לפדות את כולם מקרים הכהן ללוי יג והלוי לישראל [טז] והישראל לחלל והחלל לשתוקי יד והשתוקי לאסיפי והאסופי לממזר והממזר יג לנתין והנתין לגר והגר לעבד משוחרר במה דברים אמורים בזמן שהם שוים בחכמה אבל אם היה ממזר ת"ח מו וכ"ג עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם יו [יז] (ומפי חכם לכסות ועם אחרן לפדיות ואמת מנר כתבר) (נ"י ומיהרומלמי) [יח] ידוכל הגדול בהכמה קודם לחבירו [יט] פו ואם היה אחד מהם רבו או אביו אף על פי שיש שם גדול מהם בחכמה רבו יז או אביו שהוא תלמיד חכם קודם לזה שהוא גדול ממנו:

י יומי שבא ואמר האבילוני אין בודקין אחריו אם הוא רמאי אלא מאבילין אותו מיד הוה ערום ובא ואמר כסוני בודקין אחריו אם הוא רמאי [כ] ואם מכירין אותו מכסין אותו מיד:

יא [כא] יח רבי שהיה מצטער שנתן פרו לעם הארץ משום דרהו שני בצירת ומה שהיה אוכל עם הארץ יחסר לתלמיד חכם הא לאו הכי חייב להחיותו אבל אם בא לפנינו מת ברעב חייב להחיותו אע"פ שהוא ספק אם יחסר לתלמיד חכם אח"כ:

יב [כב] יפ שני עניים שחייבים ליתן צדקה יבול כל א' מהם ליתן צדקה שלו לחבירו:

הגה והוקא לדקה אבל אם מיינים כל אחד קנס לצדקה בעצמו על אחה דבר אינם יכולים לאמר לחבירו אלא כן אין כאן קנס. (הגהות מהרי"ל ב"מ):

יג יט צבור שצריכין לשכור רב ושליח צבור ואין ספיק בידם ליתן לשניהם אם הוא רב מובהק ובקי בהוראות וברינים הוא קודם ואם לאו שליח צבור קודם:

הגה [כג] ואין לפרנס הרב בעצמו מכים אל לדקה דבמאי הוא לו ונם לבני העיר אלא יעשו לו

בקוק מוקוס אחר (גם זה שם) אבל כל יחיד יוכל לבטות לו ומלדקה אלו וחבו דרך כבוד:

יד [כד] כיכולים לשנות אפילו מהלמוד תורה לצורך שלשים פשיטים להנמון בכל שנה לפי שהוא הצלת נפשות שאם לא יתפשרו עמו יש כמה עניים שאין להם ליתן (ו) ויכום ויפשיטום ערומים:

פדיון

מעמיד גרוניים שם ובגיי ובדברי הרב מדוקא רבו מזבחק הא נאו הכי אפילו אביו אימו מכם כלל אביו קודם וכן בדין ריכין שאימו רבו

ביאור הגר"א

בגמליים פ"ב ג' ח"ם וכן כו' וכ"ם בגו מקודם לשאר קרוביו כנ"ל ואמרינן עשם לדקה בכל כו': [ה] מי שנתן כו'. מא"ם בתוספתא פ"ב דמגילה יחיד שפסק לדקה בעיניו מותרין לעניי עירו בעיר אחרת מותרין לעניי עיר אחרת כו' הפוסק לדקה עד אלא זכו בם הפרנסים הראי לעמוסם לד"ל מזכו בם הפרנסים אין הראין לעמוסם לד"ל אלא מדעת הפרנסי וכן בגמרא פ"ק דערכין: [ס] אבל קודם כו'. כנ"ל: [ז] דאומרין כו'. העניו מוטל בכ"ל ומקמתא דעתו נ"כ כתו אנוסה תורה ומה"ם בקדושין פ"ג ג' לא פניק אימם כו': [יא] והוקא כו'. דהפוסק לדקה אין דעתו אלא לאנלם מיקם: [יב] וכ"ז כו'. מא"ם בפ' בתרא דמגילה ויחיד שהלך לעיר אחרת כו' וא"ם בגמי עירו וכנ"ל יחיד שפסק לדקה בעירו נותנין לבני עירו כו': [יג] סייב כו'. בירושלמי פוקם הוריות אחים קודם לאחיה לאחיה כו' עד כדון זה לאחיות הם לאחיות זה לבנות וזה לבנות הרי שהיה זה לאחיות הם לבנות אמרינן בכות אחת מהר ומיי ע"ם בכות אחת מהר קודם לחיי ע"ם ומפני כבודו של מהר לא אמרו אלא בכות אחת מהר לחיי ע"ם אבל אם זה לאחיות הם לבנות אמרינן בכות אחת מהר קודם לחיי ע"ם אבל אם ל"ג ח' וע' בס"ג: [טו] והיכרלל לחלל כו'. כתו שחסיב אותן רפ"ד דקדושין דבא ישראל בפרק לכהנים מפח"ב בבת אבל ומתוקי פסק אחר ומחר ומקופי הוא פסק בר ג"כ: [יז] ואפילו מכם כו'. ירושלמי הנ"ל: [יח] וכל הגדול כו'. ירושלמי שם הקדים קודם לאבלמן כו' מ"ם: [יט] ואם היה כו'. כתו"ם בגיי ג"ג ח' ולענין אביהם אבל אם אביו קודם אע"פ אביו אם הוא קודם אע"פ בחיי אבל אם אביו אימו אביו אבל אם אביו אביו אבל אם אביו אביו אבל אם אבי

רנב דין פדיון שבוים וכיצד פודין אותם. ובו י"ב סעיפים:

א מ פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן **א** [פ] ואין מצוה גדולה כפדיון שבויים הולכך לכל דבר מצוה שנבו מעות בשבילו יכולים לשנותן לפדיון שבויים (א) ג ואפילו אם נבו לצורך בנין ביה ג ואפילו אם קנו העצים והאבנים והקצוים לצורך הבנין [ג] שאסור למברם בשביל מצוה אחרת מותר למברם לצורך פדיון שבויים (ב) (ג) [ד] אבל אם בנאורו כבר לא ימברו אותו. **ב** (ג) [ד] (ומ"מ *סטדל מקנא לצדקה עין

רנב (א) ותפילו אם נבו לצורך בנין ביה זה מותר לעסוקו אפילו למלוה אחרת בלתי פדיון שבויים כמ"ש בי"ד בשם המגיה וכ"ש בש"ע דאיתא ס"י קכ"ג ולא מקרעים כאן בפדיון שבויים אלא עושים שקטן שקטן הנעלים והקלים: (ב) אבל אם בלתו כבר בנמרא אמר רב הסדא אסור לעסוק בינים הכנסת אלא אם כן נבו אחרת דיולת יצוא לידי כך שלא יבטלו המעות ואחיב דבר קטן שלבנים וקטן אותן מיט דילמא אתרמי פדיון שבויי ומזבני לתו ופרק לי הכי כי נבו מי כימום מעות יומכומו ומעבי דיתיה דאיכפי לא מהבי ומעמיד הכי שאין איסור לעסוק בינים אפילו אם כבר בנאומו אלא דלא איסקון לזה מיבוא לידי כך כיון דאין דרך העולם לעסוק דיום אלא ואיכ תיומם על העמוד מכחב איסור בזה לעסוק אותו ולא דכיון שאין דרך העולם לעשות כן לא יעשה בנבון בית הכנסת נמוע ומכון מקום אלא מקום ומדבר המגיס מעבלא ביי דאם לא נמוו הבנין קר אחפילו בו מותר לעסוק אותו אלא שנבנאו אלא דוקא נמוו אותו וכלאם העשם דאו לא מקרא עדין דיום וכיון דהעשם מקום דיומים דאיכפי לא מהבי ומעמיד אלא ומקום מיומים הקדושה מחוקה עתי אחר בבנאום מעה מיום מיום בעשת הקלאת אבנים זה אינו וכמו שהקשה המוקבן עם לי הכי אפילו בבנאומו מי אלא ומקום דאין דרך שולם לעסוק בית דיום אלא על כן אין לעסוק גם בית הכנסת וכלאם מקום דיום וכל מכן בית לעסוק גם בית הכנסת וכלאם מקום דיום וכל מכן בית הנהגת לענין זה וב"י הביא דברי התו' שכתבו דאמרי' בפרק בני העיר אין מוכרין ספר תורה אלא ללמוד תורה ולקנות אשה ולא קתני פדיון שבויים שאלתא דשמעתא היא ולא אלעזרך לאיתויי ותמה בדרשה על הביא שהביא דברי התוקפות אלו דהא בא"ח קיימן קביע מוכח דקדושת בית הוא עפי מקדושת בית הכנסת וכאן אין מוכרין בית הכנסת לצורך פדיון שבויים כל מכן ספר תורה והתוקפות לא אמרו אלא לפדיון דנפשי וכבודו בעקומו מוכח ולא דק דכבר הוכחנו דהא אין מוכרין בי"ה ומקום פדיון שבויים לאו ומקום קדושתה הוא אלא אין דרך לעסוק בית דיום הם אין שייך בספר תורה וסלבר דבר גבוה הוא מוכרין ספר תורה לצורך פדיון שבויים אפי' אפילו שבויים אלא כדברי בעל הדרישה: (ג) ומכל מקום הכודר לצדקה עין

רנב [פ] ואין כו'. סס: [ב] מאסור למכרם כו'. ומשמ"כ בריש שמוחר אפילו בשביל מלוה אחרת רמב"ם וכנ' בגמ' בריש דלמא מהכיעא לו ומיפיא בנו: [ג] אבל אם כו' אבל אם כו' כנר ה. כ"ה בי סם בנו לא אבל לפי בי' אלנו מקומו המוחר לקח סה"ב ופ"ל מי ע"ל פ"ח בהג"ה: [ד] ומ"מ הגהר כו'. עמ"ד בסם מהרי"ק ואין דברים מוכרחים:

המעלים

סימן רנב

מ לשון הרמבים בפיה מהרים מתקנים הגמרא ביב דף מ' ע"ש ומיב ומשרבים סם דסמי כולהו לימנו בית סמוה ביד הנבריים לעמוה בו כל מקלו אם למוה אם לכנס ב ומ"מ אל דבר אסי לכיבוה אם דף נ' ובמב הרמבים דהיה אלו אחרת מולילים בו הקשות ג שם בגמרא:

נקודות הכסף

*הגדר אלא לצדקה אין פדיון שבויים בכלל ואין לפדות בקלא ד רק מדעת בני ביב מהרי"ק שורש ז. בחב בעיה קיימן בביו קיים ד' לחייבו אל מהרי"ק מביה מהרמן דף ר' מיב אלא ז לצדקה עד אלא בלא ליד בנאלי מחבר לבמוחה בדי לבלמה לאחר זמן מבאלה ליד בנאלי אסור לבמוחה ובמבין אם אירע ואם כי יעלי דבנאלי הוה יזיף מחבות לדקה לבדבו ובמבי אלבי כי יעלי דבריחה לבו לבעיים דבין דאמרה לבו לבעשה ומיחה לבו בעיים רבבי דבי ליים ליים לבדבב בי' לומר לבקבל אחרן מחבות לבלון לבעיים ובבה לחסם לבדקה ואיכא בדוחה לבעיים ביב ואי אין דבבלל לדקה בדי בדיון בבעיים אחין בה' כי יעלי ליים לבלמו ביחום דלמא ומבבעי לבו אחי לבדיון בבעיים דבבבביב ליבא לבייחל דביחה לבו לבבעיים בחה דלא בייב מבחה דבבחבה בבבלה לבו בבבעיים בבבי אין לבבב

עין מה שכתבתי על זה סי׳ רכ״ו סעיף ד׳: (ד) כדלקמן סי׳ רכ״ו סעי׳ ד׳ כן לרך לסיות: (ה) אוכל נבילות מתבאל בס״י רכ״ח דלמ״ד בגניל מעם אחת מעמה כן לסבעים הוה ומשומד אלא לסחיותו ולפדותו עיין מה בדבריהו. המולד מוס דבר לומלים רבה יתמהו לפדיון שבויים כדאיתא פרק קמא דגיטין אמר רב יוסף ומאי מעלה דבה פדיון שבויי׳: (ו) ואם שביהם הולים לעמוד כי מיהום אלים ואם הם בבכבת ענינה בהסר ולמוד ומומה סוף הוליות האים קודם לאמה לסחיותו ומיהלא לכל הכבה אל מיתה וכ״ל הענה אלים חייב עפי בחלות: מהתמחי

ג הכל רבע שמאחר לפרות השבויים הוכא דאפשר להקדים הוי כאלו שופך דמים:

ד ך ואין פודין השבויים יותר מכדי דמיהם מפני תיקון העולם ה [ו] שלא יהיו האיבים מוסרים עצמם עליהם לשבותם [ז] זאבל אדם יכול לפדות את עצמו בכל מה שירצה [ח] מוכן לתת אי אפי׳ אינו ת״ח אלא שהוא תלמיד חריף ואפשר שהיה אדם גדול פודים אותו ברמים מרובים. (ואם אמתא כאמר דמי לו לא עיין בטור אבן העזר סימן ע״ה):

ה ט אין מבריחין השבויים [ט] מפני תיקון העולם שלא יהיו האיבים מכבידים עולם עליהם ומרבים בשמירתם:

ו י מי שמכר עצמו לעבדים או שלוה מהם ושבו אותו בהלוואת פעם ראשונה ושניה פודים אותו שלישית אין פודים את הבנים לאחר מיתת אביהם יא ואם בקשו להרגו פודין אותו מיד אפי׳ אחר כמה פעמים. [י] (ופנני הסמיל הקר למוה אחת כגון (ה) אוכל נבילות להכעים אבוד לפדותו (יב טור) ועיין לעיל רים סימן רכ״ה):

ז [יא] יג עבד שנשבה הואיל ושבל לשם עבדות וקבל עליו מצות פודים אותו כישראל שנשבה:

ח יד פודים האשה קודם האיש [יב] ואם רגילין במשבב זכור פודים האיש קודם (הגה׳ מרדכי) ז (ו) [יג] (ואם שביהם הולים לעמוד בהסר הגלה אלים קודם)(ט) (נ״י סימן רכ״ה וכן משמע סוף הוליות):

ט טו הוא ואביו ורבו בשבו הוא קודם לרבו ח (ח) ורבו קודם לאביו ט אמו י קודמת לכולם. (ומ״ל סימן רח״ב סעיף ל״ד):

י [יד] יואם איש ואשתו שבויים אשתו קודמת לו ובית דין יורדין לנכסיו יא ופודים אותה [טו] ואפי׳ עומד וצוח אל הפדות מנכסי אין שומעין לו:

יא [טז] יז מי שנשבה ויש לו נכסים ואינו רוצה לפדות עצמו פודים אותו בעל כרחו:

יב [יז] יח האב חייב לפדות את הבן אי אית ליה לאב ולית ליה לבן:

הגה יב וס״ה קרוב אחר קרוב קודם דלא כל הימנו מעמידו עצמם ומילו קרוביהם על הגבור (מרדכי פ׳ הבורר) [יח] הפודה מבירו מן הבניה חייב נמנם לו אם אית ליה לאב ולא אמריגן דהוא הנכרים אלו מנכסי מבירו (מרדכי פ׳ הכותם ופ׳ דייני גזירות ות׳ מהרי״ל פ׳ קמ״ח קמ״ט וב״י נמם מ״כ) יג [יט] ומיך לבנם לו מיד ולא יוכל למיעור אלו ליית לך דין אם אית ליה אחר כך מעמה עליו יחמעמו לדין דבלא זה אין אדם פודה את מבירו. (מהרי״ו סי׳ קמ״ט וכ״ב הב״י):

רנג מי הוא הראוי ליטול צדקה. וכו׳ ב׳ סעיפים:

א מ מי שיש לו מזון שתי סעודות א לא יטול מהתמחי

אלא מזומים כמנה לעבדות את אמתו אלא דאין ממיגין לעבדות את אמתו ביותר מכדי דמיהם וכן עומא דבר ע״כ: ה אבא יהיו אחיבים שבויים ובחיי אביהן ליכא למיחם לאבי דמנכסין. ומשמע מאביהן הוא עמהן בבניה אבל מאי לאבאר שמעור אחרן פודים אותן ע״ד: ז ואם מכיהם הולים לעמוד בהסר הגלה סי״ח ס״ח: ח וכבו קודם לאביו כו׳ ואם אביו אחיו חכם אביו אחיו קודם כדבו אביו קודם כדלעיל סימן רמ״ב סעיף ל״ד: ט אמו קודמת ומשום דאית לה זיזותא עבי: י קודמת לכולן עי׳ אחיו לדידיה לע״ג דמיון קודמים לאי אבי ובבו כדאיתא בסי״ם אלו מלאות אמם כי לא יהיה בך אבין אבל קודם לכל אדם ואל מכים אבי כדאמרינן בפרק קמא דקדושין בבי מוכא וכבוד אמיה בהיה ענית הבבי אמו דגבוע עבי דאמרינן בפרק ע״ג ומשמע דאין בבניה זו ומשום הכבת בפעמה אבל אם יש הכבת בפעמה מיו קודמין לכל אמו: יא ופודים אותם ואחיו כו׳ מיהו מוקא בבבי דמיה וכדלעיל סי״ק ד׳ וכן בסעיף י״ח ו״ל ומיהי בבבי דמיו אחיה בהוא ג״כ בבניה יכול לפדות אמתו ביותר מכדי דמיה ולא עמו: יב וס״ה קרוב כו׳ עי׳ל סימן רכ״ו ס״ח: יג ולרך לבנם לו מיד ומפרעים בזה אחיו ומכבי יתומים קבים דלעיל דקי״ל אין מקקין לבבי יתומים וכמו מבתבאר בחיו כו׳ קי׳ אתם בעומא הוא ומשום דאין מקבלין עדות אלא בפני בע״ד ויתומים קבים כבלא בפניהם דמי והכא אין לרך לקבלת עדות כיון דמדאוריתא ומיהא לחליל ועוד כו׳ ס״ל אם לרך לחמתן מעותיו עד מתבדיל סיתומה אין לך אדם מוליל מים יתום בעמוד כן כתב מהרי״ו סוף סי׳ קמ״ח:

רנג א לא יטול כו׳ כך סים דבכן לחלק תומחי בכל יום וקיבה מעיים לעיים ולפיבך מי שים לו מזון יום אחד לא יטול מהתמחי ומי שים לו מזון ב״ד סעודות לא יטול מהקופה וכתב הסמיק שים בסי״ז דדין קופה ותמחי אינו בדיני מ״ל. ומלאם דר״ל כל דיני קופה ביים מה שיתבאר לקמן סימן רכ״ו אבל ודאי דבל הקבל מיבראל יש להם קופה בל לדקה וכמים הרמבים והמאבר

ד ל׳ הלמבים הם ה מהרי״ק בשומם ז ו ומבמה בעיין דף מ״ים ע״ל ז הוסבמה והלמ״ם מבריאמה דבמומם

דף ב״ב ע״ב ח הם מקבמה אלמה דמיבמה דבבקים בבי יהומבע בן מבבי״ל בעיין דף בים ע״ל מבים אלמבבל מיבים לדים בחול ומבבל מבן מי מבמה בבי״ל בדים בחול

ט ומבמה בעיין דף מ״ים ובמ״ק לבילבה אלא מד מבבי מ״ל יקבבו בל הבבים העמדים לבא

י ומבבמה הם דף מ״ב ומבמבלם הם בבמבלם

יא הם בבמבלם

יב ובן בחב הבמבים הם ב״ים

יג הם מבא דלמבבין בבם מבלים בבמים בבי חובין בך מבים בבדבים הם הבבבים הם

יד מבבמה בבוף הוביות

(ם עיין בב״ים לעיל סי׳ רכ״ה סעיף ח׳)

טו בבי״ם הם בהוביות

יז הבבות מבלבי הבמבות בבם הבי״מ מבך בבי״ם דהוביות

יח בבלבי מין הבי״ם (בבם הבי״ם)

הבי״ם בלים לבבר

יט הם בבבבה ז הבי״ם בבם הבי״מ מבבבבים בי״ם דבבבים:

סימן רנג

א מבבה בבוף בלים מיבים מבמבי מבחלב בבל יום בבי״ב אם לו בבבים בבים בבבים מבן בבי בבבים בבבים יום אחד בבבים בבבים בבבים

והמחבר לקחו ס"ס רכיו: **ב** והוא עליו במוב ר"ל מ"ר לאחרים: **ג** לכתובת לאתו פ"י רבינו מושכן אפילו כשולה וכתב הב"ח דהיינו לומר שהבעל יחיד לאשתו כשולה קודם חופה כלים ותכשיטין ומזוזה כך וכך וכתב מ"ר נכתובתה: **ד** אבל מגדלה כו' ובעוד כתוב

(א) מהתחיו מזון (ב) י"ד סעודות לא ישול מהקיפה ואם יש לו ר' זוז ואינו נושא ונותן בהם או שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהם אלא ישול צדקה ואם יש לו ר' זוז חסר דינר ואינו נושא ונותן בהם ג אפילו נותנים לו אלף זוז בבת אחת הרי זה ישול:

הגה [ה] ומי שהולך מגיהו ומוקב מעיר לעיר לקבץ כל הדרך שהיה נושאו ליבש בשהולך מגיהו מקרה פעם אחת ואפי' נתנו לו ר' זוז בעיר אחת יכול לקבל יותר ומהלכן ואילך אסור. (מרדכי פ"ק דב"ב בשם ת"ה):

ו ואם יש לו הרבה **ב** והוא עליו בחוב (ג) או שמשכון **ג** לכתובת אשתו הרי זה ישול ואם יש לו בית וכלי בית הרבה ואין לו ר' זוז הרי זה ישול ואין צריך למכור כלי בירתו ואפילו הם של כסף וזהב במה דברים אמורים בכלי אכילה ושתיה ומלבוש ומצעות וכיוצא בהן **ד** (ד) [ג] אבל מגרדה או עלי שהם של כסף מיבדם ולא ישול מהצדקה וזהו דאין מחייבים אותו למכור כלי השמישו של כסף וזהב דוקא כל זמן שאינו צריך לישול מהקופה אלא נוטל בסתר מיחידים אבל אם בא לישול מהקופה של צדקה לא יתנו לו עד שימכור כליו:

הגה [ג] וכן בשוקם לאיכא תקנה אלא יתן לזקה לחי שים לו דבר קנוי אין מושכין לו בית דיקה וכלי תשמישו (מרדכי ריש פ"ק דב"ק) [ד] וכל מי שאוא עשיר אסור לתן ליתן לבניו אע"פ שהם גדולים אם הם ממונים על שולחן אביהם (מרדכי פ"ק דב"מ בב"י פיגון הל"ג) וכל זה דוקא לתן דרך זרוון ובנוגע יכול לקבל אדם [ה] כדאמרינן הכולה ליבשות יהבה מלישבא (ו) (מרדכי מסכתות דב"ק):

ב [ו] ז יש אומרים שלא נאמרו השיעורים הללו אלא בימוים אבל בזמן הזה יכול לישול עד שיהיה לו קרן כדי שיתפרנס הוא ובני ביתו מהריוח ודברים של טעם הם:

ג ה [ז] מ"מ שהוא לו ן קרקעות ואם ימכרם בימות הגשמים ימכרם בזול ואם יניחם עד ימות החמה מוכרן בשווין אין מחייבין אותו למכור פ"אלא מאכילין אירבו מעשר ענו עד חצי דמיהם ולא ירחוק עצמו וימכור שלא בזמן מכירה (ג' הרמב"ם פ"ע מה' מ"ע דין י"ז) [ה] ' (יש אומרים אין מאכילין אותו רק עד שיכול למכור קרקעותיו נאלי דמיהן) (טור ומאר הרמב פוסקים) יש היו שאר האדם לוקחים ז ביוקר והוא אינו מוצא מי שיקח ממנו אלא בזול מפני שהוא דחוק וטרוד אין מחייבים אותו למכור ה אלא אוכל מעשר עני ורוזק עד שימכור בשוה וידעו הכל שאונו דחוק למכור:

ד יבעל הבית ההולך מקום למקום וכלו מעיתו בדרך ואין לו מה יאכל ישול צדקה וכשיחזור לביתו ט אינו חייב [לשלם] [ח] (דהוה ליה כמני והמעיר לאיתו מייב לאנם) (טור) (ט):

מי

רנג (א) מהתחיו קערה גדולה היא ונוגין בה בגאים מאכל מנגני בתים ומחלקים לעניים כי סעודות ליום ויום ליום ועיין ריש רבינו: (ב) י"ד סעודות לא ישול מהקופה בפרק כל כתבי פרכיכן מי מי רנגן מוקבי הוריין פיהום דבשבת לריך ג' סעודות ולו רבי מדקה דסיל ד' סעודות בשבת מיתבי הוריין ומוקבי הא מי רבי עקיבא היא דאמר עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות ופיהמ"י דעשרן שבת בתלת לאשבר ליה יעבה סעודות שבת לו כרבנן לו כרבי מדקה ומיהו אל תלריך לבריות יעשה שבתו חול ולא יעיל על אחרים בבגד שבתותיו עכל ובפרישה הביא זה בשם פיהום ריש דאומרים עשה שבתך חול כו' וכתב על זה דהוו דוקא לרבי מדקה אבל לרבנן ליה מידי *ולא עיין בשניא שהבאתי דלא לרבנן אומרים לו מין לאומרים שבת מתכין לו מחן ג' סעודות מיהא תתוקפות על זה דבשביל סעודות שבת אין לו להתחיל לעיולי אבל אם כבר נעל מעיל גם כדי לסעודות שבת: (ג) לו שמושכן לכתובת אשתו פ"י עשבה על זה אתותיקן לכתובת אשתו: (ד) אבל מגרדה לו עלי פיהום כלי שבתשמישו מצוי ומיא אין מקרא כלי אכילה אין מקרא כלי אכילה. ובעוד כתוב באמרה ובאלו על בשר כסף מיבדם לעמוד. והקשה ב"י דבגמרא איתא דרב זביד ומבי הכי ואיתותא מעשה דיכול לעיל לא מיקבל עלי כבאיבו על כסף ומילא דבותי דבגמרא לא מיילי מבאלו מעשה אלא מעשה הבמרה על הבלקן ואין כלאה בגרמי אלא כל דם חילוק בין בלקן אלהים לבלקן אלו דבזמן התלמוד היה לבני כל לי אלא קבן בבני עלמו כמים התיר פ' ע"ש דף ק' לבל אין מביאין את הבלקן והוה הבלקן כמו כלי אכילה כלאה הביב לו דגם גבי כלי אכילה כלאה הביב מה מעיזוד לו אבל מה מעשהמם עם בני ביתו הוא כלי בדול ולא אין לבייב לו על כסף בשביל בני ביתו דאפ"ה גבי מידור ב"א אמרינ לו ולא לאשתו ובני אלא הלי ולא מעיזוד לו קאמר והיה גבי אלקן המיזוד לו אבל עכשיו שבלקן אחד לכל המקומות ולא מייב לאמר לם הוא על כסף ומיהא לא אבר גם המבינים את הבלקן בהדי כלי אכילה מעשיהן לו כביל בחל וכבן:

אסור

(ג) מהתחיו מזון (ב) י"ד סעודות לא ישול מהקופה ואם יש לו ר' זוז ואינו נושא ונותן בהם או שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהם אלא ישול צדקה ואם יש לו ר' זוז חסר דינר ואינו נושא ונותן בהם ג אפילו נותנים לו אלף זוז בבת אחת הרי זה ישול:

הגה [ה] ומי שהולך מגיהו ומוקב מעיר לעיר לקבץ כל הדרך שהיה נושאו ליבש בשהולך מגיהו מקרה פעם אחת ואפי' נתנו לו ר' זוז בעיר אחת יכול לקבל יותר ומהלכן ואילך אסור. (מרדכי פ"ק דב"ב בשם ת"ה):

ו ואם יש לו הרבה **ב** והוא עליו בחוב (ג) או שמשכון **ג** לכתובת אשתו הרי זה ישול ואם יש לו בית וכלי בית הרבה ואין לו ר' זוז הרי זה ישול ואין צריך למכור כלי בירתו ואפילו הם של כסף וזהב במה דברים אמורים בכלי אכילה ושתיה ומלבוש ומצעות וכיוצא בהן **ד** (ד) [ג] אבל מגרדה או עלי שהם של כסף מיבדם ולא ישול מהצדקה וזהו דאין מחייבים אותו למכור כלי השמישו של כסף וזהב דוקא כל זמן שאינו צריך לישול מהקופה אלא נוטל בסתר מיחידים אבל אם בא לישול מהקופה של צדקה לא יתנו לו עד שימכור כליו:

הגה [ג] וכן בשוקם לאיכא תקנה אלא יתן לזקה לחי שים לו דבר קנוי אין מושכין לו בית דיקה וכלי תשמישו (מרדכי ריש פ"ק דב"ק) [ד] וכל מי שאוא עשיר אסור לתן ליתן לבניו אע"פ שהם גדולים אם הם ממונים על שולחן אביהם (מרדכי פ"ק דב"מ בב"י פיגון הל"ג) וכל זה דוקא לתן דרך זרוון ובנוגע יכול לקבל אדם [ה] כדאמרינן הכולה ליבשות יהבה מלישבא (ו) (מרדכי מסכתות דב"ק):

ב [ו] ז יש אומרים שלא נאמרו השיעורים הללו אלא בימוים אבל בזמן הזה יכול לישול עד שיהיה לו קרן כדי שיתפרנס הוא ובני ביתו מהריוח ודברים של טעם הם:

ג ה [ז] מ"מ שהוא לו ן קרקעות ואם ימכרם בימות הגשמים ימכרם בזול ואם יניחם עד ימות החמה מוכרן בשווין אין מחייבין אותו למכור אלא מאכילין אירבו מעשר ענו עד חצי דמיהם ולא ירחוק עצמו וימכור שלא בזמן מכירה (ג' הרמב"ם פ"ע מה' מ"ע דין י"ז) [ה] ' (יש אומרים אין מאכילין אותו רק עד שיכול למכור קרקעותיו נאלי דמיהן) (טור ומאר הרמב פוסקים) יש היו שאר האדם לוקחים ז ביוקר והוא אינו מוצא מי שיקח ממנו אלא בזול מפני שהוא דחוק וטרוד אין מחייבים אותו למכור ה אלא אוכל מעשר עני ורוזק עד שימכור בשוה וידעו הכל שאונו דחוק למכור:

ד יבעל הבית ההולך מקום למקום וכלו מעיתו בדרך ואין לו מה יאכל ישול צדקה וכשיחזור לביתו ט אינו חייב [לשלם] [ח] (דהוה ליה כמני והמעיר לאיתו מייב לאנם) (טור) (ט):

מי

נקודות הכסף

ס"ק ב *ולא עיין בסמוך הוא סמוך לא עיין בשניא כו'. בדברי הב"ח מעשמים כן בשניא בקונט לבל הסברין בשבת דף קי"ח ובעולר סם לבדיל בדברי הבריסם דלרבנן בלאו הכי לא קשה מידי דאלי בעי למיכל בלאוקי בשבת לוכל בשבת ומבים הבריסם וכן כתב הרמב"ם בפירוש פשטה דסוף בילה לבדיל:

הרושי רע"ק

סי' רנ"ג. ש"ך ס"ק ד'. (ח) דאם לאחר שכבר נטל. והרא"ה כתב בהיסוך דבכלים סבר הגיל כבר לשתם לא יחזור אבל מה שנטלו לו בירושה אחר הגבי יחזור בהמתים

ביאור הגר"א

רנג [א] ומי שהולך כו'. ע"ם וכ"ע: [ב] אבל מגרד'. כפי' הרי"ף שם: [ג] וכן כו'. נלמד מכ"ל: [ד] וכל מי כו'. דקי"ל כל' יוחנן בגיטין י"ב ע' דכס"ב ומגיאתו לאביו וכוי כשיבן לאביו: [ה] כדאמרינן כו'. בפ"ק דבכורות וע' הגיא שם: [ו] י"א כו'. בהסיעור הזה על שם אחת מלקט ס"ע מגרי בכל שנה ומ"ל הרמבנ"ם פי' תמב"ב מיהר לפי הכל לפי פרנסתו דכא אמרינן כפ"ו דכתובות עייפיעבו ובדר ל' אחות כו': [ז] מי כו'. כפי' הרי"ף שם וכפי' הרמב"ם שיתנו לו ע"פ בד מהלה דמיהם: [ח] ויי"ל כו'. כפי' התוס' שם עד שיכול למכור עד מהלה דמיהם וע' תוס' שם ד"ה אי כו' וכן פרש"י שם לגיא אלא שהגיהה מהרשבא לפירוש מוה יותר מהלפים כו' תוס' שם בא"ל ד"ה מי כו' ומהלה בזה ל' שיעות כ' פי' רש"י וכ' לרי"ף וכגי' מהרשבא ל"ל: [ט] דה"ל כו'. כמש"ם ומכ"ל עני כו':

מי

רנד (א) אסור לישראל כו׳ ומשום חיוב הטם: (ב) וימכן לעניי עכו״ם אבל לישראל לא דכתיב ביבום קלירה הסברכם פ״ר כמיכלה לחלוחית זכות של מ״ה אז יסבור. וקשה דבריש התירו לקבל בלישעה ולא אסבת לן בזה מיהיה לעכו״ם זכות בזה ובדמיסה הקשה זה ותירץ מיחד המקבל כיון שהוא נהנה ומוחר אבל נבלי שלין לו הלאה אסור לגרום זכות לעכו״ם בשביל הכלת אחרים והוא תמוה דהיאך מתיר לו להאריך הגלות בשביל הכלתו ויל שלין שיך ביבום קלירה אלא כשהעכו״ם מכרן דוקא לעניי ישראל ובזה ויש״ר שם ישראל בזה יש זכות גדול כגון הכא וכמעשה דאיתיה דשבור מלכא בגורא שלחה לתלן לישראל ואע״ג דכתב רש״י שם״ל ידעה ג״כ מעמרכמן ג״כ עניי עכו״ם עם ישראל דאליב היל גבינת דעת וכמו שמעתין בכמוך ע״מ הטיקר בשביל עניי ישראל בזה הקשידו ומשום ביבום קלירה ומש״כ גרשא שהעכו״ם לין בזמתו דוקא על ישראל אלא הוא מלד בעצמו ראמון על כל הפומבי יד לין זה זכות גדול ולית ביה משום ביבום קלירה כמיל עיקר. ומוכחן לעניי עכו״ם בשתר אל מה על מה שכתבתי דעיקר כומה העכו״ם היה על ישראל דכאן מתן הכל לעניי עכו״ם וה״ל גבינת דעת ״ל אלא שיך גבינת דעת אלא אם הוא עושה ומעשה בדרך גבינה דהיינו אם המתן מתבלבלת לישראל ולא לעכו״ם מלא דבטעת מתיה לעכו״ם עובר על דעתו של העכו״ם המתן ומש״כ כאן דיש עכ״ם שיחל בתמיה לעכו״ם אלא בזה אין מתן לישראל כלומר הוא עובר על דעתו בשב ואל תעשה אין בזה איסור גבינת דעת כמ״ל כמן ועיין מ״ש עוד בסיון קיך ומעכן גבינת דעת עכו״ם: (ג) וי״ל דיעבד בהן כו׳ לא ירלתי לסוף דעת מו״ל דהמוהיס דבריו דבגולא פ״ק דב״ב איכא תני עובדי חדא בדף י״ דלתיים דבשר אולכא בדרם מלבע מאם זחי לרבא וקבלינהו ומשום שלום ומלכות ושבלינהו לעניי מ״ם והיינו הך דקע״ק זה שכר הטוב הש״ע ואיכא תו בדף מ׳ דאיתיבי לרב סוטיה בדרם לרבקן דדיבלי לרב יוסף דאיסורי לאלום כבם בתבן רב יוסף לבדיון שבויים שהוא אלוה בבם וכתבו רש״י ותו׳ בהך עובדא דרב יוסף לאחם לרב דביבום קלירה ומשום שלום ליהוי לבדיון שבויים וה״ל לחלקם ע״כ הוכרח ליתנם לפ״ם שמלאל דאלו לפ״ם דעכו״ם הים עובר ומשום גבינת דעת אבל בני בבא דבלו לו ומעות ואפשר לחלקם לעניי עכו״ם אין כאן גבינת דעת דאיתנו מוי

נוטרין ממנו ב (ב) וינתן לעניי עכו״ם בסתר כדי שלא ישמע המלך:

הגה ג (ג) וי״ל דיעבד בהן הם שלוח לו המושל (כך משמע מפירום רש״י ותוס׳ ד מעובדא דאיתיה דבעור מלכא) [ג] וכל זה דוקא כשנותנין מעות

ביאור הגר״א

[ו] מי כו׳ אפילו כו׳. כמ״ש בס׳ בתרא דכתובות בגיטין מעותיו כו׳ וב״ב קמ״ד ב׳ אבל הסולה כו׳ וע׳ סס״ת שער ס״ס פ״ב וע׳ מיון מי׳ ר״ל סכ״ה: [יח] אבל אחר כו׳. מומ״ם פ״ם רע״ו: [יב] וכן מותר כו׳. כתיק סס: [יג] וסס לחו כו׳. יכומלמי סס מני אין פודין מבני בסבני ואין נוכין עלים בעבלים ואין מומחין ביד הפרנסין בכך: [יד] יש מי כו׳. כנ״ל מותר המת כו׳: [טו] ויש מי כו׳. דדוקא היכא שמעמיד המעון בעבילה והוכר עכו״ם לעניי״ם דאמרינן דעתייהו בגמ׳ בב״ב קנ״ח ב׳ מי שהלך לא״ם כו׳ וכיוצא בו בס״ם כירוסלמי סס מותר עכו״ם לעניי״ם בגו לו בחזקת אתין לו ומגלא שים לו בסבר ר׳ ירמיה לאמר המת ליוסיו פ״ל רב אחא דקטרי הגע עלמך דלא כיון אלא לו: [טו] ואם״ם אם כו׳ ואם מתה כו׳. עיין מ״ם בס״מ מי׳ רנ״ב סע״ז: [יז] ומיהו ל״ז כו׳. כמ״ם בירוסלמי הכי״ף וכאמ״ם בס״ד דב״ע מ״ב רב מעקדין לבמעני כו׳: [יח] מ״ם כו׳. כמ״ם בירוסלמי סוף פאה וסכל לפי כבודו וסם דרלאיי בל מד מני לסורה לביתי יתיב ליה דאלי לבע מיניה עבדון ליה פרנסה דאייקר כו׳: [יט] מי שאריך כו׳. ע׳ בה״ג אבל בהגה״ל מולק ע״ז וכתב דסבית בריתה קלי על בעיה וכן עיקר וה״ל הסובסתא סוף פאה ע״מ אין פורעין מתנו מלוה ואין פודין בו שבויים ואין עושין בו שבעיות ואין נוהגין מתנו דבר לצדקה אבל ומלמין מתנו מלוה ואין ומלמין מתנו את המנולים ואין פודין בו שבויים ואין עושין בו שבעיות ואין לחמר בעבודה ובסדיל שיגיו בתתני סוף ביכורים ולהם אמרו כו׳ ובע״ם נובה בחוכו כ״ם בת״ע ומם״ם דאומדין דעתו אבל אתנו לו ע״ג כך גם זה אינו דת״מ זכה בה העני בבר ובסי יכול לבטלו לבל דבר כמ״ם בס׳ אמומין וכ״ם מזכה בהן בע״ם ועיין בהלכי בס בסרבה מולקים ע״ר:

רנד [ח] אבל כו׳. עיין תוס׳ סס ח׳ ל״ה יחיב כו׳ וכתב ב״י ומבתיומת הבוסקים ומבמע בחי׳ הרלמון אבל הרמ״ם כתב סס בחי׳ המני וה״ם בהגה״ם וי״ם כו׳. [ב] וכ״ם כו׳. בס בתוסבות ומשום דטוו כו׳ ומומרין כו׳ ובפ״ק דבולין מבס לבולין כו׳ וה״ם אבל לא כו׳: וכל

ה [ו] יג מי שפירנס יתום והיה מבוין למצוה וכשהגדיל חבע ממנו מה שפרנסו פטור:

הגה אפילו היה לו ליתום בתותם בעם אם לא שמים שדיך [יח] אבל אחר אפילו בבתם מני אומרין שדיך הלוחה עבם מאחר שים לו בכסים (תל״ו) ועיין בתומן המבמם סיון ל״ן סע״ן ב״ם:

ו יד עני שנבו לו להשלים לו די מחסורו והותירו על מה שצריך המו״ר שלו ואם גבו לעניים סתם והותירו ישמרו לעניים אחרים [יב] וכן מו״ר שבו לאותו שבוי ואם גבו לשבויים סתם והותירו ישמרו אותם לשבויים אחרים וכן י מו״ר המו״ר ליורשיו מו״ר מתים למתים [יג] מו ואם ראו הפרנסים שיש צורך שעה ורצו לשנות הרשות בידם:

ז מעות שגבו לפדיון שבוי ומת קודם שנפדה [יד] יו״ש מי שאומר שלא זכו בהם יורשיו ולדה הרעת נוטה בומן הזה דאמדינן דעתייהו שלא התנדבו על דעת כך והוא הדין לנמטע (מי׳ נמיון ונלמד מי נת הסומם ת״ל מומעת מומם) השבוי בין העכו״ם קודם שנפדה:

הגה ועיין בתומן המבמם סוף מי׳ רפ״ג [מז] וכוח הדין אם - בדר מ׳ ליתומה מעות להמיאם ומתה אלא זכו בהם יורשים (מרדכי פ׳ לף על מי בבם פ״ר מיים וסרא״ם בלל כ׳) [יז] ומיהו כל זמן שהיה מים הם של היתומה ולריך לתת לה מיד ואין המתינים עד בבולוה ואם מתה המעות מוזרן

ועיין בתומן ומבמם סיון רל״ג סע״ן י״ו דים מולקן:

ח יא עני שנתן פרוטה לצדקה מקבלין ממנו ואם לא נתן אין מחייבין אותו ליתן נתנו לו בגדים חדשים והחזיר הישנים מקבלים ממנו ואם לא החזיר אין מחייבים אותו:

ט יב עני שאינו רוצה ליקח צדקה מעריבים ונותנין לו לשם מתנה או לשם הלואה:

י כ עשיר המרעיב עצמו ועינו צרה במתנו שלא יאכל ממנו אין משגיחין בו:

יא [יח] כתלמיד חכם חייבים לתת לו לפי כבודו ואם אינו רוצה לקבל כגמתעסקין לסחור לו סחורה שקונים לו סחורה בזול וקונים ממנו סחורתו ביוקר ואם יודע להתעסק בפרקמטיא מלוין לו מעות לסחור בהם:

יב [יט] כג מי שצריך לבריות ושט אחר פרנסתו ונתנו לו צדקה אין בעלי חובות יכולים להפרע ממנו ממה שנבה בצדקה:

הגה אם לא בכתוב בקבוטו מחייב לאחרים אלא נתנו לו מדעתא דסכי מיסלם. (כך נמשמע מהגהות מרדכי דב״ב):

רנד שלא לקבל צדקה מן העכו״ם. ובו ב׳ סעיפים:

א א (א) אסור לישראל ליטול צדקה מן העכו״ם בפרהסיא ואם אינו יכול לחיות בצדקה של ישראל ואינו יכול ליטלה מהעכו״ם בצינעה נהרי זה מותר: ב [ב] גמלך או שר עכו״ם ששלח ממון לישראל לצדקה אין מחזירין אותו משום שלום מלכות אלא

הגה ג (ג) וי״ל דיעבד בהן הם שלוח לו המושל (כך משמע מפירום רש״י ותוס׳ ד מעובדא דאיתיה דבעור מלכא) [ג] וכל זה דוקא כשנותנין מעות

אפילו מאחד בעלמא שפרנסו דרך חסד ומתן לו די מיפוקו כיון שלא היה לו בכסים בלחוקה שעה אומנם אם היה לו בכסים אז קרקעות אפילו ביד אחר מייב לבלם אם חבירו הוגנא לו בכסים עכי כו״ם בכסים בשם המונה סרי״ף מחזן יתום ויתומה בתוך ביתו אין לו עליהם שום תביעה ואפילו יש לבם אם לא שכתב שבתותה לא עכי״ל ומביאו ב״י וכך הם דברי הרב בשעה ס:

י מותר הוא כו׳ עי״ל סי׳ כ״ז:

יא עכי כו׳ אין מחייבין כו׳ כתב הב״ח דלפי שהבל חייבים ליתן לדקה אפילו עכי המתפרנס מן הלדקה וכדלעיל ר״ם דמיא לכך הולכו לעכם שבתותם הלוואה אז אמרינן לוהו ליתן ועכשיו דמילתא מעום דסעכי יכול לבלאת ידי חובתו בסיתן לעכי חבירו וחבירו יחזור ויתן לו כדכתב ב״י ס״ם רכ״ל בשם הגהמ״ל (וכתבו המחבר בסיון רכ״ל ס״ב) עכ״ל וקשה לפ״ז מלי קאמר מקבלינן מומו בעינה הכא אפילו מייב ליתן אלא כלאה דהכא מיירי בעכי אין לו פרנסתו דודאי אינו חייב ליתן לדקה עד שיהיה לו פרנסתו כדלעיל סיון רכ״ל ס״ב בהגה״ם ולעיל ר״ם דע״ה מיירי בים לו פרנסתו וכו״ם שם וסלבך בהא לין מחייבים אותו:

רנד א אסור לישראל כו׳ ומשום דאיבא בפרהסיא: ב וימכן לעכי עכו״ם כו׳ אבל לא לעכי ישראל ומשום דכתיב ביבום קלירה תשברכם כלומר כשיכלה זכות שביד עכו״ם ויבא לחלוחית ומעשה לדקה שלהם אז יסבור: ג וי״ל דיעבד בהן כו׳ גם הי״ל מודי דאם שלחם שתם יתן לעכי עכו״ם בשתם כדאיתא בש״ם פ״ק דב״ב סוף דף י״ אלא דאם המומלה לום כך וכך יעשה כן ומשום שאסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עכו״ם כדלעיל ס״ם ובח״מ ר״ם רכ״ז שכתבו אולי דמדלם אתם לאיעים דבגוב מולכא ת׳ דיכרים לוטום רבם דקבלם ר׳ יוסף לפ״ם של ישראל ולא אפשר לחלק לעכי עכו״ם לאסור לגמב דעת הבריות ואפילו דעת של עכו״ם אבל מעשה המחחלקים לעכי״ם אין בהן גבינת דעת דאיכא מילין דבר מ״ל ע״ל ופס שאמר הרב רמ״ל הדין בשם י״אל מנהגו שכתב הבית יוסף מנלקה מדבכי המוסקים שלא מילקו בדבר מסם קונרים דבב יוסף מני שבויי עכו״ם אדם מסם:

יג כבינו יהודה ס״ל בשם מפר הסרוסות שעל ס״ם בשם הסונה הכ״ף יד מבבה שקלים דף ב׳ ע״ל מו רמבי״ם (בפ״ב מהלכות מ״ע ומול פיון שבו ובדק הבית דלא בחבי״ם) ובשביל המלמודיו ומהכיבלמי וכ״כ הלא״ם והרין וכ״ל בפ״ק דב״ב יז הרמבי״ל בחמוסה מחבת הכיל דמשמע בגיעיל זכה לו הגנאי יז הלא״ם בחמוסה בלל ל״ב סיון ס׳ יח לבון הרמבי״ם סוף פ״ע מהמוסקפת פ״ל דפלה יב ל׳ הרמבי״ם בפ״ל מבביה״מ בחמוסה דף סיון ע״ב וכחכמים ובלמבכם רבא סם כ בם הבריה״ל סם ע״ב וכחכמים כה לבון הטור כב מיבלה דבני יוחן פסחים דף ב״ב ומעובדל דבבחלי בל מרינים וכו׳ בילה דף ל״ב ע״ל כב מרלכי פ״ק דב״ב בשם אבי העזרי מהוסקפת דפלה מעבר עני אין מרבעין מומו מלוה ומוב ולין מבלמין ממנו גמולין וכו׳:

סימן רנד

ל מימולל דבב בחמן בבהלכין דף כ״ז ע״ב וכבי״ם הוסקפות ובכי״ף והרמ״ם והרמבי״ם עשוה דהוי חילול הסם

ב בם בגמלא

ג עובדא דליסבא הולמין לימי דבבור מלבא דבדלה מ׳ דיבי לקבים בדבא ומעבם בם בעשה משום דביבום קלירה הסברכם בבחבלה אבום ליבים לחלוחית מעבה המלה מלבם אל יבבבו ב״ב דף ע״ב

ד בם דף מ׳ ע״ל דבבדה אבבמי דרבבי לקבים דבב יוסף ומבבה לפוי לבלום רבה וכו׳ בחבו הוסקפות בם ובע״ז רים דף י״ל דבין שמוכ׳ ליבן לבלוה רבה ל״ל לבבות ולימבם לבבים עבו״ם דבקור לבבוב דבם הבריות אבל דבם העבו״ם אבל משום הבחלקים לבבים אין בבם בבינה דבם ליבבו מני ידבי מיבבלא בבלים לבבובם כבחבים בבעין דף ב״ל ע״ל ופס שאמר הרב רמ״ל הדין בבם י״אל משום מבחב הבית יוסף מבבלה מדבכי הבוסקים בלא מילקו בדבר מסם קונרים דבב יוסף מני שבויי עכו״ם אדם מסם:

סימן רנד

ל מימולל דבב בחמן בבהלכין דף כ״ז ע״ב וכבי״ם הוסקפות ובכי״ף והרמ״ם והרמבי״ם עשוה דהוי חילול הסם

ב בם בגמלא

ג עובדא דליסבא הולמין לימי דבבור מלבא דבדלה מ׳ דיבי לקבים בדבא ומעבם בם בעשה משום דביבום קלירה הסברכם בבחבלה אבום ליבים לחלוחית מעבה המלה מלבם אל יבבבו ב״ב דף ע״ב

ד בם דף מ׳ ע״ל דבבדה אבבמי דרבבי לקבים דבב יוסף ומבבה לפוי לבלום רבה וכו׳ בחבו הוסקפות בם ובע״ז רים דף י״ל דבין שמוכ׳ ליבן לבלוה רבה ל״ל לבבות ולימבם לבבים עבו״ם דבקור לבבוב דבם הבריות אבל דבם העבו״ם אבל משום הבחלקים לבבים אין בבם בבינה דבם ליבבו מני ידבי מיבבלא בבלים לבבובם כבחבים בבעין דף ב״ל ע״ל ופס שאמר הרב רמ״ל הדין בבם י״אל משום מבחב הבית יוסף מבבלה מדבכי הבוסקים בלא מילקו בדבר מסם קונרים דבב יוסף מני שבויי עכו״ם אדם מסם:

כנסת הגדולה

שאלה בעיבו אלם עיבלייל ע״ל מה לבו עיבלייל ע״ל יש לבו הקבלו מבם מבקבלו מובם מבלים מובמים מבלבלה מבלים קבן קבלם לבלים ובמבלבה יובלבה לבלים ובמבלבה יובלבה לבלים ובמבלבה יובלבה

ה נם זה סם:

סימן רנה

ל פסחים דף קיב ע"ב
ג סם וכ"ב דף קי ע"ב
ג לשון הרמב"ם סוף הלכות מע"ב
ד סם מהרמב"ם כל מי שאינו מקל בדברים וכבודם הרמב"ם פסחים דלקמן מהירושלמי
ה מסנה סם וכבודי הרמב"ם ומ"ש לעיל:

סימן רנו

ל לשון הרמב"ם ריש פ"ש מהלכו' מ"ע מפסעות הנמלה ב"ב דף מ' ומשנה דסוף פאה וכ"כ המרדכי בפ"ק דב"ב בסם ר"מ דסים לחנים
ולמלך לחם לדקה
ג משנה דסוף פאה
(* כתבו הגרא יוסף בשל"ל בסימן רמ"ט בסע"ק ז' ולריעסין סם)
ג בס זה סם המרדכי דלי' חלישתו לחבר רבי ילחק בל הסנים וכו' מנהרין דק ליס ומרים בקיי בנזלין בין בגלגי הסנים לעקות לדקה וכו' עיני הסנים בשאלות לבך וכו' חבל בחקים מאין דבך לחלק כך לא נשמנו הסנים עליהם ולין אלו בפוסקי דרים
ד סם בגמרא
ה בבריסת ב"ב דף ח' ע"ב
ו מעירוב בפ"י סם
וכן כתב הרמב"ם בפ"ש מהלכות מתנות עניים
ז מ"מלא דבני חנינא
משנה ומרים בני
ג' לחים וכו' סם
ח סם בריסת
ע סם בבריסת וכבריסת הרמב"ם
וכ"כ הרמב"ם סם
י סם בבריסת
יא סם בבריסת
(* מי בשנות מקומה לתחתי)
יב לשון הרמב"ם סם בפ"ע
יג מ"מלא דבר מפי סם דף ע' ע"ב:

כנסת הגדולה

צלם לחיים שבשיבה ולחיים ומעות הקקים סחלו נומרין לוקן לעיו לחלם ברוים לשנה ליחידי הק"ק ומה מהגיעו בכל מנם ומנה בהגיע מול מרעון הרוים מחקבלין הארבין מולה ולחבי המעשר ובזאבי הבברים ובגין הרוים מהשנה שעברה וכן הסתבנו מיומם הקקים והחמרים זה מחוברים מנה ולין פולה סם ולמלבלן ומעמה מקבוב קנה לחבים עקבו דיבסם מעיר עיריים ישיא ולבו ומיחיבו בל עיר לחבים כיום הזה ומולבים יחדי בנגלי קיק מיבייא מהם שיבבנו הרוים בכל מנה ומופשים לסם לם הכבל בחמרם שליבו מן הדין לבנוע בנים ולקנה זו מוב בחמומה הלבן כי לא בשלר חלי הקבן ומכל כם הקבל ולין לסם יכולה לבנהם פיים הבישיבהם ומבלדי ביים ולבלות הוריין בסקבן מחר מהיו בגילין בכל מנה יוריבו מוריבו ובבינו לם יב מחם בחבני מנו המלבלמים והחמנים מנה לבנוע לו

ד מקבלין מהן כדלקמן קיימן רבינ ס"ג והטעם מהוס דסוי כתו קרבן שמקבלין קרבנות מן העכו"ם ובהגיא"ם ס"ק דנ"ב כתבו טעם בדבר ומפי שהלדקה מכפרת ע"כ אין מקבלין מהן לחבל בדרים ובבדות אין בארן לכפר: **ה** חבל נא מן המוער כי' ונתשובת מהרי"ט סימן רי"ד דף קצ"ד מדאם שמקבלין מן המוער שכתב שם אע"ג דלמרינן אדם כי יקריב מכם בהוליא לת המוער הימו בקרבן ודמי ליה לחבל בהקדש לעניים לו הקדש בית לבי"ם כבדון דיקן מקבלין כי' ומ"ש

רנה א זקן לו מולם כי' לו שם ט בנות רבות ואינו יכול להשילן ולפרנסן אלא אם כן ימול. סמ"ג וסמ"ק סי' רמ"ז:

רנו א חייבים להעניד כי' ובמן ולחלק להן לדקה. מהדכי פ"ק דב"ב בשם הרי"ם: **ב** אלא יהיו רמאים חון מי שניקח שיכולהו אחין מהקדקים אחיו. עוד. וכבר כתבתי בעיל סימן רמ"ח סעיף י':

ג אסור ליתן לדקה על ידו אלא יעשה כמו שכתבתי בעיל סימן רמ"ט סי': **ד** וכל תענית כי רגילין היו בלוי תענית לעשות לדקה ובין עיני הבעיים בסוחות לבך ואם ילמו מוצאו עניים לעניים שבעמו על כך הבל בעות ובעים לא בעמו עניים עליהם אותם הלילם ולית לן בם עד לומחר עכ"ל הש"י: **ה** אין עושין שרבה כי' והגבאות שרבה הוא שמוסכים על הלדקה (בלעיל סימן רמ"ח ס"ג). ס"ס: **ו** וכן יכולים לחנות כי' כיון שאינ"ל ב' אלא עשיה שרבה: **ז** לכל מה שיכלו אעיל לדבר הרבות (וכ"כ מהרי"ק סוף שורש קי"ח בשם הרבה פוסקים והסכים כן) ודוקא דבר הוא קבוע ואם יחסר להם יבאו עניה אחרת אבל אם אינו מקבה שהולכו לבנות לבוך עניים כגון שהולכו לבנות לבוך בתות לו שבאו עניים הרבה ובבו לעשות לא יכמו לבוך דבר אחר ולא אעיל לבוך עניים אחרים הרבה"ם ובוו. וכן מלאה דעת מהרי"ו סימן כ"ו ועיין בתשובת מהרי"ל ומהרי' סימן נ' ותשובת מהרי"ם מלבקר סימן י"ומלאה דלבוך עדיון שנוים אעיל כסיג יכולין לעשות כדלעיל ריש רבינ:

כתב ג"י מלאה שדעת הרא"ש לומר דהסיל דיכולמי דקקים בבאין לעשות לדבר הוא לבוך עניים דוקא הוא אבל לדבר הרבות אין הבאין לעשות אלא הפרנסים ולא הלבוד עכ"ל ובדיו כתב ע"ז ולע דהא הבוד כתב לאעיל לבוך עניים אחרים אבוד עכ"ל ולק"מ דהא בהדיא כתב הרא"ש ובנסיון בדיכולמי מותר עניים לעניים כי' ואין מעמין בוד הפרנסים בלומר אם יאו בדבר ובאו לעשות לבוך עניים כי אלא ולא הך דמותר עניים לבוך לא הרא"ש הסם בהדיא אינ"ל מקבה לא הרא"ש הסם בהדיא אינ"ל מקבה הרבה ולא הבוד לעשות לבוך בדבר והיינו שכתב הרא"ש כי' אם יאו שם לבוך בדבר בדבר ולא הבוד לעשות לבוך עניים כי' אלא אינ"ל לדבר מלה מיון כמו"ואין הפרנסים שם לבוך בדבר לדבר מלה הבוד לעשות לבוך בדבר יכולים לעשות יכולים הפרנסים שם לבוך בדבר ובאו לעשות לבוך עניים הבוד הוא ולבן דמעמוע הבאלי שם לבל דבר לבנות ולמו כן מהבוד יכולין לעשות אעיל לדבר הרבות כמו מסכימו הרבה פוסקים וכתבו בסימן רכ"ן

ביאור הגר"א

רנה [ד] וכל כי' כגון כי'. לסון הרמב"ם וע' ל"ם פוף פאה מיכולמי כי' ים לפרם כי':

רנו [ה] כל עיר כי'. כמ"ם בפ"ק דב"ב לתמהי כי' לקופה כי' ונתוקפתח סם טופן בני העיר אע"ז לבנות כי' וכ"ה ל"ר סברין לסם וכמ"ם בת"ה מ' קפ"ג פ"ח בסג"ה: [ג] ולכן מי כי'. מחכי' בפ"ג דפ"ה: [ג] ולריכים כי' וכל כי'. ב"ג מ' ג': [ד] ויקקקו כי'. מחם"ל מ' ל"ל ס"י: [ה] אחד נאחן כי'. בת' סם: [ו] לפי שאינו כי'. כפי' הרי"ף והרמ"ם וס"ם וע' חוס' סם ל"ה ומתחלקת כי' אבל מיכולמי דאלה אתמר כפיהל"י ר"ם אחר תחמרו בע' ומבני הסוח על אחר: [ז] מלבכו לבור. ל"ל אעילו לדבר הרבות בפיל"ת סם ולא בסל"י מ"ג הבחב דוקא לדבר מלוה והבי' הרמ"ם רמיים לדבר ל"ם ומ"ק בערכין דמבמתקבע מותר למעותה אעילו לדבר הרבות ומ' בפ' הל"ם ס"ג ומיהו' דקבל"ג דקקלים ואין מומחין ביד הפרנסים ס"ם אבל אין רמיים הבם דבם מי לבוך אין רמיים הבם"ם הרי הבם"ם הרי הבם"ם בלבוך בדבר הרבות ומ' בפ' הל"ם ס"ג ומיהו' דקבל"ג דקקלים ואין מומחין ביד הפרנסים ס"ם אבל

(ר) אין להם לבמות אחר״ לא״ח בזמה״ר ס׳ כ״ז שם בילד העשם דלף על גב דבאחד דוכתי מוחד לבמות מ״ש בזה שאומר שיתמ״ מעותיו לעניים לקילבה בכל מבוע כבר זכו בו עניים דומה ומביא ראיה ממ״ש הרמב״ם פ״ה דהלכות שוחרים אבל אם היה אומר לעניים אלו או לבניים אלו הרי הוא קנוי להם והרי ממון שם לו מובטח עכ״ל. ועיין בס״ר רמ״ע סעיף ו׳ שהוכחתי שכן מוכח לכון המוד בשם הרא״ש דהא דיכולים לבמותה אחר״ לדבר רשות דוקא בקופה ותמחי שהוא דבר קבוע ואם יחסר להם יבנו פעם אחרת אבל אם אירע מקרה שהולרכו לבנות לעניים כגון לצורך כפות או שבאו עניים ובנו לשוה לא יסו לצורך דבר אחר אחיו לצורך עניים אחרים עכ״ל. כתב מהרי״ק שורש ז׳ בשיש שהשמו״לתם כל אחד בשות לצדקה ואירע להם עדיון בעניים ונולה הא׳ מבנהו לפי ממון ואחר עוען מבבר התפשרו לתת בשות לצדקה ועדיון שניים גם כן בכלל לצדקה ופסק שיש לגדל אם הוא בכלל לשון לצדקה שתם אלא דמיא בלשון בני אדם אינו בכלל ולצדקה הוי כדל ובנדרים הולכין אחר לשון בני אדם דבלשון בני אדם קוין לצדקה לגיוכי עניים כמאכל ומשתה וכסות וכיולא בו ומה מסך לו עוד דין אחי הביאו מ״א סי׳ רכ״ב סעיף א׳ בשי שאומר אלבע זו לצדקה אין עדיון בעניים בכלל ואלו כדומה פ״ש אין לעדומה ומלבע זו אם לא מודעת כל הקהל אי אבר עיר לו ז׳ עוני עיר בשעמד אחרי העיר ומביא ראיה מרש עכרכן (קף ו׳) תיר אבע זו לצדקה עד אבא בא ליד בנאי ומתר

לעמתה כדי לבלות לאחר זמן ומבאה ליד בנאי אסור לעמתה ורבינו שם אומר דבנאי הוא רוף ומעות הצדקה לגלגו ופרע ומשר אחר רבי יאחי דיבאה להו לעניי״ דבין דומסה להו ומעשה ומייתי להו פרס״ דבי לית ליה לתיפרע הים אומר להקהל אין מעות לאלן לעניים וכפה אותם לצדקה ואיכא דומחא לעניים עד כאן לעמוד. ואי ס״ד דבכלל לצדקה הוא פ״ש היאך הים ר׳ יאחי ליה לעמוד דילמא מתבני להו זחי לפ״ש דבכ״ג ליכא לתיומר דבאחא להו לבעניים חדא דלא שיך טעמא דהמוסי שהרי אין להם אלא כדי מחיה ועוד אדרבא מקבבים לם יבוא לידי שהיים ודיחוי עד אבר יכופו הבעיר להוליא המעות וכל דבר שמאחרים הוא כשיעבד דומם ואמאי מותר אם מיות דבכלל אלבע זו לצדקה גם פ״ש וכיא דלא מיים לפ״ש דמילתא דלא שכיחא היא זה אינו דהא אמרינן דלא ליפתיר בי כשהתא ולא כי מתקום קדום באו ומ״מ ובגמור אבי לריך כי לא בלאין דבר הרב בבכל לצדקה אתם ע״ב דאין לבקשות על בי יאחי שהוא לבמו ומעות לצדקה ופוך על מה שיוקף הבגור לבשתמרי לוכך עניים והלא בכתובות דף קי״ג ומותר שיהי לשכה מה הוי עוסין לוקחין בהם יומה שמני ובקבות ומבבר להקדש דבבי ר׳ שמעאל דע״ק אומר אין מתחברין בשל הקדש אף לא בשל עניים הקדש מ״מ לא אין עניות בתקים עניות בשל עניים מ״מ לא דילמא מיתבני להו עניא ליכא למיתבא ליה ותשוב דבלבי כרעיק מחבירו בהיא דפרק הכותב בשלוחתא דרבע״ק ור׳ עקיבא בתקים דור שמת וכתיב בתובה אמה ובא״ה כו׳ ותו דכתן אמבר דר׳ שמעאל אינו מולק על בשל עניים דלא מייבי ומה ר״ש אומר לא חס רבי יאחי לתשמא זו דילמא מתבני עניא והא אף בתמיתין איכא דומחא לעניים עי״ הבבר עיבות שמים ובלבות ומ״ב לומר דרבי יאחי היה ברור לו בלי ספק שתבא שיבא יוכל להוליא מן הקהל בלי עיכוב ואיכ אלא לה סוכתהו של מהרי״ק גם לענין פ״ש ומד מילתא היא עם לדקה דודאי כיאא לבעניים דעלמא בו בזה דבבלעבכו קלתם ענגם מן הקהל הבבא ואם״כ כתן ג״כ אם אלו ויבים הבוחים לבעניים אחרים וגם לאותן שבעניים שלומם כי מי יודע עד כמה תבבד הבעבדה בעדיון דומים ועוד בלע״ד דאין בתמן פה לומר בפ״ש אינו בבכל לדקה דהא דכתב מהרי״ק דבלשון בני אדם קוין לדקה לומאבל עניים ובבות וכיולא בו ואם כבי סולבו איתבתו בים מרב ועבב כדאיתא פ״ק דב״ב ואם כן זה שבודה אותו הוא מאכילו ובר מכל דין דבבאחומר שלבע זו לדקה דעתו אלדקה שבאותו קהל שביד הבבאי והבבאי עשבה מה שלבו תמן בדבר שבעו״ בשאל לדקה שבקהל שמולאים לכל דבר מלום שילם לו ואיל ז׳ עוני הביר בחומר אבבי הבבאי לתמים לאחם דבר הוא מדר בחבינו דפ״ר לבעין עכ״ל בהך שאומר לדקה הוא שם כולל ושיך לדקה דומה בבלעיל ברוב ובאיתי לעוים ז״ל בתב מהרי״ק הלבו אלא בבאים בעניו אבל מעמו מדבר מ״ש לדקה בשום שיבתו לבעיל בבבב

ל״א פי׳ מרגילין ליתן כל שנה וסק קנוע בכל מקום כיב סס)
יז בגרייסה סס ריש ע״ב:

סימן רנז

א בגרייסה ע״ב דף מ׳ ע״ב
ב שם בפי׳ לפי׳
ג שם בגרייסה
ד בגרייסה שם ופי׳ רפי׳ בן ילחקו פירס הוא מעל אלא ולחמו אלא לחם
ה שם בגרייסה מוקמין ופי׳ רפי׳ פרוטות מוקמם מעבר מחלוקין על דינרין לפי טרן מחלוקות
ז בגרייסה שם דף מ׳ ע״ב
ח עזל
ט בן דקדק הגיי הלבון סעיר
י בין מחלוקות ע״ב
יא בגרייסה ע״ב דף ל ע״ב
יב ריפלה דרבה שם יל כיב הענר בעמוד ומסה עליו ומביי המבו שם מסה דלמרנין שם בגמרא מר דאמר אלא לעברים ומר דאמר לקרייב

כנסת הגדולה

ואלו אמר אלוה אלי אתן לך מנה על פלוני מילוה לך ומסן לי עשרים דינרים הרי הוא מוחר כי הא דאמרינן לא אקרא אורה אלא רבים הגלה מלוה לאמלוה אף בשאחר מנהו לעבדים עיד דאני בעלים לאו בעלים פיקרי אף הרבים יודה בזה שהוא לא מוחן עניים מוחן בדק הבית אלא בדבר דהקדש עניים בהדיוט דמי אבל אי לפי׳ לחדוש בסיב בדי כי ופיטו כי׳ פיש פיטו אלין עניים דיוחדים דהה אוקה הוים רחב עמה לאחר ובים הוא דלא קיין לבו מיידי אלא מחלקים לסם כפי הנה ובפי הנמה לבי הנביים ולבי רוב הנמוה אין כאן אדם עיוחד פיהם בגוף הנמוה לפיוחדו ואין לסם אלא לעשקן אם מנעלין ומומנין לאוך פיסם ולאו בעלים פיקרי כי׳ ומעיד אני עלי מעים ולאן בעלאי בעיר לפה הוביב בהיוסם יוקנם על אלה בעני הנמנים אל היו מוכנין בן לסם שנוה שהוקנו לנוחדי הוא ביעיה ומנות בלוים בסוקנו בחלה ובכל מוסריל לפרנסם אל אים בידו מעון רב בסף קרקעים אלו ובים אולה לוחן בעניין זה הקנב בעים ומסנב הדעים ולא נחלק אדם בזה שהעלם אביל הוליבו הכב אל בחמונה הנחכמים אלא לחבן אדם לאוך מעוכי

דגול מרבבה

סימן רנז

(ש״ך) ס״ק ג׳. מישנא סליך לסם הבנן נפני כל הנעבר עליו. ליל מפיעת סליך לסם הבנן ואין לרך לעבות הבנן לפני כל הנעבר עליו:

הנמים ומפני הבלוה מו ומפני הבלוה מו ומפני הבלוה מו

אחד: (ג) אבל כל אדם יכול להפרים כי נמוך בשם רמב"ם אם אין עניים ומכיח עד שיגלה עני ואם התנה אלא יתן עד שיגלה עני א"ל להפרים והקשה הטור עליו ע"ש וכראה כוונת הרמב"ם דבשעה שמודר לדק' כולל בזה המתיחה וההפרש באופן שאם לא הפסד בתיחה עניים יקיים ההפרשה אבל אם התנה אלא יתן עד שיגלה עני אז אוגלים העתים דגא להפטר גם מההפרשה דאליב הכאי ל"ל שפיעה אלא יתן בשאין עני דלמי יתן אלא והאי שבא להפטר גם מהפרשה וזה מתוכן קושיית הטור שהקשה עליו ילאה אין תנאי מועיל אלא בשאין עניים ולא הכילא מועיל דגם הרמב"ם ל"ל דתנאי מועיל אף בים עניים ומתי אלא יתן אלא מעט על יד על יד והוא שפיעה אלא דקמ"ל דזה התנאי אל הרמב"ם אחי' הפרשה א"ל ולא תנאי לדק הפרשה וכ"כ עיקר להלכה: (ד) אך לא אחר שקלקולו מו"ח ז"ל כתב שבמדרשי מוגם מגדול כתוב אף לאחר שקלקולו וכן ראיתי במהרי"ו וז"ל מי קב"ד שסעתיק כן דברי המדרשי ומעמע מדבריו שבנה ע"ז קוד להלכה לעשה ומ"מ יש להשוות המקחאות דודאי לגמרי אחר שקלקול אינם נאמרי כיון אלא אחרו בעני הקילוק הם גא לעמע לפי המוקח' אל הפיע והטוקחא אל מהרי"ו וז"ל מיהי שאינו כן תבף אחר הקילוק וכן מראה להבריע מקבלה: (ה) שלא יבנה

ו ואז עובר עליו מיד אי קיימי עניים והבנאי היה אמלא להם מיד ואם אין יהוא לבנאי ז לריך הוא לחודיע לבנאי מה שבאר כדי שיוכל לחבעו (מהרי"ק ק"ב דס"ק ד"ס) ולא מקרי עניים הנויים אלא עניים הבריכים לאתן להם אבל אם אין דבר לאתן להם מיד לא מקרי עניים הנויים (נ"ל מהרי"ק בב"ב) ח ואם אמר אתן אבא לגמרה לבנאי אינו עובר עד שיבא אותו עני אב"ג דאלר עניים הנויים. (נ"ל שם):

[ז] ודוקא במפריש צדקה שהם (ג) אבל כל אדם יכול להפריש מעות לצדקה שיהיו מונחים אצלו ליתנם מעט על יד על יד כמו שיראה לו (טור בשם הרא"ש) [ח] וכן אם התנה בשעה שנדר בצדקה או התנדב אותה שיהו הנבאים רשאים לשנותה ולצורפה בזהב הרי אלו מותרים. (ריטב"ם):

ד [ט] יג צריך ליזהר מלידור ואם פוסקים צדקה וצריך לפסוק עמהם ט יאמר בלא נדר:

ה [י] יג כשחסר בכים של צדקה י צריך הנבאי להלוות [יא] וכשימצא בכים לאחר זמן נפרע ממנו ואין צריך ליטול רשות מהבותחים בכים:

הגה [יב] מי שמפרים יא מעמרותיו יב וכלוה לעני ומשלו יג מפרים מעמר שלו ומתמב על זה שהלוה לעני ומעכב לעצמו מה שהפרים (ג"י בשם רש"י (ס) ס"ם כל הגנו) ודוקא שהעני שהלוה לו עדיין מי לבל אם מת יד לו מתעמר אין לריך לבלם שהרי עני היה באותה שעה ואין מפרישין עליו אלין מפרישין על האלון טו ואין לחוש שמא מתעמר אלא ביחוש. (בהגהות שלדכי דנ"ב ונסוף כל הגנו בשם הירושלמי ופס"ח שער מ"ה):

ו [יג] יד הנבאי שאומר בעודו נבאי כך וכך הלויתי לכים של צדקה נאמן בלא שבועה יז (ד) אך יז לא לאחר שקלקולו:

ז [יד] טו נבאי צדקה אם יחרפידו העניים אין לו לחוש כי יותר זכותו גדול:

ח יז עני שיש לו קרובים עשירים שיכולים לפרנסו יח אין נבאי העיר חייבים לפרנסו אף על גב דקרוביו גם כן נותנים בכים:

ט [טו] יט לא יתן אדם כל צדקותיו יט לעני אחד בלבד:

י [טז] יח המחלק צדקה צריך ליזהר (ה) שלא ירבה לקרוביו יותר משאר בני אדם: ודוקא

מעמר טו ולריך לזכות בהן העני על ידי אחר ואחר כך יפרע מהנו חובו כדי לקיים מלות מתן מעכר כהונה ולויה וא"ל כ"כ בס' התרומה סוף שער ס"ה ובתרומת הפ"ג דגיטין והרמב"ם פ"ו מה' מתנות עניים ס"ה כל הגנו בשם הרמב"ן בשם הירושלמי דאם הלוה לקבל אף שם בהם הרמב"ן בשם הירושלמי דאם הלוה לקבל אף שם בהם מעלה הא מני דבי יוסי היא דאמר עבד שלימו אוכה בזוכה ואם כן לפי זה א"ל לזכות לו בכלל ואף על גב דקאמר התם כולהו בעולה לא קאמרי כיחידאה לא מוקמינן הייבו בריש התוספות שם דמתבארא ליה לאוקמי מתניתין אפילו בהפרים עניו ולא ביאר שלריך לזכות על ידי אחר ובראה דהקשה"ת ובתרומות והרמב"ם בגיגלה לרבו בריש הרמב"ן בשם הירושלמי דאם הלוה לקבל אף שם בהם מעלה הא מני דבי יוסי היא דאמר עבד שלימו אוכה בזוכה ואם כן לפי זה א"ל לזכות לו בכלל ואף בהגנו הא"ל אי מני ר"ל דהיא כיחידאה לא מוקמינן דבגיגלה ליה דבי יוסי בבש"ג לא אמר עבד שלימו אם אמרו אוכה בזוכה ובן מתכלים התוספות פרק קמא דגיטין בהך דגיטין ע"ש: יד לו מתעמר כי ובתב בהקשה"ת בשם הרמב"ן בשם הירושלמי דאם הלוה לקבל אף שם בהם מעלה אם מעמר מקלחם מכל מקום מקלחם יש בהן קלח עניים ובקונך על עניים שבהן וכ"מ בהגמ"ר פרק קמא דב"ב: טו ואין לחוש שמא מתעמר וכן אין לחוש שמא מת הא"ם אם מהגמ"ר דגיטין (דף לו): יז אך לא כי מהמדכי ומהרי"מ ומעיקרון הבי"ם במהדכי לחיתא בש"ל אף לאחר שקלקולו וכ"כ הב"ח בגיכפא זו עיקר ואשבר דאף לפי מוכחא זו ס"ם דאעיש דמקמי הכי לא אמר כלום שהלוה לכים בל לדקה אלא לאחר שקלקולו אמר כך וכך סלוחי נאמן ומיהו דוקא בשאמר כך בשעה שקלקולו אבל אם לא אמר כלום בשעה שקלקולו אלא לאחר יום או יומים בשאין הכים בל לדקה בידו אינו נאמן אלא לבטן אף לאחר שקלקולו ואין בנבאי בסבר ומפורסם לבדקתו לבאמן בלא שבועה אף לאחר שקלקולו ואין הכים בידו ב"כ: יז לא לאחר כי היינו בשבעה שקלקולו לא אמר כלום שהלוה *אבל אם אמר כן בשעה שקלקולו אף מעדיין לא נגמר מעותיו עד לאחר שקלקולו טעל בלא שבועה וכן בראה מב"ח ע"ש: יח אין נבאי כי ע"ל ס"ם רמ"ג: יט לעני אי נבנב אי ולהכים שאר הקרובים.

סס

ביאור הגר"א

ליד נבאי דאין רשאי לאתן בעצמו שע"ד הנבאי נדר כמ"ם בס' הקודם והנבאי אינו תובע מיהו מייב מוחר לשמוחו כיון שאין ספק למעיים ובמס"ם ובא ר' יעקי ז"ק ופרע כו' ח"ם ופס אין כו' ולא מקרי כו' ואם אמר כו' ומכל בב"ל דבל מבוחר לאתנם כו': [ז] ודוקא כו'. בראש"ם ומנו הבנאי דא"ל לאתן מיד ובב"ל ובמס"ם ובא ר' יעקי כו' שאני כו' ואם אינה אי כו' ולכל בב"ל דבל מבוחר לאתנם כו': [ח] ובן אם התנה כו'. רמב"ם ופשוט דבכל אחר התנאי ובש"ל בח"מ סי' קנ"ד ס"מ: [ט] לריך כו' ואם כו'. ע"ל סי' ר"ג ס"ד: [י] בשפתר כו'. ירושלמי פ"ו דתרומות הלכה ה' וכן הוציא אלת הירושלמי לבלבים לבלבים לבלות זו אחר לא בשאין בכים לוון עד מבשים אבל אם יש בכים מוקף א"ר יוסי אחת אחרת בכים אבל אם אין בכים אחת בכים אבל אם אין בכים אחת אחרת בכים אבל אם אין בכים אחת אחרת בכים אבל אם אין בכים אחת אחר

סם: **כ** אינם יכולה להפקדם כו׳ דאין לטנו מיסה פקדומו אלא ביד אמתו דוקא דכל היכא שהמלוה ונעבה מדעת המלוה בעל המלוה ומכל וכל. סם:

רנח א מתפיס בגדל לעגיל קיטן כביע ס״ג: **ב** אם אמר להקדם קחם כו׳ ע״ל סי׳ רכ״ו ס״א בהגה״ם: **ג** אין לו תקנה בדיון ואחר על כל העולם אם מיהו הייבו דוקא בהקדם ומעלמלין אבל קרקע יש לו דדיון וכן הגיא בתשובת ריא ומהר בסי׳ כ״ג דבני הא״ז וכתב עוד אם דדעת הרי״ף והרמב״ם דאחיו ומעלמלים יש להם דדיון בדבר מוטב ע״ש: **ד** ומוכרין לו אלו יודעת מבדבוך יפה כאחר על כל העולם היים מדר וכשאומר לאו מתירין לו מיד אם ואם אומר ידעתי ואעיב כן כדאי מתירין לו בחבעה לו בשאר פחתים וכדאיל קיטן הכיא ובתשובת רבי בצלאל ס״ו אחרך להוכיח קדעת קלת המוקפים דכדאי לדקה אין מיחרין אלא בפתח דמקוי לים לבדל טעות מעיקרו ולא בחבעה ועיש: **ה** ואיטו כלום ס״ו ואותו מהוליא בפיו בעעות אינו לדקה אבל אותו מחבב בלבו מיב ליתן לדקה כדלקמן ס״ב בהגה״ם ולפשר דהכא מיירי שגמל בלבו שאותו קלב מחבב לא יפה לדקה עד שיוליאנה והוליא אחר בפיו דאמיהם אינם כלום: **ו** יתן לאמיהם ביחד ק׳ לזה וק׳ לזה: **ז** האומר ליתן כו׳ מתיב בתשובה להרמב״ן קיטן הא״ם לאונן קנס ומעוני סעיר בן מקוך לבי״ם והתם בשאר המכר אינו קיטן אינו לאחר בכל עמם ואחיב נפלה ומחלוקת בין בני העיר ס״א אינו לבי״ם הקמוך לבן ד״א אינו לבי״ם דיותר גדול יתחלק בין ב׳ הבתי כנסיות לפי הראוי הראוי לסם הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו עכ״ל ב״י וכתוב בד״מ ולא אמרו לא יתן לבי״ם הבגיל עכ״ל ולא ידעתי ולא קשיא ליה דמיירי בבגיל בגון בסוא דר באותם עיר אבל אם אינו דר אם מחבין ומגיאין לאותם עומדים לעגיל כדלעגיל אינו ריא״ל ס״ו וכ״כ המרדכי ומגיאו ב״י ודיינו והבי״ם כתב בגי אחין לו קבעי דיקים בגום עיר אלא לבעומים עבר זו ובעומים עבר זו לבעמי אותה העיר אם הם בגם אבדר וכמה בגם אינו אינו לבעמי אותה העיר ואם בגיל בבתיהן כו׳ וכלאה בגם המרדכי עודה בזה לדינא: **ט** ואפילו היתה אותה לדקה מומחת כו׳

הגה [יז] ודוקא בגאי אבל כל אחד מומר ליתן לדקה אבל אי מעמר אבל לאי אילה (ט) מקרוביו ואם קרוביו אינו מתפאר לעיל אי׳ ר״ל. (מרדכי פ״ק דב״ב):

יא [יח] יש המניח מעות להרויח לתלמוד תורה ומתנה אשתו עליהם לתת הריוח לאי אחר אפילו הוא כרבי חגיגה בן תרדיון (י) [יט] כאבל אם המתנדב מתנה עליהם חבר עיר יכול החבר עיר להפקידם ביד אשתו:

רנח דין המתפיס בצדקה. ובו״ג סעיפים:

א [א] (א) המתפיס בצדקה הרי זה **א** כמתפיס בנדר כיצד היה אלא של צדקה מתנה לפניו ואמר על אחר ה״ז כזה (סרי זה) צדקה:

הגה [ב] אל יאמר אדם אלא זה לתקדם אלא לצדקה (מרדכי ריש פ״ק דעבו״ם וגי׳ פ״ק אלא בשם הגא״ם שם וכל כו׳) [ג] ומ״מ **ב** אם אמר לתקדם אתם כוונתו לצדקה לעניים (כ״י בשם הרמב״ן ותבו׳ הבא״ם סי׳ תשנ״ג) מיהו אם אמר מכוונתו לתקדם אתם **ג** אין לו תקנה לחיסנות אמנו [ד] ואיכא בשאל לחכם **ד** ומתירין לו בהרבה בשאר נדר. (הגהות אשרי שם): **ב** בהתפריש אלא ואמר הרי זה צדקה (ג) ואמר על אחר וזה (א) גם השני צדקה. [ה] (ואם הלה לומר על אלא זה ואולאי בשאחיו על אחר הוי מעות **ה** (ב) ואינו כלום). (שם בהגהות אשרי״ל):

ג נהגורר צדקה ואינו יודע כמה נדר הרבה ליתן עד שיאמר לא לכל כך נתכוונתי:

ד [ו] דהאומר תנו ק׳ ק׳ זוז או ספר תורה לבית הכנסת יתנו לבית הכנסת שהוא רגיל הבעיר שהוא דר שם:

הגה ואם הגיל בחיים **ו** יתן לחיים (סוי) **ז** [ז] האומר ליתן מתנה לאחר (ג) יתן לבית הכנסת ולא לבית המדרש. (כ״י בשם תשובת הרמב״ן סי׳ רכ״ס):

ה והאומר תנו ק׳ ק׳ זוז לעניים יתנו **ח** לעניי אותה העיר שהוא דר בה:

הגה ועיין לעיל סימן רל״ה סעיף ה׳ [ח] וכל זה מן הבחים אבל בחקום מיוחדים כוונתו אלא ליתן לעניי אותה העיר לבד כגון בחקומות שדרך עשיריה ליתן לדקה הרבה בשעת מיתתן ודרך לחלוק אותן הלדקות לכל בניהם הגלים אחר זה [ט] ואפילו כלי בתים הולכים אחר המנהג ויפלקו יורשיהם הלדקה לכל בניהם הבוגרים בעניהם אפילו אינם בעיניו **ט** [י] ואפי׳ היתה אותה לדקה מומחת (ד) ומופקדת ביד

יבגה לקרוביו ובין אין אין יוסיף אלא עם גבאי לדקה ולא עם מחלוקי לדקה: (ו) אבל אם המתנדב כי׳ ומשמע שם מיחוק בין אחתו לאחר עיר דבעכין הוא אחתו אינה יכולה לאחר עיר יכול להפקיד הם אינו גם עם בעיים להפקידם ביד אחתו ומשמע הבעם עיש עם אחתו דכל המפקיד עיד אחתו ובכיו הוא מפקיד הם ג״כ אינו דמהרי״ק כתב שם בהגה״ם המפקיד בעלה אינם אך ביד ומן הבגה הבעם כפי שהלה והבקידם המומן ביד אחר בעבם אלא כדין כי לא הבעל הבעל רק אותם דוקא והקבם ע״ז ומומעם דרב יוסף מבלה לו מומן כדאים בגים המוגל בעבעם דמומנדיהם וכב יוסף הים אם אבר עיר והבקידי אבל אחר והבעם כיון דאתי המומן על דעת רב יוסף יכול לעבות בו עם מיחים הולם כים להבקידו ביד אחר ואיב אי׳ כי אם מיקם הבמון בבכבל אבני בה ואדעבה דידם מוכר ליד כולל אתם כל דאתי ע״ד דרב יוסף אתי אבל הכבה כמי דהבעלים אתה על הבגה מ״ע על הקבן לא הבעלים לעבות ק ואין לזמו מיחים הקבן אלא ביד אבתו אבי״ם אם האחר הוא מבקר גדול וכיון בבעמתה בעל אותו הוראי מוכרחים לאחר כך הם דבני מהרי״ק אם מוגלא אין חיוק בין אבתו לאבר עיר אלא דאם הבעלים אם אדם על הקבן ויעבה אם מיגלה ברוחה אין כח בידו להבקיד הקבן ביד אחר כי אם ברוחה אבל אם הבעלים אותו מיעבה גם עם הקבן אם שיכלי כיש יש לו רשות להבקיד ביד מי שירלה לבוים אדם בעליונה לאוד הבית מילאה *והבי הבי״ם כתן אלא בדקדוק ובלבם מובן אחרי ואתה הבעם בחבר עיר לפי אבתו עבוד ובגולאי לא יעבוק הוא בזה ובאר הוא אלא עיין בתשו׳ מהרי״ק סיי ז׳ אבוא המקור לדין זה:

רנח (א) גם הבני לדקה דין זה מיבגעיא לי יש יד לדקה לו לא דדיינא אם אחר הם רל זה יהיה לבולאים אלי ומבפיקה לאוחלה: (ב) ואיו כלום אבל אותו מבחבון עליו אל ליתן דומיל דבת הוען ובעו״ר בב״ר כי״ו: (ג) יתן לבי״ם דבלבון בי אדם בתם אאור הוא לבית הבנסת: (ד) מיבגעיא לי יש יד לדקה לו לא דדיינא אם אחר הם רל זה יהיה לבולאים אלי ומבפיקה לאוחלה: (ב) ואיו כלום אבל אותו מבחבון עליו אל ליתן דומיל דבת הוען ובעו״ר בב״ר כי״ו: (ג) יתן לבי״ם דבלבון בי אדם בתם אאור הוא לבית הבנסת: (ד) ומופקדת ביד אחר בגולבי אי״ר אבאים בי׳ בבדים לבדקה ובאחר בעבים בבבים ומאר רבינו אליעזר מגי״ן אבאים בי׳ בבדים לבדקה ובאחר בעבים בבבים ומאר לא״ח בגומן אלא כי הים גבאי והיובים אומרים לא ידעו מהאת הלדקה כלום ובבק ר״י כין אלא אבלעבו אל כך אין מבלה לבדים דבני האת אלא יתן ליובים ויודעים אבך בדבם ע״כ אל אל הך ביד אחר דבקע המיא כאן ר״ל אחר מיתם אל בבבן ובמיב בחיב

בגה אין לו אם בחיים ודבך בקדון בעלמא אבל אם אומר אבא לבו אותן בגאתו זם מיתבו לבדקה ולאי מאון ומלוה לבדים דבני אתה בחיב

חדושי רע״ק

סי׳ רנ״ח. סעיף א׳. (ה) המתפיס בצדקה. דין הקדם בזה״ז ובדיונם ע׳ בהרמב״ם (פ״ח מה׳ מתנות) והמתיקם בהטריקם (יו״ד סי׳ רכ״ס):

סעיף ב׳. (ג) ומאר אל אחר חה . ע׳ בבי׳ אלחז (מדן מקר״ל) מ״ו

ביאור הגר״א

[ח] ודוקא כו׳. ע״ל סי׳ רכ״ח מ״ב ולא תתן בפ׳ בחרא דאחה הים אבל כו׳ דוקא בחעבה בעי: [יח] המנה כו׳. כמ״ם אין לבינו מיחם אקדוב ביד אחר: [יט] אבל אם כו׳. מרם בפ״ב דב״מ כל המפקיד ע״ד אחתו ובכיו הוא מפקיד:

רנח [א] המתפיס כו׳. אבלקה הוא בהקדם ומה״ם בגדרים ו׳ ה׳ בי אחקום כו׳ ה״ל כו׳ אחר״ל כו׳ ואפקו הגאונים והרמב״ם כו׳: [ב] ומ״מ אם כו׳. דעבבעו דעת המקדים הוא לבדקה כיון אמין הקדם ב״ם עמה ומרים בפ״ב הבדרים אם בדרים כו׳ ר״ל בפם כו׳ אמין אבבי גבאל ובפ״ב דמבגיה ס״ם אבבי לך בהן כו׳: [ד] ולבך כו׳ ומתירין כו׳. דקי״ל דבאלין על הבקדבות מה״ם בעבלן בעבלה כו׳: [ו] אמור אבו כו׳ ואם בגיל כו׳ אמור אבו כו׳. אופבאחא פ״ב דב״ה ופ״ב דב״ה ובכיאה הבבב״ם בב״ב ע״ב ב׳ ובראה״ם אם בלו׳: [ז] האומר ליתן כו׳. דבגדרים הולבן אחר לבון ב״ה אמ״ב בבדרים בבאה אבקות אבלבון ב״ה הוא לבה״ב אחר: [ח] ובין כו׳. לבעולים הולבן אחר כוונת הבודר אמ״ם בבדרים ב״ם ב׳ ב״ב ב׳ ובא״ה: [ט] ואפילו בדר כו׳. דדבת הבודר על הבנבב אבבאבאה ובאה״ם ב״ב ה׳ ב״ע ה׳ ובא״ה: [י] ואפי׳ היתה

דגול מרבבה

אבבי בבאם אבלבם ובבין בבבבי בבבבי בבבבן ביבבן דב ב׳ ע״ל בדיב בחבקם בבי ביבובלאי אם אל הבשבה ביבובלאי בבבבם ביבובבי בבבבם ובבים בבבבי אבל בין אבל בבבבם בבבב

בחיי ס"ר כ"ג: (ה) ומת ל' מהם כו' זהו מתשובת הרשב"א הביאה ב"י בסימן כ"ט בסוף בענין ש"ל' מיכה שני אלעזר מופים על בניו וליום לחלק לעניים בכל מנוכה וחמריסם בניו כו' ומת ל' מהאלעזר מופים ולא הקהל להוציא אחר בתקומו והביא ע"ז שאם לא היה דעת המלו' שלקח אם לא היה דוקא שיכים איכ יחזור החלוק אלא הבנים ולא אלא הקהל ועיין אי רואה בכל המקומות שכל שיחיד מונה אלעזר מופים לו אלו' הקהל ומונה נזברים לו נבאים לו לאחרים אלו' אם ומת ל' מהם לו יכל לעיים אין הנדמי בטל אלא הכאלים יתנו בחיים כו' והדין נותן כן שלו לא כן אם הלכה' לדרכו קלת יעיים לעמקיו ולא היה כאן לזמן מנוכה הנדמי בטל כו' ואין זה דעת הגאון ולא יחיד המלוה ביה ותמוה הוא דבין דהמלוה ביה לעיים אפשר אלא האמון לאחד מהם אם לא בלילוף מדבריו ולומה יהיה כאמן עכשיו לבדו הרי בטל הנדמי ולפי הנראה הרשב"א לא החליט לומר אלא שמו אחר עמו אלא שאומר שאם באומר אלא יהיה האחד כאמן ביה אין לקבל עפר בזה אלא כשאר הדבר לבדו וכמו שליום ובתב אחר כך שמיה אין הנדמי בטל לגמרי בשום פעם אלא לחלק לעיים כיון שאין כאן אלא ל' זהו לימו אבל לא אחלוט אלא שמו הקהל אחר עמו ושאר זה לעולם לבדו ואיך ביהים מראה שאין לסמוך המנוי מתחת יד אחד מהם אם מת חבירו אחרי כתב הרשב"א דלף בנדמי הקהל הוא כך ואמו רואים ומהב הקהלות כשמנים ג' נבאים על זמן ומה ומת אחד מהם שומשיבין אחר בתוקמו וכן בשאר מיניים איכ כיש בתמון אין להאמון לאחד מהם וכיש בזה אחמו רואין שבדבות הבים הבאמנים ומעוים וכומה יתומים מתחזעמו בכבי שלהן ע"י האלעזרופסין אעיפ שהיו בחוקת כשרות ודאי לאו להקהל לבקה בזה וכבר נהגו בקהילות קדושות לומת אבי יתומים ולפקח בתעקי אלעזרופסים איכ גם בזה יפקחו ויראו שאין להשאיר המנוי ביד אחד מהם

ביד אחר יתנו אותם ליוכלים ויודיעום שכך נהר (מגדלי פ"ק דב"ב) (יא) המחייב עצמו בקנס לנדקה ובנר לריך ליתנו לעניים שבעיר ולא יוכל לומר שיתנם לעניים אחרים ויוכל הנבאי לתובעו לחקרי ממון שיש לו תובעים (מגדלי פ' בני העיר בשם מהרי"ט) (יב) אבל מי שהקדיש ממון הרבה ומיתה עליהם יורשיו לא לקו כפי הסוב בעניים אפילו לעניי עיר אחרת מקרי ממון שאין לו תובעים ואין נבאי העיר יכולין לבוף אותו ולתובעו שיקיימו טוראת המת ואם בל נב דעובדים ונהלין העניים מבל מקום מקרי ממון שאין לו תובעין הואיל ויכולין לחלק לכל מי שילבה (ב"י בפ' הכלל בשם הטוב' הרשב"א) (יג) ואפילו היו האלעזרופסים שנים (ה) ומת ל' מהן אין הקהל יכולין לתבוע אחר אלא הנשאר יעשה מה שילבה ומהו שנים המתן (שם ושם (ס)) ועיין בח"מ סימן ס"ח (יד) ואפי' נגדקה בל מי עיר אין אדם יכול לחבוע לקה אלא אם כן יש לו הרשאה מן הנבאי או מובי העיר. (טו) המקדים מה לנדקה ואין לו לאנשי ' מעדרין לו מהו לעשה בעל חוב. (ב"י בשם פ"ם סעיר ל'):

ו **יא** זהנודר צדקה (ג) אינו יכול לחזור בו [מז] (ד) מ אלא אם כן נשאל לחכם והתיר לו [ח] מואם הגיע ליד הנבאי אינו יכול להשאל עליו:

ז [יט] יאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו ביצד היה לו פקדון ביד אחר וכפר בו זה שהוא אצלו אין הבעלים יכולין להקדישו **יב** [יט] יאבל אם לא כפר בו הרי הוא ברשות בעליו בכל מקום שהוא [כ] יג במה דברים אמורים במטלטלין אבל קרקע שגולה אחר וכפר בה אם יכול להוציאה בריינים הרי זה יכול להקדישה **ואף על פי** שעדיין **לא** הוציאה שהקרקע עצמה הרי היא ברשות בעליה. [כא] יד הגוזל את חבירו ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדישו זה לפי שאינו שלו וזה (ו) לפי שאינו ברשותו וכן כל כיוצא בזה:

הגה [כב] אם יש לו תמכון ביד חבירו מה שהוא נגד גלוותמו **יג** אינו יכול להקדים והמומר יכול להקדים (מגדלי פ' המוכר) וי"ל דאפילו המומר אינו יכול להקדים (תפ"ו ס"מ) [כג] המקדים בשר חוב לריך כתיבה ומעכיב **יד** כמו בהלוה. (ב"י פי' הכ"ל בשם תשובת הרשב"א):

ח [כד] יראם יש לו חוב על אחד ואומר יהיה להקדש או לצדקה **טו** אינו כלום **יז** מואבל אם אמר חוב שיש לי על פלוני בשביל לידי אקדישנו או אתננו לצדקה **יז** חייב להשלים דבריו להקדישו ולותנו בשביל לידי [כה] יואפילו האומר חוב שיש לי ביד פלוני יהיה לצדקה אם אמר כן בפני ב"ח **יח** ובפני הנבאי

מנבאי כי אלמן ידי עניים אלן וכזו כאלו בא ליד עניים ומעמע דמסיע אינו יכול לחזור בו ואפילו בשאלה וכן מעמע להדיא בתשו' הרשב"א סימן תכ"ו שכתב ועוד שבענין זה אפילו מתחנו ובא ונאל על ההקדש אינו רשאי לפי שבבר מוכר הומון ליד שני האנשים האלה ונמעכשיו ואין אחר מקיים כלום דאלן ידי עניים אלן וכל מה שבבר מוכר הומון ליד שני עניים אינו יכול לחזור בו כי עיש וכן מעמע בתשובת רבי בנלאל סימן ע"ו ואין לתקשות בפ"ז מאי הקשו בפ"ב דב"ק (דף ל"ו ע"ב) נבי הטוא דהדר ואמר ניתביה לעניים דאמר רב יוסף אלן ידי עניים אלן תיפוק ליה דאמיתמו לבנות כמוכיתמו להדיוט ואילו דשאני הסם שאותו בלע לא היה בבתותו ונעיכר הולך לזבות לבסם עדין ומעמד נ' וקלת מוקים תילו בעיא ואמאי לא מחבלי דאי מעוים אמיהם לבנות כי היה יכול לחתיר עיי שאלה אבל ומעוים דאלן ידי עניים והיל כאלו בא ליד עניים אין יכול לחתיר ל דהסם כיון שאותו בלע לא היה בבתותו אפילו לא הוי אלן ידי עניים לא היה יכול ועוד דהסם לא אירי בהחתה אלא בלע ע"ש הרשב"א

ביאור הגר"א

סיתם כו'. כמומן שאיל תומנים וא"י להוליא מיהן ומומנת הנאה בלסם ומ' תומ' דמולין קנ"ל מ' ד"ה יש כו': [יא] המחייב כו'. כלל בס"מ אמור כו' ובס"ד דמגילה ימיד שבבת כו' ואפילו בנני העיר כו' אמריכן דמנייתים כו' ומתרבנים בניי עירם דוקא וכבל מי' כלל ס"ו: [יב] אבל מי כו'. כמ"ם בסולין בס ובבס"ם דב"ק: [יג] ואפילו כו'. כלל ס"ם בלל: [יד] ואפילו נגדקה כו'. דמומן ס"ל תומנין הוא דהנבאי תומנ הוא וכמ"ם בב"ק בס בעני כו' וס"ה בנבאי העיר ובעיין בסיע כו' ס"ל ס"ו ע"ג דוקא הנבאי מיהו אמר לבסם: [טו] המקדים מה כו'. מומ בהקדם בב"מ ק"ל מ': [טז] אאל"ב כו'. כלל ס"ל: [יז] ואם הגיע כו'. כמ"ם בהרומה בבדיים ל"ב מ' בס: [יח] אין אדם כו'. ב"מ ו' מ' אמ"ל כו' ובס ז' מ' מאי הוא כו': [יט] אבל אם לא כו'. רי"ף ורא"ם ובס"ם בס ובע' בס"ב ובע' תומ' בס ל"ה הקדישה כו' ובבל"ק ע' מ' ל"ה לא כו' ובסבוטות ל"ב ל"ה סיבת הלא כו' ובבבוטות ע"ב מ' ל"ה ה"ע כו' ובס"ה: [כ] בד"ה כו'. בס ז' מ': [כא] בגחל כו'. בס: [כב] אם יש לך כו' וי"ל כו'. תומ"ם בס"ה דבתוטות ובבוקם בדרים אדם זו שמבבמי לך כו' ובע"ל כו' הל"מ ס"ז ומומבבן כו' ומס"ם ולאיות בבבה בבמומה מהבסיה דעבריכן ל"ב ומ"ל בו' ומ' תומ' ל"ה בבתמה: [כג] המקדים בבר חוב. בינן תומן ובסוב מ"ו לבקדים כמ"ם בס"ם בס: [כד] אם יש כו' אבל כו'. ע' תומ' דב"ק ל"ו ב' ל"ה יד כו' וכ"כ הרי"ף ובס"ם: [כה] ואפילו אחומר כו'. בחלב בס:

חדושי רע"ק

סעיף ו'. (ג) מ"י לחזור בו. אם אמר בלע זו לנדקה לאחר ל' אם יכול לחזור תוך ל' ע' בל"ן (פ"ג הנדרים דכ"ם) ובמי רבא"מ (בס):

שם. (ד) אאל"ב בבאל לחבם. ומבדים לחבם המחיר מחבבין מעמי' תבו' הרבב"ן (בי' בל"ב). וכתב עוד בס דאם אחרתי בהרי בפני ב' ומ' והלבו לבמה"י אינו בחמן ובומן אומו ליחן: שו"ת ס"ק י"א. (ה) ובת' כ"מ ן' מיים ס' ק'. ובבי' ל"ע. ועי' בס"ד תומ"מ (בס' ס"ו). ועי' בת' מבראל בסון (בס' קי"ב) מעבינו אלו:

סעיף ז'. (ו) לפי שאינו ברשותו. אם הנזלן הוא' ורולה לבחזיר דעת תומ' (פ"ק דב"מ) בבוגיא דתקנו בבן דיבול לבקדיבו. וכן דעת הרז"ה (פ"ד דב"ק). והרמב"ן בחלבות (בס) מולם עליו. ועי' בבמים מקובלת בב"ק (דף ל"ב) דיה מתני' מני בסביא בשם הרמ"ם דבגזל בק ל"ז אבל הוליאו בדיינו. אבל אם הקדישו ואח"כ הבעיבו בדין והוליאו מידו בבל מן ההקדם:

שו"ת ס"ק ט"ו. (ז) הואיל ובידו לבקדישם. ע' ס"ע אה"ע (בי' מ' מ"ז) ובמ"מ (בס):

כגון

(י) ובמה הכא ע"ז ובבר בתבלות לבמות לבמות מבי יחודים ולבקה בעבקי מבוטרופוסים ע"כ בם בזה יבקחו ויראו שאין לבחליר המומן ביד מ' בס):

ז הרי"ף מבבי"מ בבדר זו לבקה בבב"ב ל"ב ובי"כ בע"ב ובמב הרבב"ם בחבוחה ע"ז הבע"ב המומן שאין לו תובעין הוא יכי מבב ליה הא' עני אמר לעני אחריכם ירבינה ליה מיהו מיבי מחייב לבמים ליתן בחבוס בבדר זו לבקה ה עוד בבם י"מ מדבבי הבמ"ם מבין בחבוחה בבל י"מ ב

ע בם ובם

י לבבן הבמבים ב"ע הבבלות שבבין מובבחת הבחוק מבוחם ע"ע הק ו' ע"ב

יא מבבעבת הבחוא בבבלה דאיי מי בבבלה הבחוא ובבי ב"ב הק ב"ח ע"ב

יב מבבמבלת הבב ובחבחבם בבבלה בם ב"ע

יג מיובבלת דבבי יוחבן בם

יד עוד ובי"כ כי בבם הבין אחר מיובבת דבבי יוחבן עו בסובי"ב הבחבבות ובבלה"ם ובבחב"ם

בב"ק הק ל"ז ע"ב אחם דיד בבים אבן ובי"כ הבחבים בבבלה ז' מבבי' עבבין יו מובבחת הבחוא בבבלה הבקב בחבבים ובי' בם ב"ק:

נקודות הכסף

יש מילום בין אמם לחבר ביב ומיש בבשבם יבול להבקיב ביד לבחו מיבבלה דלישבא דבישה בחבל ובים ביד אחר בבבי בבבי בחב לבחיל ביבול בחבבר ביב לבחיל בבבלה ז' מבבי' עבבין יו מובבחת הבחוא בבבלה הבקב בחבבים ובי' בם ב"ק:

כנסת הגדולה

לאיתי בבבחבו ביחבר בחיי בבבי לבבחבו זבבם לחיי בר ובי' ביב ובולחי בחבחבו בחבבלו לחיים לו בבבם לחבר מיבבן לבבחבו לבחיל בבבי בחב לבחיל ביבול בחבבר ביב לבחיל בבבי בחב לבחיל ובים בב בן בבבחבו לבחיל:

כנסת הגדולה

לאיתי בבבחבו ביחבר בחיי בבבי לבבחבו זבבם לחיי בר ובי' ביב ובולחי בחבחבו בחבבלו לחיים לו בבבם לחבר מיבבן לבבחבו לבחיל בבבי בחב לבחיל ובים בב בן בבבחבו לבחיל:

ביאור הגר"א

סיתם כו'. כמומן שאיל תומנים וא"י להוליא מיהן ומומנת הנאה בלסם ומ' תומ' דמולין קנ"ל מ' ד"ה יש כו': [יא] המחייב כו'. כלל בס"מ אמור כו' ובס"ד דמגילה ימיד שבבת כו' ואפילו בנני העיר כו' אמריכן דמנייתים כו' ומבבבים בבי עירם דוקא וכבל מי' כלל ס"ו: [יב] אבל מי כו'. כמ"ם בסולין בס ובבס"ם דב"ק: [יג] ואפילו כו'. כלל ס"ם בלל: [יד] ואפילו נגדקה כו'. דמומן ס"ל תומנין הוא דהנבאי תומנ הוא וכמ"ם בב"ק בס בעני כו' וס"ה בנבאי העיר ובעיין בסיע כו' ס"ל ס"ו ע"ג דוקא הנבאי מיהו אמר לבסם: [טו] המקדים מה כו'. מומ בהקדם בב"מ ק"ל מ': [טז] אאל"ב כו'. כלל ס"ל: [יז] ואם הגיע כו'. כמ"ם בהרומה בבדיים ל"ב מ' בס: [יח] אין אדם כו'. ב"מ ו' מ' אמ"ל כו' ובס ז' מ' מאי הוא כו': [יט] אבל אם לא כו'. רי"ף ורא"ם ובס"ם בס ובע' בס"ב ובע' תומ' בס ל"ה הקדישה כו' ובבל"ק ע' מ' ל"ה לא כו' ובסבוטות ל"ב ל"ה סיבת הלא כו' ובבבוטות ע"ב מ' ל"ה ה"ע כו': [כ] בד"ה כו'. בס ז' מ': [כא] בגחל כו'. בס: [כב] אם יש לך כו' וי"ל כו'. תומ"ם בס"ה דבתוטות ובבוקם בדרים אדם זו שמבבמי לך כו' ובע"ל כו' הל"מ ס"ז ומומבבן כו' ומס"ם ולאיות בבבה בבמומה מהבסיה דעבריכן ל"ב ומ"ל בו' ומ' תומ' ל"ה בבתמה: [כג] המקדים בבר חוב. בינן תומן ובסוב מ"ו לבקדים כמ"ם בס"ם בס: [כד] אם יש כו' אבל כו'. ע' תומ' דב"ק ל"ו ב' ל"ה יד כו' וכ"כ הרי"ף ובס"ם: [כה] ואפילו אחומר כו'. בחלב בס:

הלאים בהסובה כלל יג קיטן ג׳ ומה שקשה לך על פי׳ רי״ז ז״ל שמיים דמדר לעניים יש לו הסדה ולא ידענא מאי קשיא לך כי׳ והסיא דגיק לא בא לידו עדיין סלבר זכו בו עניים וגם לא איירי בהסדה אלא בחזרה לחזור בלא הסדה אינו יכול ומעיאו

הגבאי [מו] יזאו בפני טובי העיר (לו אלס הסוב סמעיר) (ג״י בשם ר״י) וכה בו הגבאי **יט** מדין מעמד שלשתם והרי הוא צדקה ואינו יכול לחזור בו **כ** [מז] ואסור לשנותו:

ט [מח] יח המבה ארץ חבירו או חרפו בענין שחייב לפי תקנת העיר ה׳ והובים ואמר בפני הגבאי או בפני טובי העיר אינו חפץ בקנס אלא יהיה לצדקה ואחר כך פייסו עד שמחל לו אין מחילתו כלום וזכו העניים בקנס:

י **כא** [מט] יט*נדר לצדקה באסמכתא (ח) כגון אם אעשה דבר פלוני אתן כך וכך לצדקה ועשאו (ו) (ט) חייב ליתן:

יא [נ] כאיש ואשה שקבלו עליהם חרם להתגרש והעמידו קנסות על כבה לצדקה ואחר כך נתפייסו שלא להתגרש **כב** יש מי שאומר **כג** (ז) שפטורים מהקנסות **כד** (וס״ם בשלל דברים מיומא בזה):

יב [נא] כשאמר ליתן לחבירו מתנה **כה** אם הוא עני הוי כנודר לצדקה (יג) ואסור לחזור בו:

יג [נב] כגהאומר הפץ פלוני אני נותן לצדקה בכך וכך והוא שוה יותר אינו יכול לחזור בו. [נג] (דכל המיכה שים בה כוופה לנדקה אמריכן בים אמיכתו לגבוה כמכיכתו לחדיוט) ר״ן

מיהם כמלגיד: (ו) מיב ליתן דבלדקה (י) אמומכתא קנים בהכרעת מהבייב לוקבלן שהבית ב״י ומיים מביא בשם הסובה הרבביא קיטן רפ״א בחמד שאומר אם אשמח אתן לזולך כך וכך ולשקדים כך וכך הוא אמומכתא לגבי הדיוט (יא) הוה אמומכתא גם לשקדים ומלאה שקה דומה לקבי אם ומחזר הלא קנים כלאיתא שרקן מי שהוא ונתיב קיטן ריי: (ז) שפטורים מהקנסות לפי שלא העמידו הקנסות אלא עשוה הלא יעבבו זה אם תחזיר בו ולא יכולין לקבל עליהם והבלים דברים עד כאן בבי בשם תיב קיטן ריא: כלי

הגבאי [מו] יזאו בפני טובי העיר (לו אלס הסוב שמעיר) (ג״י בשם ר״י) וכה בו הגבאי **יט** מדין מעמד שלשתם והרי הוא צדקה ואינו יכול לחזור בו **כ** [מז] ואסור לשנותו:

ט [מח] יח המבה ארץ חבירו או חרפו בענין שחייב לפי תקנת העיר ה׳ והובים ואמר בפני הגבאי או בפני טובי העיר אינו חפץ בקנס אלא יהיה לצדקה ואחר כך פייסו עד שמחל לו אין מחילתו כלום וזכו העניים בקנס:

י **כא** [מט] יט*נדר לצדקה באסמכתא (ח) כגון אם אעשה דבר פלוני אתן כך וכך לצדקה ועשאו (ו) (ט) חייב ליתן:

יא [נ] כאיש ואשה שקבלו עליהם חרם להתגרש והעמידו קנסות על כבה לצדקה ואחר כך נתפייסו שלא להתגרש **כב** יש מי שאומר **כג** (ז) שפטורים מהקנסות **כד** (וס״ם בשלל דברים מיומא בזה):

יב [נא] כשאמר ליתן לחבירו מתנה **כה** אם הוא עני הוי כנודר לצדקה (יג) ואסור לחזור בו:

יג [נב] כגהאומר הפץ פלוני אני נותן לצדקה בכך וכך והוא שוה יותר אינו יכול לחזור בו. [נג] (דכל המיכה שים בה כוופה לנדקה אמריכן בים אמיכתו לגבוה כמכיכתו לחדיוט) ר״ן

באר הגולה

יז רבי׳ יהודה וכתב הבי״ת בבן גדלה מבגרייתא דחיטורים לוים לריבים ברחוב ומו׳ שם דף לין ע״ש ים הבלים בשבועה בלל יזיב וכיב רבינו יהודה בשם מיל בלל דוד כהן העומדים דלעיל

יט בחבובות הבלים שם ובבן כתב הבלים בחבובה ומולל בחבדבי ביים ביל דביה וכיב בחבובות להחמבין קיטן קביב ובן הבריב מהבריב ליהבלן בבחבינו ובשם בלר מוסקים ובייבן בחיים קיטן ריז בבלב קיטן ריא

כ הבלב קיטן ריא ומי׳ שם דלא הבמידו הקבבות הלא אלא ובין אלין לחבר מובב מבידו מה לקבל עליהם והבלים בלים לבבביו בלא הבדבי בלב הלא בחבינו (ובריב ובלים ובייב) בב חבבות הבריבי בבים ובייב:

נקודות הכסף

סעיף ר״ נדר לצדקה באסמכתא כגון אם אעשה דבר פלוני אתן כך וכך לצדקה כו׳. וכן בחב רמ״א בחיים קיטן ריז קיטן ריא וכן בבמוחי בבמבי בהן בבריב קבן בבלב ובייב בלו בדבחב בבים ולא דבר בבידוים לם אעשה דבר מלות דוקא ולא דבר הרבוי אבמבב הלא אלוב בין אם לחבר מה אלעבה הוא דבר לבות מלות לו דבר בבות ובלאה בבייי בבי דבות בבלי אם הבובב בבלב והבבחבין והבבלב והבבריב הבבבלבי בבבבבין בבבבי הבבריב ובלבל ביבים בבבבלבי בבים יובב בבבוב אבבלב אבלב אלב בבלב אלב אלב בבלב אלב בבלב אלב בב

רנח (א) כדי לעשות פי׳ לכסף אחרים שיאמר בשביהם שאין מעות בצדקה: (ב) שמא יבואו עניים ולא יהיה להם לאכל לעגל מיום רביו קניף ד׳ כתבתי שאין להתקשות וזה על רבי ישלי שלום מעות לצדקה בשביל שמושך להם מעות וכמו שהביא כאן הש״ע בריש דאם היה כאלה לעניים בעיבוד המעות כי עיירי שהוא בעות מאוד שיוכל לבנות מן הלבנות אבל שיצרך לעניים לאכל בלי מרעה: (ג) אבל לא מתיה לבייה דמעלין בקודש ואין מזכירין ואעיג דהרא״ש פ״ל כ״ה דיכולין בני העיר לעמות אפילו לדבר הרשות כמיש בסיון רכיו מיש הא כתב שם דצדקה בדבר קבוע אחריכן כמו שהעתקתי בסי׳ רכיו קניף ד׳ בשם העור ועיין מיש בקניף ג׳:

יכולים

(כ״ן פ״ק דקדושין והגהות אשרי) [לד] אבל אם לא היה שיר יורד באורחה שעה ואחר כך הוקר **כו** יכול לחזור בו כיון שלא משך ולא נתן הכסף:

הגה **כז** [לה] אם אמר בלבו ליתן אחיה דבר לצדקה חייב לקיים מהשתתו ואין לרבן אחריה אלא אם אחר כיפין לאותו לקיים (מרדכי פ״ק דקידושין ובפ״ק דב״ב ובהגהו׳ ובמרי״ק סורם קפ״ה ומס״ל סרן בהגהו׳ סמ״ק ורא״ש פ״ק דתענית) [לו] וא״ל דאם לא הוציא בפיו אינו כלום (הרא״ש פלג י״ב) והעיקר כסברת הראשונה (יב) ועיין בחושן המשפט סיון רייב:

רנט הנודר ואינו יודע מה נדר ודין אמירה לגבוה (ודין אם מותר לשנות צדקה והנהגת הגבאי עם הצדקה או הממונה עליה). ובו ו׳ סעיפים:

א דהאומר סלע זו לצדקה או שאומר הרי עלי סלע לצדקה והפרישו עד שלא בא ליד הגבאי (ה) יכול לשנותו בין לדוחתו לחבירו ויפרע אחר תחתיו:

הגה וכן אם הקדיש כלים יכול למכרם לפני ג׳ נקיים בשומא ונותן דמיהם לצדקה. (ג״י בשם הגהות מרדכי דכתובות):

א משבא ליד גבאי אסור לדוחתו בין לו בין לאחר בין לגבאי גואם היה הגאה לעניים בעיבוד המעות ביד הגבאי (א) הרי לעשירים לאחרים ליתן הרי הגבאי מיתר לדוחתם ולפרעם:

הגה [ה] ואין הצדקה בהקדש ומותר ליהנות ממנה (טור (ט)) [ב] ואין נוטלין ונותנין בצדקה בעומדת לאכל לעניים כי אם בכסף ובזוגא בו (ב) [ג] שמא יבואו עניים ולא יהיה להם מעות לאכל לחבל לדקה באיזה עומדת לאכל רק הקרן יהא קיים ויאכלו פירות הרי (ג״י בשם הפ״ת סעי׳ ט״ו והגהות מיימוני) וכן מיסנין:

ב [ד] צדקות שהתנדבו לצורך בית הכנסת או לצורך בית עלמין **ב** יכולין בני העיר לשנותם **ג** לצורך בית המדרש **ד** או ת״ח [ה] אפילו אם הבעלים מעכבים **ה** (ג) [ו] דאבל לא מהלמוד תורה לצורך בית הכנסת:

הגה [ז] ודוקא בדאיכא לעניים אלא יהיה להם פסוק לתלמוד תורה אבל במקום שבני העיר מספקים לתלמוד תורה ואם יוציאו אלו המעות לצורך כ״ה יתנו מעות אחרים לת״ת כשיצטרכו מותר (מהרי״ק סורם קס״ה) [ח] ואפילו אם הוא במקום שאסור לבטל אם אינן נדיבים לבנות עליה בית המדרש ואינן יכולין לבנות עוד אין המתנדב יכול לחזור בו אלא יהיה עומד כך עד שיבנו עליה (מרדכי פ׳ בני העיר) **ו** [ט] וכל זה במקום שאין מנהג ידוע בעיר אבל

ליד גבאי אסור לבטלה הרי אין אם אלא האומה לבד ר״ל דבריה המעות לבטלה או לעדרם מעשה אמם הוא ולא האומה כי עכ״ל ועיין בסיון רכיו קיב״ג ובאומות הטור ובש״ל לא הביאו כיום דברי תשובת הראש״ם אלו ל״ע: **ה** אבל לא מת״ת לצורך ג״ה ולא על נב דלעיל סיון רכיו קיב״ז כתבו הראש״ם ובור דיכולין לבטלה לדבר הרשות הייטו כשיתנו ויבנו פעם אחרת אבל הכא לא יפרעו ביב וכיב בתשובת מבי״ר מ״ה סיון ט״ו דף קיה ע״א דאם אחרת אלא אחרת ויפרעו לצדקה הראשונה לבי״ע מותר כי ועיש: **ו** וכל זה במקום שאין מנהג ידוע כי ואז אפילו מוציא המקדים מעצמה בריה אלא הקדישו לאו כל מיבים לאחרי מחזקת הקדש אלא איב התנה בהבנים אז בפני עדים בשעה שהקדים כיב מהרש״ל בתשובות סיון ט״ו ומביאו הגיא ומתנו שם כן נם בגיה ונמדו כן ובדבר מהרי״ק סורם קסיא גבי כלי בסף אבל בתשו׳ מהרי״ק בסן מקראקא סיון כיא כתב אחלוקים הם כי אים שדיך ומנהג שטולם להביה בגיה ידוע דשם אחד נקלא על הש״ם אייב מי יוליאה מחזקת אחד כי מם שהביה הש״ם לעם אין ראיה שהיא על הקדש כי גזמנים אלו עיקר כתיבת אים בהיה לקחות בגיה ברבים ונם קדושתה גדול ואין ראוי בכל מקום להביה אים אין ראיה כי אף שהקדישו אבל הכלי בסף אין הומנא לבטלה בגיה ונאם לא הקדישוהו לא היו מביה אותם בגיה רק היו מתנאים בגיה בשעת הלוקח ואמיב היו לוקחים לבניהו וכתב מהרי״ק בסורם קס״א שבלי בסף. הביל בהבטלה אם הם בחזקת הקדש ונם בגיה בעל שמוא בחזקת הבעל שמוא מקרא עליו

(לד) אבל כו׳. שם ב״ש ת׳ ומכו כו׳ בתמתים כו׳ לא יהא כח כו׳ דוקא ומכו ומנסום לא יהא כו׳ ועי׳ תוס׳ שם ד״ה ומכו כו׳ ת״ל יל כו׳: (לה) אם אמר כו׳. כתב״ם בב״ג דבטעות ורמ״ב דקדושין ובר״ם בפ״ק דקדושין שם אמיתו לבנות דוקא אמיתה וכן בבריתה שם כיצד אחותר כו׳ עשוה לתתם ויהיה מכוסין אותו ביד לתת ואין אנו יודעין ומשמתו עד שיאמר מהרדכי פ״ק דקדושין דז״ם הרב אלא דאם כו׳ ואיני יודע נמה בתנן: [לו] וא״ל כו׳. דוקא בהרומה וקדשים וכמש״ם ובשם ובפרק דאמרה ב״ל לנקה ה״ם בקדשים ובמש״ל ס״ה וע׳ ס״ו ס״ח ס״ח ומ״ל דאין לנקה בהקדש ולעיל כו׳ ק״ם ס״ה דרבים קנוה אמור ועי׳ שם ועי׳ בח״מ כי ריב״ב ס״מ ומשם:

רנט [א] אין הצדקה כו׳ נאמר שם: [ב] ואין נוטלין כו׳ אבל כו׳. ס״ד דשקלים וכלאמרינן בב״מ ע׳ ח׳ ת״ל דבם לבב יוסף כו׳ ת״ל עוביבא כו׳ ול״ל דמעות יתומים והקדש דין ח׳ לבם בא״ם בבס״ה בב״ק אבן יד כו׳ דאר״י א״ם יתומים כו׳ וכי היכי דאין מתחברין בשל עניים ה״ב בשל יתומים ת״ל דהוא בשם בשבח אלא אר״ח אזיבן בשל יתומים כו׳ ועי׳ שם״ת ס״ו: [ג] אמר כו׳. דפי״ב דכתובות דז״ם בשם״ד דמגילה הגי כגיטתא כו׳ כוותיה דר״ם ומשתבחא כו׳ ובשם בחת״ם ת״ם דאיבב״ם כו׳ לבעה ליוגד שאבי כו׳: [ד] אמר אם כו׳. אם״ם בשם״ם ת״ם דאיבב״ם כו׳ לבעה ליוגד שאבי כו׳: [ה] אמר אם כו׳. אם״ם בב״ג שבאל בבר אבל לבבר כו׳ ומ׳ בא״ם מי אל״ג מי״ב: [ז] ודוקא בדאיכא כו׳. אם״ם ובשאין בני העיר כו׳ ולבטלה כו׳ ומשם״ל מי׳ ר״ו ס״ד וכתב הרא״ם ומוד שם והגיאו ג״כ בשם״ד ס״ק ז׳ ובא דתנן בב״ב דבקלים מוחר עמי לאותו עמי ולא״ל לבטלה בשבח ותמוהי שבאל קטע אם יאמר לבסם יגבו פעם אחרת ועש״ך שם ועי׳ מהרי״ק: [ח] ואפי׳ אם כו׳. עמשל״ מי׳ רכ״ם ס״ו: [ט] ובר״ו כו׳. אדבתא דמגבאל ומשם״ל

ע״ש להחזיר שמה ומתכה לפיכך אם כשבע ליתן כך לצדקה יכול ליתנו עי״ש להחזיר ואינו כ״ל שבבר זכו בו עניים עכ״ל ומביאו ב״ז ודיש״ע וכראה דהש״ם אמר ליתן בלא שבועה אינו יכול ליתן עי״ש להחזיר מה״ש ודוקא לצדקה או לעני אבל בשבע ליתן לחבירו שאינו עני יכול ליתן עי״ש להחזיר ואלא ידי שבועה כדלעיל ס״ם בלי״ם: **כו** יכול לחזור בו דכיון שאין הדבר חל בשעתו הואיל וכיבא דוחתא להקדש אי״ל שיחול לאחר זמן: **כז** אם אמר בלבו כו׳ עיין בחיי״ב סיון רייב קניף ח׳:

רנט א מסבא ליד גבאי כו׳ אבל לדבר אלוה יכול הגבאי לשנות כן דעת הראש״ם ועור וכיב התוס׳ ובראה מהבבי מהרי״ק סורם ס׳ (ג) שכן עיקר: **ב** יכולין בני העיר לשנות בשמתם ואם קרובי מתני הלקות קראו אגר על השמי לא חיישין לזה. שם: **ג** לצורך ב״ה כו׳ דאשתני לתעניתא דקדושת בית המדרש היא יותר מקדושת בית הכנסת ויכול לעשות ומבה״כ בית המדרש כמו שמתבאר בח״מ סי׳ קיב״ג ועיין בתשובת מהרי״מ גלאנטי סיון עיא: **ד** או ת״ח ובתיב׳ הראש״ם עלמו כלל יב״ג סיון ד׳ ומשום המומה אין לאסור דאפילו מ״ד המומה מילתא היא ה״מ באורב בגד לומת אבל אי כעוי לאריב דמי ומביב לאו מילתא היא עכ״ל ומיב דאפילו הוי המומה מעלייתא עי״ש הא מקדושה קלה לקדושה המורם הרי דהא מותר לעשות ומבה״ב בית המדרש ובתשובת בח״מ סיון קיב״ג ועוד דהא ודאי בבה״ב שהכינו המעות הי״ל הקדש מעליותא דאיב״ב אפילו לקדושה קלה הרי וכדמשמע בח״מ סיון קיב״ג וכיב בתשובת הראש״ם סיון כיב דף עיא ע״ב הי״ל ומ״ש כבגבו מעות לבנות בי״ה לו בה״מ לו לקנות אם אמר אחר אין מסכן אותו מקדושה קלה לחמורה וכרי עדיין לא הסחוש בהן הקדש וכן הא דאמרינן מסבגיע לידי נגאי אסור לבטלה בלבד ר״ל דבגייה המעות לבבה לו לעדרם מעשה אמם הוא ולא המומה כי עכ״ל ועיש וכיב הבי״ה בח״מ סיון קיב״ג ובאומות הטור ובש״ל לא הביאו סיום דברי תשובת הראש״ם אלו ל״ע: **ה** אבל לא מת״ת לצורך ג״ה ולא על נב דלעיל סיון כיו ס״ק ז׳ כתבו הראש״ם ובור דיכולין לבטלה בלבד הרשות הייטו כשיתנו ויבנו פעם אחרת אבל הכא לא יפרעו ביב וכיב בתשובת מבי״ר מ״ה סיון ט״ו דף קיה ע״א דאם אחרת אלא אחרת ויפרעו לצדקה הראשונה לבי״ע מותר כי ועיש: **ו** וכל זה במקום שאין מנהג ידוע כי ואז אפילו מוציא המקדים מעצמה בריה אלא הקדישו לאו כל מיבים לאחרי מחזקת הקדש אלא אי״כ התנה בהבנים אז בפני עדים בשעה שהקדים כיב מהרש״ל בתשובות סיון ט״ו ומביאו הגיא ומתנו שם כן נם בגיה ובמנו כן ובדבר מהרי״ק סורם קס״א גבי כלי בסף אבל בתשו׳ מהרי״ק בסן מקראקא סיון כיא כתב אחלוקים הם כי אים שדיך ומנהג הטולם להביה בגיה ידוע דשם אחד נקלא על הש״ם אייב מי יוליאה מחזקת אחד כי מם שהביה הש״ם לעם אין ראיה שהיא על הקדש כי גזמנים אלו עיקר כתיבת אים בהיה לקחות בגיה ברבים ונם קדושתה גדול ואין ראוי בכל מקום להביה אים אין ראיה כי אף שהקדישו אבל הכלי בסף אין הומנא לבטלה בגיה ונאם לא הקדישוהו לא היו מביה אותם בגיה רק היו מתנאים בגיה בשעת הלוקח ואמיב היו לוקחים לבניהו וכתב מהרי״ק בסורם קס״א שבלי בסף. הביל בהבטלה אם הם בחזקת הקדש ונם בגיה בעל שמוא בחזקת הבעל שמוא מקרא עליו

ביאור הגר״א

(לד) אבל כו׳. שם ב״ש ת׳ ומכו כו׳ בתמתים כו׳ לא יהא כח כו׳ דוקא ומכו ומנסום לא יהא כו׳ ועי׳ תוס׳ שם ד״ה ומכו כו׳ ת״ל יל כו׳: (לה) אם אמר כו׳. כתב״ם בב״ג דבטעות ורמ״ב דקדושין ובר״ם בפ״ק דקדושין שם אמיתו לבנות דוקא אמיתה וכן בבריתה שם כיצד אחותר כו׳ עשוה לתתם ויהיה מכוסין אותו ביד לתת ואין אנו יודעין ומשמתו עד שיאמר מהרדכי פ״ק דקדושין דז״ם הרב אלא דאם כו׳ ואיני יודע נמה בתנן: [לו] וא״ל כו׳. דוקא בהרומה וקדשים וכמש״ם ובשם ובפרק דאמרה ב״ל לנקה ה״ם בקדשים ובמש״ל ס״ה וע׳ ס״ו ס״ח ס״ח ומ״ל דאין לנקה בהקדש ולעיל כו׳ ק״ם ס״ה דרבים קנוה אמור ועי׳ שם״ת ס״ו: [ג] אמר כו׳. דפי״ב דכתובות דז״ם בשם״ד דמגילה הגי כגיטתא כו׳ כוותיה דר״ם ומשתבחא כו׳ ובשם בחת״ם ת״ם דאיבב״ם כו׳ לבעה ליוגד שאבי כו׳: [ד] אמר אם כו׳. אם״ם בב״ג שבאל בבר אבל לבבר כו׳ ומ׳ בא״ם מי אל״ג מי״ב: [ז] ודוקא בדאיכא כו׳. אם״ם ובשאין בני העיר כו׳ ולבטלה כו׳ ומשם״ל מי׳ ר״ו ס״ד וכתב הרא״ם ומוד שם והגיאו ג״כ בשם״ד ס״ק ז׳ ובא דתנן בב״ב דבקלים מוחר עמי לאותו עמי ולא״ל לבטלה בשבח ותמוהי שבאל קטע אם יאמר לבסם יגבו פעם אחרת ועש״ך שם ועי׳ מהרי״ק: [ח] ואפי׳ אם כו׳. עמשל״ מי׳ רכ״ם ס״ו: [ט] ובר״ו כו׳. אדבתא דמגבאל ומשם״ל

חדושי רע״ק

סעיף י״ג בהגה״ה. (יג) ועי׳ בתוס״ע מי׳ רי״ב. שם בתוס״ע כ׳ הרמ״א ויש להסתיר בסברת הראבמונה. הייטו דכאן ביו״ד נאם מייבי רק לענין הדין אם עליו חיוב לקיים נדרו אם״ם כ׳ דהעיקר בסברת הראבמונה דמתוייב לקיים נדרו. אבל בתוס״ע מייבי לענין אם עוביבים מתנו בדייבים אם הוה אחבב בן בנאו אם״ם כ׳ ויש להחתיר לטובות אין כופין אותו כמו כל בבק מתנו. תבו׳ ובב הבבן (מי׳ ר׳) ועי׳ בת׳ דת אם (מי׳ י״ד) בתורה:

מי׳ רנ״ט. סעיף א׳. (ה) יכול לבטלו. בין הוא בין יורשי. ריב״ש בבגבסת מרדכי (מי׳ כ״ג) וע׳ בב״ע אה״ע (בבי׳ ק״ז):

ש״ך ס״ק א׳. (ב) שכן עיקר. ע׳ לעיל (מי׳ רכ״ו ס״ד). ובדרישה כתב לאבלן לבנגו בבגיל כך בבע מהבלת אלא נגו רק דת׳ מתן אבע לבבלי. וע׳ בת׳ כשיך (מיב מי׳ כ״ח):

ולענין

סימן רנט

ה לבבן בבור מדיפבלא דבב בחתן אמר בבבה בר אלבבו ובבריבאל אם בשבבבן דף ו׳ ע״א ובבי׳ רבאי והתוקפות אם ב׳ ל׳ הרמבים בבאיה דבמתם אם״ש מלוקמאמא יבאי דיבף ובבע ע״ב (פ׳ ב״ז אם מהבמבלא אם):

ב בוד בבאם אבבי הראש״ם כלל י״ב סימן י״ד

ד אם ובאם ובביב מהבריב״ק בבבוב בבבים דבן אבמע אבבבבא הרבבא״ם:

נקורות הכסף

אם לא אלבן ולא אלבן עבוה אבי בוי לאבבבבא דלא עבה בלוים ובבא״ב כאן דאמר אם לעבה אבבה ובבה לא הוי אבבבבא זאב ליאבא דאבבי בבאבבלא״ו אבי״ל אי״ב לבבא״ל דבן אם אמר אם לא אבבה דבר אבוני ובין אם אמר אבבה דבר אבוני אבבע דלא בבא ובן אבבבה בבבבבבא״ם:

כנסת הגדולה

לאו בבלי הקבן ביבבו לבבי״ם בים לאם אבלן בגגב אבבבים לבבבבבבן אם״ם בבבבבבבים ובקבלי אבם אבבבבים אבי״ם בלוקאן אבבן מידי בבם בבבבבו לאו בבלי קבן אקבי ובבי״ם אבבן בקבלין בבלים לבבבן בבבים בבבבבבן בבבבבבן בבבבבבן

מעלין ליל על מי שחוטים זאת ס"ת מל עלמי מעמם הגיל והחרך שם בעכן מי לחוי להגיד כי בני העיר מונעין בעדות אם לא יסתלקו וגם שיהא שם ג"כ ס"ת אחמת וכיכ העול קיומן ליו שכולן מונעים בעדות וקבלותיו כבירים ומתיסנים על הלב וגם בזה שחלק בין כסף לס"ת שבדאי מכומם היא כי קשה להוליא דבר ומחוקת בעלו אם לא בהוכחה מבוארת הלכתי בדין ס"ת כי שומעתי מרב אחד שפק גם בס"ת שהיא על הקדש לבן הולכתי להגיה דאים ולהחליף בראיות ומעמים הלא כוותיה ע"כ: ז אבל בחוקים שמהבין כי כתב הגיה ומראה לבני מהבא אותם מקומות גם ב"ה נוהם מהנו מעיה שבהיכל הכיון דבידו לומרו בעצת הוחקו אף ב"ה יכול לבנות ממנו והבריו ליע דלקון סיון לעיל סוף ס"ג עפק דאינו נוהם מהנו מעיה כיון דהאי להתפרסם מן הלדקה ואיל לומר ס"ת גם ס"ה אינו נוהם ממנו הלא עדיף ב"ה מחיו עכיל הרי דבריו סותרים אז"ל (ג) ולענין דינא כראן דבריו שבאמן עיקר וכיכ העמיע סיון ליז בגם הרי"ב ברלבולא וכיה בפיע סוף סכיג דגיה נוהם הנו מעיה וכיכ בהשובת הגרי"ב הייב קיון קיים דף ס"ו עיד מי שהיה הייב לחבירו בפעל והיל ס"ה ומוח בגיה כמוהבא הלא ס"ה מקום מקום מעיה מעיה מעיה

(ו) מעשן נרשה שמא בלבו יתחשב לעשיר ואי״ה הביא בשם המעשה שמא בלבו היה לשמים כלומר להקריב בהם קרבן זוקא עם שלא עלה ע״ל יקבלם: (ח) בלשון שמופקים בו כו׳ בחיי שיון רין כתבתי שליב לייחב דעת הרי״ל דבשיון הכ״ח קעיף ל׳ ספק גם הבני לדקה והוא מידי דתלי בלשון המופקר ספק להחמיר וכאן ספק להקל וסם בחיי שעיף ג׳ ספק גם כן להחמיר ולעיל ומהכלל״י בבחביו שיון ע״ג ספק דבהקדם ודרים כל היכא דאיכא לחמיר הבי״מ הבי לא אמרינן להחמיר אלא אוקי ממונא בחזקי עניים והי״ם לענין בעל הבעל ידו על התחתונה ע״כ ובזה התבונתי לייחב דעת הרי״ל ודאיתי שדבריו בכוכים דבכל מילי הוא ספק שא״ל להתברר בשום פעם בהבית דשיון הכ״ח שלם מאמר יש יד לדקה הוא כלומר אמר בעיתים הם יהיה ג״כ לדקה ומלא אפילו אם הוא לאחר שבוותו סיתם עזה יהיה להולאם אלי אינו מאון וכן בהך דהכא שזכר הרי״ב שהמון ומופקר אם אל לדקה הוא בזה ולאי אזלינן לחומרא ומא״כ בגדון זה שבביב ומע אמר אחם לשון אמר ומופקר בבומתו ואלו הים קים והיה ומגלה בוומתו הייבו מחוריכים לו בדאיתא בשיון ר״ם סתם בדרים להחמיר ובידוען להקל ע״כ מלי לומר אלו הים אבא קים הים ומגלה בוומתו הייבו מחוריכים לו בדאיתא בשיון ר״ם סתם בדרים להחמיר ובידוען להקל ע״כ מלי לומר אלו הים אבא קים הים ומגלה בוומתו הייבו מחוריכים לו בדאיתא בשיון ר״ם סתם בדרים להחמיר ובידוען להקל ע״כ מלי לומר אלו הים אבא

ד פעכו״ם שהחנרב מצורה או דבר אחר לבית הכנסת מקבלים ממנו והוא שיאמר ברעת ישראל הפרשתי אותה ואם לא אמר כן (ז) טעון גניזה. (ופ״ל פיון הל״ר):

ה [טו] ימי שיש בידו מעות והוא מסופק אם הם של צדקה חייב ליתן אותם לצדקה:

הגה יד אבל מי שהקדים דבר (ח) בלשון שמופקים בו ומת אחיו ליתם בוומתו מקלתו ביוכסים ומחזקים והסקדם שבא לחוליה מסם עליו הרא״ש וכל זמן שלאינו מגיע לאיש הנכסים בחזקת היוכסים (הבב״ח פי׳ הרב״ו ופסקי מהרא״י פיון ע״ג) ועיין בח״מ סי׳ כ״ן סעיף ג׳ (פ):

ו יש אין לקחל לתבוע מסים וארנונות ממעות צדקה:

הגה [טז] מי שמלא כיס אלא מעות בחיצתו וכתוב עליו לדקה שמכינו אכתיבם וכרי הן לדקה (הגהות מרדכי פ״ק דב״ב) (יז) וכן אם אמר אחד לבניו מעות אלו לדקה הם אם מלאם לכם מעשה זה כמוכר דבריו (פ בלשון טוראם דבריו) קיימים. ואם עשה זה אבל יקחו כלום אז אבא יחזיקו אותו לעשיר אין בדבריו כלום (שם) וכן אם אמרו בחלום טו אלו המעות שבמעין אחיך של לדקה הם אינו כלום דדברי אלומות לא מעלין ולא מוכיחין (שם) אבל אם אמר לשם כן

אחר

וחיל ואם בחתבת אם הים דעתו לחזור אז לא מתבר שהולכין בו להקל אבל הוכם לפי שהמון בחזקת בעלו והיוכסים בבעלים דמוילא הם יוכסים הם לא הקדים אלא בחבאי והעביים אמרו מחתיים אחבאי עליהם להבין לאיש ודאי אז כאותו שמביו בבריתא דברק מי מעת הוא מוליא מידן בלא ראיה והן אין מוליאין מידו אלא בראיה ואעיפ שזה בסק הקדם אין אומרים בו בסיקא דאיכולה ואמרינן אחד הקדם עכיים ממון בעלמא הוא ואמרינן לה אייתו ראיה ומקולו וכאותו שאמרו בפ׳ לדבר אלא כמתנת הריב״ם סיון קיב ומעשה אחר וכדומה הם עכ״ל ונם בתשוב

(דף לי ע"א) שנא בעל החלום ואמר ליה כך וכך הן בוקעים פלוני הן על מעבר פלי הן זה היה מעשה ולימדו חכמים דברי חלומות לא ועלין ולא מודיעין והשתא הוי שפיר דגמרא:

לאחר לא הם בוקעים שהיה יכול ליטול אלו המעות וליתנם לצדקה כאחרן בתנו שהיה לצדקה ולא לאו היינו כאחרן. (המלקי פ' זה נורל בשם הז"ק). [יח] הסמוכים בתיבה מעשה הקדם ומוכיח זה לאחר זה ומלא לאחר כך המעות לחזיקן בתר בתרא (הגהות מרדכי פרק ק' דב"ב) ואם הסתתם בנת אחת בתחילה לחזיקן בתר רובא ואם מלאן [יט] בגוונא דאיכא לאיתויי שהיו מונחים שם זמן ארוך ולא ידע אפילו הם לאחר זה לחזיקן בתר רובא (שם):

ביאור הגר"א

[יח] הסמוכים בתיב' כו' ואם כו' ואם כו'. בסמיים ז' ת': [יט] בגוונא דאיכא כו'. כ"ל דוקא בגוונא שהוא כה"ג ובי' תוס' דהה לו ל' לא בגוונא כו' שם:

הלכות מילה

שפתי כהן — טורי זהב

באר הגולה

סימן רס

ל ומצוה ובריתא קדושין דף כ"ט ע"א ובריתי לא בגרהא שם מדרש"ל ריש לברהם וגו' כאבר נוח לוחו ולא לוחם:

סימן רסא

ל שם ובריתי לא מהמול כל זכר ב שם וילף לא מדכתיב ובכל זכר אבר לא יחול ובכלה ג"י מיי' שובל בתיקון כרם וכרעות שרלגיד שמיום שנולד אלא כל הוא מיב לאות בקיבור פרים):

סימן רסב

ל ומצוה מילה דף כ' ע"א ומצוה דף קל"ב ע"א ודרים לה בקבל ב בבריתא שבמים דף ד' ע"א ב בבריתא יבמות דף ע"ב ע"א ד ומצוה שנת דף קל"ז ע"א ה מיבכל דמהולל שם ו בבריתא שם ולא נמצאה בשנת לבנ בינמות דף ע"א ע"ב שבוע שם בגמרא ומיב הרי"ף ובי"ם ז שם בבריתא ופי' רש"י שהיה מולה מתמרמת ומתחללת מהמלבים מחלי מהמנו ח מתוקיומתא דבב שבת שם ע"ב:

רס א מאחר מלות עשה לפי שיש בה לד כרת כשינדיל ולא יחול כדבריהן ש"מ זה:

רסא א ואין מלין כו' ואם עבר ומלו מלא ונדעתו היכא שהאב הוי מוהל מיב ליהן לו ר' זהודים כמו שמתאר בחיי כ"ש שם ע"ב:

רסב א ואפילו מילה שלא בזמנה כגון מולה ושאר דברים ב עבר ומל דבריה שיתבאר לקמן: ב עבר ומל כו' הייבו עיש ומלו תוך מי כו' הייבו עיש בדיינו דסנהדרי והרא"ש לא שלינו דלתבר דעדיף תוך מי מלו ביומו בלילה עכ"ל אבל לדעתי א"א לומר כן כדמוכח להדיא בתוספות שיש דבי ישמעאל (דף ע"ב ע"א) גבי הא דקאמר התם ר"א בר' מתעון בשעת ר"ע רבו אומרים כו' עד ולפי ק"ד נקבר שלא כמצותו כבר אמרו דהי שבת כו' עיש בשיש וכש"י גם ע"ש מהרש"ל והב"ח והפרישה דמומל בלילה בדיעבד כבר וגם ע"ש הרא"ש פרק ר"א דמילה בשש ר"ש דבמומל תוך מי כבר ור"ל לתרץ דס בריש קש"ל עליהו כך ש"ש דהתם דמוכח דלא יצא דאם איתא דכבר אמרו דמי מילה שבת ליומליה ומעיש ע"ש (ריש לייבא בדומק) והרא"ש מהביא שם הרש"ש ודקאמר פרק רבי אליעזר דמילה (דף קכ"ז ע"א) דהיכא דקדם ומל שבת בשיש דלא ביתבם שבת לדחות אלמא דאיכ להטיף ומומו דס בריה כיון דלא ביתבם שבת לדחות לו ראיה סיה בעב"ד דיל דבמי דלא יצא ע"ש לא ביתבם שבת לדחות אלא על מלות מילה מומ ולא על הטעם דס בריה אבל בחומה ביומו בלילה לא יצא אפילו דיעבד כדאיתא בשיש התם דמדמי שבת אלמא אפילו דיעבד פטול (גם ע"ש הבי' ודיון דמדברי הטוחת הרמב"ן דלקמן סיון רכ"ד ומשמע בהרא"ש ופיל קיון רכ"ד ק"ד ר') וגם ע"ש הרמב"ם פ"ז מהלכות תפילין ומוסר"ן דן ר' בבי שמעל מלותו לבקר בלילה ששה עבר בין בחול ובין בשבת וכל הלילה כבר לקלירת שומר ואם קלרוהו ביום כבר עד כאן לבומו הוא תמוה כדאיתא להדיא בשיש דומחות שם דדמי שבת מקבר ביום אבל ודבי דאית ליה התם מקבר ביום כבר ס"ל דלא דמי שבת ומבואר כך להדיא בכולה סוגיא ופיע. ולבנין דיבא בראה מתוך מיש דבין ביומל בלילה ובין ביומל ביום תוך מי לא יצא ולרך לחזור ולהעיף ומומו דס בריה אלא מכתב בן ומבר שם לחתום לחומרא ולפי מיש בן הוא עיקר עיש הרן: ג מומחיכן לו עד שיבריא דומשים לבר וחולי כל שהוא ומסרן לחומו לחול עד שיבריא כדי שלא יבא לידי סכנה הבאתן דכל חיומק שהוא מלבעבר בין מחמת חולי בין מחמת ד"א לן מוסלן לחומו עד שיבריא עכ"ל כי והביאו ב"י ודיון:

כאב

רס (א) מתנן המוהל הבעם שלא יצא ודאי מוסקן לילה ובעבר לא זכר הבן המחמה והוא מובעם דכתיב ובייום ולא בלילה כלומר בבעם שהוא בבוקר יום ולא לילה: (ב) לריך לחזור ולהעיף כי מומה הבי' אחת בתרתי חדא דמשמע דמיזב הוא ואיכ אפשר בשבת יחזור ויעיף כי הם אימו ולא מולמו שבבר שיחזור ויעיף כי אלא הבי' ביומו ומאר פוסקים לא סיל הכי כמיש הבי' ואיכ אשמע אלין כאן אלא חומרא ובשבת לא יעשה כן ותו בומיש כאן בשיעה מל תוך מי וביום יצא ומשמע שיל לחזור ולהעיף כי ומלי שבת מרבא דודאי לא עדיף תוך מי ובלילה וכ מוסח בקיומן רס"ד דתוך מי לא סוה מילה כלל: (ג) עד שיבריא ראשי בת' בדק הבית שחיבר הבי' (ה) מכתב בשם הרמב"ם דמיומ אין מלין אותו ביום מי לפי שביום הבי ים לבר לבימול ואין לברום לבר ביום השבת וכ"ז מראה כיש אלין לומר ביום מי דאיכא לבר עבי מאיש בקיומן רס"ו בשם הרמב"ם והרמב"ן עמו

הלכות מילה

רס לבצות עשה לאב למול את בנו [ה] ונדולה מצוה זו **א** משאר מצות עשה:

רסא

א לאם לא מל האב את בנו חייבים ב"ד למולו [ה] בואם לא מלו ב"ד חייב הוא בשינדיל למול את עצמו ואם לא מל חייב כרת:

הגה [ב] ובכל יום מוברים בעומדין אלו (ו) (פוד ובכל מו)

א [ג] ואין מלין בנו של אדם שלא ידעתו אלא אם כן בעבר האב ולא מלו ביום אין דין מלין אותו בעל כרחו (פוד בשם הרמב"ם) [ד] ואין האשה מיינת למול את בנה (פוד) [ה] האב שאינו יודע לומל ויש כאן מוהל שאינו רולה למול בתנים רק בשבר יש לב"ד לנעות בהוהלים ומסדרין שיתנו לבם למול ואם מומר בעבדו ואין יד האיש ומבנת לאת לו שבבו הוי מומי אלין לו אב שב"ד מיינים למולו [ז] ולכן ב"ד כופין אותו מאחר שאין לאחר שיומל. (הבנ"ש פי' תע"ב):

רסב זמן מילה לבריא ולחולה ולאנדרוגינוס. ובו ז' סעיפים:

א [ה] אאין מלין עד (א) שהגיע החמרה [ב] ביום השמיני לילדתו [ג] (ומשמלה מומר הבאר יצא) (ג"י מהבמה פ"ב דמגילה) וכל הנים בשר למילה אלא שזריזין מקדימים לבצות ומלין מיד בבקר **א** ג ואפילו מילה שלא בזמנה אינה אלא ביום:

הגה **ב** [ד] עבר ומל בלילה (ב) לריך לחזור ולהעיף ומומו דס בריה (ב"י מהבמה שם והבה' מיי') [ה] אלו תוך מ' וביום יצא (הרא"ש בפ' ר"ש דמילה ובב"ב מהבמה הרבב"ם) ועיין לקמן סי' רס"ד:

ב דחולה אין מלין אותו (ג) עד שיבריא המתחיים לו מעת שנתרפא מחליו שבעה ימים ומעת לעת ואז מלין אותו במה דברים אמורים ז שחלצתו חמה וביצא בו שהוא חולי שבבל הגוף מאבל אם חלה באחר מאבריו כגון שבאבו לו עיניו כאב מלעם וביצא בזה **ג** ממתינים לו עד שיבריא ולאחר שיבריא מלין אותו מיד. [ו] (אבל

כאב

המונת הרמב"ן דלקמן סיון רכ"ד ומשמע בהרא"ש ופיל קיון רכ"ד ק"ד ר') וגם ע"ש הרמב"ם פ"ז מהלכות תפילין ומוסר"ן דן ר' בבי שמעל מלותו לבקר בלילה ששה עבר בין בחול ובין בשבת וכל הלילה כבר לקלירת שומר ואם קלרוהו ביום כבר עד כאן לבומו הוא תמוה כדאיתא להדיא בשיש דומחות שם דדמי שבת מקבר ביום וכבי דאית ליה התם מקבר ביום כבר ס"ל דלא דמי שבת ומבואר כך להדיא בכולה סוגיא ופיע. ולבנין דיבא בראה מתוך מיש דבין ביומל בלילה ובין ביומל ביום תוך מי לא יצא ולרך לחזור ולהעיף ומומו דס בריה אלא מכתב בן ומבר שם לחתום לחומרא ולפי מיש בן הוא עיקר עיש הרן: ג מומחיכן לו עד שיבריא דומשים לבר וחולי כל שהוא ומסרן לחומו לחול עד שיבריא כדי שלא יבא לידי סכנה הבאתן דכל חיומק שהוא מלבעבר בין מחמת חולי בין מחמת ד"א לן מוסלן לחומו עד שיבריא עכ"ל כי והביאו ב"י ודיון:

כאב

חדושי רע"ק

סי' רס"ב. ט"ו ס"ק ג'. (ה) סמחב בשם הרמב"ם. שם איתא בשם התמב"ן. ובבדק הבית פיים מחתיבן

עד לומר. הרי דלומר ביום ו' מותר. ואין כתב הפ"ר דל"ם שאין לומלו ביום ו'. גם בעיקר הטעם לאין מלין ביום ה' דיש לבר ליבוקה בחולין בתמב"ן הטעם כיון דביום ג' הבנה לחיבוק וינפלבו לחלב בשת והוי כסכיל לאין מלין ומבלינין בבפיבה תוך ג"י מתוך לבשת. ולזה דברי הפ"ר בדיבור זה מתוכים מאד. ברבי יוסף (מ"ש הי' רומיה):

ביאור הגר"א

ביומלים

כו': [ו] כי אין כו'. בפ' הבמל מ' מנ' מדות נוחל הבדים ומ"ם הה"ג: [ז] ולכן ב"ד כו'. כי מושלה עליו הבמלוים הל יהראל הלל ואין לאחר ובמיב כופין הבמ"ם בפ הבהמה בדיה בחולת לבל בפ"ב בבר כו':

רסב [ה] אין מלין כו'. מתני' פ"ב דמגילה: [ב] ביום כו'. מעורם בתורה: [ג] ומשמלה כו'. מגמ"ם ומשמלה ר' יצא מבלל לקודם לכן לא יצא: [ה] אלו כו'. מגרם בשבת קל"ז ת' תמרי דר"י ריש בגון כו' דלא כו' ובגל"י בתב דבשי דיש אלו בתולין זאל"ז ובע"ז ומ"ד: [ו] לחבב לאחר כו' בפ"ז ל"ם ב':

הגהות